

Mus exenteratus, hoc est, tractatus valde magistralis, super quaestione quadam theologica, spinosa, & multum subtili, ut intus, scriptus pro redimenta vexa ; ad ... Iohannem Pistorium

<https://hdl.handle.net/1874/402966>

Mus Exenteratus,

HOC EST,

TRACTATUS
VALDE MAGI-

STRALIS, SVPER QVAESTIO-
NE QVADAM THEOLOGICALI, SPI-
nosa, & multum subtili, vt
intus.

SCRIPTVS PRO REDIMEN-
DA VEXA.

AD

MAGNIFICVM, SCIENTIFICVM, DO-
ctrinatum que, & Catholico zelo ignitum virum, IOHANNEM
PISTORIVM, NIDANVM : Theologum, sicut
abyssi maris profundum.

PER

FRATREM VVILHELMVM
de Sturgardia, Ordinis Minorum.

SIRAC. 10.

INITIVM SVPERBIAE HOMINIS APO-
statate à Deo: quoniam ab eo, qui fecit illum, recessit cor eius. Initium omnia
peccati est superbia: qui tenuerit illam, adimplebitur maledictiō, & subvertet
eum in finem.

Virum malum vel mus mordeat.

TVBINGÆ

Typis Georgij Gruppenbachij.

M. D. XCIII.

MUS EXONICENSIS

1800

TRACTATUS

VALDE MAGIS

DE REBUS

DE REBUS

DE REBUS

DE REBUS

DE REBUS

DE REBUS

DE REBUS

DE REBUS

DE REBUS

DE REBUS

DE REBUS

DE REBUS

DE REBUS

DE REBUS

DE REBUS

DE REBUS

DE REBUS

DE REBUS

DE REBUS

DE REBUS

DE REBUS

DE REBUS

DE REBUS

Consistorij Ecclesia-

stici in Ducatu Wirtenbergico

P R Æ F A T I O A D L E C T O R E M

CHRISTVS SALVATOR ET IM-
manuel noster viam hypocritarum Ide-
am nobis ob oculos ponens, inter cætera
sic ait: Quid vides festucam in oculo fra-
tris tui, & trabem in oculo tuo non vides?
aut quomodo dicis fratri tuo: Frater, sine,
eijciam festucam de oculo tuo, & ecce

Matth. 7.

trabs est in oculo tuo? **HYPOCRITA**, eijce primùm tra-
bem de oculo tuo, & tunc vide, vt festucam extrahas ex ocu-
lo fratris tui, &c.

Quibus verbis vt æterna Patris Sapientia indefessos illos
Papatus incrustatores (Iesuitas puta, qui in aliorum nãuis,
incommodè dictis, aut dissensionibus obseruandis lyncei: in
suis verò absurditatibus, & infinitis veriùs, quàm multis dis-
tractionibus agnoscendis talpa cæciores sunt) ad viuum ex-
pressit: ita in primis ad **IOHANNEM PISTORIVM, NI-
DANVM**, celebrem illum Apostatam, ea rectè & verè ac-
commodari possunt.

Is enim, vt animo suo virulento morem gerat, & Luthera-
næ Religionis confessoribus ac propugnatoribus quoquo
modo agrè faciat, in eo propè totus est, vt de Religionis for-
ma sapiùs mutata, de que perpetuis contradictionibus, qui-
bus ipsorum scateat fides & confessio, suspectos eos reddat.

Hinc toties obiecto inani illo septem spirituum Lutheri
terriculamento & incantamento interitù minitatur Luthera-
næ, hoc est, sincerae religioni, eam que conuicijs & calu-
mnijs à se prorsus obrui ac sepeliri posse, falsò ominatur. Ni-
mirum ex prioribus Lutheri Scriptis (quæ ipsius prima ru-
dimenta & tyrocinia vocare possis:) quaedam excerptit sen-

P R A E F A T I O.

rentiolas, à Domino Luthero adhuc Semipapista editas. (Neque enim ipfius conuerfio Enthufiastica vel vnus momenti fuit, qualis Piftorij, qui Religionem, paulò antè fannis & fibilo exceptam, ac ftoliditatis nomine traductam, poftea feu delitias inæftimabiles, & fapientiam abftrofiffimam fubitò abliguriuit, & penitus quidem: nifi & ipfe feptem in occulto fecum alat fpiritus.) Quafdam etiam ex medio contextus finu euulfas, & crinibus, vt aiunt, ad hoftile propofitum pertractas, adeoq̃ue in alienum fenfum detortas fententias in Ecclefiæ oftentat theatro: tanquam Goliathis, aut Holofernif caput amputaffet, ac Ecclefiam immani hofteliberaffet. Summa, feftucam, quam ipfe malè oculatus, & incurabili glaucomate laborans in Lutheranorum oculis videt, extractam vult: interim infinitorum fchifmatum, abfurdiffimarum herefeon, teterrimarum, atq; ab omni glofcula abhorrentium contradictionum (quibus Papatus redundat) immanem, nodofam, & intractabilem illam **T R A - B E M** minimè animaduertens.

Quod cum ita fit, cumq̃ue medicina respondere debeat morbo, vel (quod ad præfentem materiam magis conuenire videtur) eiuſmodi fatuorum veſana libido fuſtibus vlciſcenda fit, haud inutilem hucusque nauârunt operam, qui vltimum hunc Goliathem, & Papatus Atlantem propè vnicum, ſuaq̃ue opinione prorfus inexpugnabilem, dignis modis excipiunt: eumq; , vt ſecum habitare, & quàm tanto non par fit oneri, perſentifcere diſcat.

Vehementer itaque nobis probari teſtamur vtiliſſimum Reuerendi & clariſſimi viri, Domini M. Vilhelmi Holderi, collegæ & fratris noſtri chariſſimi, laborem, quo is ex immenſo Papifticarum nugarum, abſurditatum, & contradictionum pelago, vnum ſolummodò argumentum (**T R A N S - S V B S T A N T I A T I O N I S** commentum dicere volebamus) excutiendum ſibi delegit, & oftendit apprimè, quàm ineptè, abſurdè, ridiculè, imò impiè de eo, atque inde, tanquam ex vitioſa ſcaturigine bullientibus profaniſſimis quaſtionibus

P R A E F A T I O .

bus differuerint non vulgares Papatus alumni, sed Magistri & Doctores Seraphici & Cherubici, qui omnem Theologiae sublimioris & abstrusioris abyssum exhaustisse credebantur, & apud quos, vt *Cæsarius* inquit, FONS EST TOTIVS SENTENTIAE, ET PVTEVS DIVINARVM SCRIPTVRARVM, &c. *Cæsarius in libro de Miraculis, pag. 385.*

In hoc contradictionum gurgite, in hac absurditatum sentina, & blasphemiarum cloaca sese exerceat Lutheranae festuca censor ille iniquissimus: in his sordibus nasum voluter sum: hinc ingenij sui nervos intendat, vt nigrum cum albo, ignem cum aqua conciliet, & metallum cum gleba coniungat.

Porro, hæc Collegæ nostri industria, quam in colligendis diuersorum autorum de eadem re diuersissimis, & nullo vnquam artificio conciliandis opinionibus dextrè & feliciter impendit, cum Papistis sanioribus, tum Lutheranae Religionis hominibus vsui esse poterit. Illi enim, nisi ad clarissimum & lucidissimum veritatis iubar cæcutire velint, oculari demonstratione, imò & manuum iudicio deprehendent, non tam longam, latam, & profundam esse Papatus, quam Iesuitæ iactitant, harmoniam, ac tot tantasque sub Papatu latitare, imò regnum obtinere, abominaciones & blasphemias, quæ vel pertinacissimum Papistam ex profundo præiudiciorum lethargo exuscitare, ac ad amplectendam Euangelij (vnde quaque sibi constantis & consentientis) veritatem inuitare, imò verò pertrahere debeant. Hi verò (cum contraria, iuxta se posita, magis elucescant) institutâ cœlestis veritatis collatione cum vana & profana illa Scholasticorum Doctorem Theologia, ad iustam gratitudinem, immortalis Deo præstandam, se accendi sentient: vtpote cuius beneficio ex peruersissimarum opinionum labyrintho liberati, & ex istis, plusquam Cymmerijs, tenebris eluctati, simplicem iam veritatem à funesto illo luto, cœnoque repurgatam intuentur.

Pistorius verò, cum suis commilitonibus Iesuitis, hinc in-

P R A E F A T I O.

telliget, domi suæ sibi esse quod agat, si propria vineta cædere, suumque (ut est in proverbio) sterquilinum prius efferre, quam in aliorum sordes curiosius & morosius inquirere velit. Quodnam insuper eorum hominum, qui neglecta verbi Dei lampade fatuum ignem sequuntur, stipendium esse soleat, quam item præclaros in Theologia profectus illi faciant, clarè & euidenter hinc percipiet. Libros denique nobis superesse deprehendet, ex quibus Iesuitica impudentia & effrenis audacia, qua Solem in meridie lucere, hoc est, eiusmodi blasphemias & absurditates ex Papatu natas negare audent, retundi queat.

Quòd si autores, ab Holdero citatos, apocryphos esse, & ab Ecclesia Romana non approbatos objiciet Pistorius, paratum iam sibi responsum esse sciat. Nimirum hos ipsos autores magna ex parte ab Ecclesia Romana receptos, canonizatos, & ne quis de illorum fide dubitare audeat, seuerissimè cautum esse meminerit. Vnde eosdem hodie in Papatu Ecclesiarum & Scholarum cathedras ac pulpita occupare, pulcherrimis typis excudi, commentarijs augeri, nouisque subinde glossationibus interpolari constat. Sicut & nuper insignem illum Fabulistam Cæsarium, Heisterbachensem, miraculorum Papisticorum (nugacissimarum nugarum) quendam quasi depositarium Colonie denuò imprimi Iesuitis placuit. Quòd si verò vicissim horum autorum quosdam, aut in omnibus quædam reprobata Pistorius regeret, agè proferat, edat, euulget damnationis Bullam, in qua eiusmodi libri à Romano Baale (qui alioquin ad anathematismos, proscriptiones, & hæreticorum catalogos cudendos tam procliuus & pronus est) proscripti & reiecti sint. Sin edere non potest, victas manus cedat, & culpam deprecetur: alioquin cum veritate in gratiam nunquam rediturus. Si non vult, deploratæ causæ vulnus agnoscat immedicabile, seque hominis publicè confusi spectaculum nostris suisque hominibus exhibere nouerit.

Anno 97.

P R A E F A T I O.

Ad te verò, Lector æquissime & humanissime, quod attinet, non te barbarus stylus offendat, quo Holderus noster (vim quasi sibi faciens, & orationis venam ad subiectam materiam attemperans) vti, atque ita Scholasticorum barbaræ Theologiæ barbaram phrasin imitari voluit. Sicut & squalida & lutulenta ista Theologia aliud sermonis filum non meretur. Ecquis enim porcinum stabulum instrumentis affabrè tornatis aut inauratis expurgandum censuerit? Tum etiam, si occurrent aliqua impia, nefanda, blasphema, & pijs auribus intolerabilia, Holdero ea non imputari, sed autoribus Pseudo-catholicis, quorum formalia verba (cum libri & paginæ allegatione) recitantur, accepta ferri, & ad eum vsum, de quo suprâ monuimus, adhiberi debent.

Sed & Calvinistæ sese in hoc speculo contemplantur. Hi enim, dum non modò Pontificiam transsubstantiationem rejiciunt, verùm etiam veram & à Christo promissam veri corporis & sanguinis Christi præsentiam in sacra Cœna (obiectione nescio quarum absurditatum) oppugnant, profus easdem blasphemias effundunt. Quærunt enim: an corpus Christi, ore sumtum, traijciatur in ventrem, & ibi digeratur? Annon corpus Christi, ore comestum, cum alijs excrementis (Dominus ignoscat nobis, referentibus tantùm has blasphemias) in locum fœdum eijciatur? & similia horrenda, vel cogitatu abominanda. Quas execrandas blasphemias Dominus æterno gehennæ incendio vlciscetur. Sciunt igitur Calvinistæ, se eiusdem (cum Pontificijs) spiritus filios esse: tamen interim vehementer eos impugnare velle videantur: nihilominus tamen in blasphemando corpore Christi sanctissimo quasi mutuas operas tradunt.

Nota de isto Vbiq[ue] Holdero & Scholasticis et capaxurita

Vale igitur Lector humanissime, ac Collegæ nostri laudabile institutum, quo miscuit vtile dulci, quodque ampliori nostra commendatione non eget, (neque enim vino vendibili opus est suspensa hedera) grata mente frueri, Deumq; omnis

P R A E F A T I O.

omnis boni autorem nobiscum ora, vt debellandi Papa-
tus, aliarumque hæreseon ingulandarum salutaria orga-
na porro quoque Ecclesia suæ destinare, & quos in ve-
ritate sanctificauit, ad vltimum vsque vitæ ter-
minum in ea conseruare dignetur,
Amen. Stutgardia, 19. Ian.

Anno 1593.

M. Iohannes Magirus.

Lucas Osiander D.

Andreas Osiander D.

M. Fælix Bidembach.

Prologus

AD IOHANNEM PISTORIVM, NIDANVM, THEO- LOGORVM LVMEN, ATQVE CAN- delabrum aureum.

ALVERE ET SAPERE, DOMINE MAGNI-
fice, vel magis, vt Doctor quidam in reportatis super Do-
ctorem Seraphicum scribit, saluere & sapiscere, nisi forte
(quod absit) vobis, tam rara Eruditionis & Sapientia
Theologo, molestum est, inchoatiuum tantum ponere.

*In praefatione super 4.
libros sen. Steph.
Bruliferi.*

Cum scriptum sit: Vbi cadauer, illic congregabuntur & aquila, ideo ad
vos etiam, Ego, deuotus frater, venio, cum vna implicita quaestione, &
rogo vos per crassum feruorem grossa vestra Catholica deuotionis, veli-
tis super illa implicita quaestione aliquid explicitè scribere, vt inter tantas
dubietates, possimus aliquid habere certitudinaliter.

Potestis autem vos de facili, quia estis vir famosus, & scripsistis nuper
aliquot libros famosos, contra Sectarios Lutheranos, praesertim nouiter,
vnam paruam Postillam de septem spiritibus Lutheri. Audio quidem,
quod aliquot Catholici sunt super vos irati, dicentes, quod estis Doctor
Stercorarius, quia tantum illa Excrementa Lutherana semper in ore ha-
betis, cum deberetis ad maiora & doctrinalia subniti, pater tamen, quod
estis bene lectus circa illa Lutherana stercora, & bene apparet, quod estis
medicus, quia libenter tractatis de merdis atq; matulis.

Deinde estis etiam homo multarum linguarum. Habetur quidem in
vno quodam speculo mirabilis quedam, de S. Antonio, D. Francisci quon-
dam discipulo, historia. Nam vas illud admirabile Spiritus san-
cti Antonius de Padua, vnus de electis B. Francisci discipu-
lis, quem S. Franciscus suum Episcopum appellabat: cum
praedicaret aliquando in Concilio coram Papa & Cardina-
libus, vbi erant Graeci & Latini, Francigenae & Theotonici,
Sclauis & Angli, Hispani & Hungari, & multi alij diuersarum

*Speculum vite D.
Francisci & sociorum
eius. excusum Veno-
tiji: 1584.*

linguarum homines, ibi Spiritu sancto afflatus, & lingua Apostolica inflammatus, eructans mellifluum verbum Dei, omnes illos tam diuersarum linguarum homines, in dicto Concilio congregatos, clarè & lucidissimè ipsum audientes, & distinctè etiam intelligentes, tanta admiratione suspensos reddidit, & deuotione, vt videretur renouatum illud antiquum Apostolorum mirabile, admirantium & dicentium: Nonne iste Hispanus est, & quomodo nos audimus per eum linguam nostram, in qua nati sumus, Græci & Latini, Francigenæ & Theotonici, Sclauï & Anglici, Lombardi & Barbari? Papa etiam stupens ad tam profunda, de Scripturis diuinis à S. Antonio prolata, dixit: Verè iste arca Testamenti est, & diuinarum Scripturarum armarium: Sic ibi. *Et illud quidem est vnum magnum miraculum, si verum est, sed cum vobis est multò maius. Ille enim tantùm vnã linguam sciens, diuino miraculo à pluribus variarum linguarum intellectus est, vos autem multas linguas tenetis, & varijs linguis loqui potestis magnalia Romana nostræ Ecclesiæ.*

(Hebræa) Deinde, Georgius noster de Tonstrina, Viennensis ille, est quidem etiam bonus linguista, quia præter Germanicam, in qua est multum loquax, quod dolet Lutheranis, etiam Latinam & Græcam & Hebraicam tener, sicut patet ex glossa sua Catholica, sed tamen non tam valdè, sicut vos. Et epistolauit dudum ad me quidam Sectarius, dicens: Ille tonsor vult videri bonus Græcus, & non potest adhuc græcè alphabetizare, quia vbi legendum est Holderus, ille legit Olderus, & non videt aut intelligit aspiratam: & vbi est Sigma, sic: Σ, ille legit Epsilon: sic, E, & sis pro Schopffius, legit ille Echopffius. Sed ego respondi ei pro tonsore nostro, quod de mane non semper bene spicit, præsertim quando de nocte bibit multum Vvipacense: Et quod H non est litera, sed tantùm aspiratio, ideo non fuit ponenda, sed debuit obmitti. Et quod ille litera nihil distat, quia quæ parùm distant, nihil distare videntur. Vos autem domine gloriose, estis in Germanicarum, Latinarum, Græcarum, Hebraicarum, Chaldaicarum, Syriacarum, & (vt audio) in v Arrabicarum, sicut satis patet ex Thefibis vestris Catholicis, & alijs scriptis. Atque in hoc estis, mi domine, laudabilis nimis: nam quod sacra Missa nostra scateat Misterijs magis, quàm canis

Georg. Scherer in glossa sua Catholica,

canis pulicibus, id patet ex nostro Raimundo, qui dicit, quòd Missa completa est tot Misterijs, quot mare guttis, cœlum empyreum angelis, firmamentum stellis, sol atomis, & terra arenis. Sed illa tot Misteria nemo melius intelligit, domine gloriose, quam vos. Quia, ut doctores nostri asserunt, Missa habet vndecim prerogatiua, & ut Raimundus noster affirmat, sancta mater Ecclesia superaddidit duodecimum, inter illa autem est septimum prerogatiuum, quòd in sacra Missa quotidie audiuntur tria nobilissima idiomata, quæ mundus habet, scilicet Hebraicum, ut patet ibi: Sebaoth & Ofanna, & Alleluia. Græcum, ut cùm dicitur: Kyrie eleison. Latinum auditur in omnibus alijs dictionibus & orationibus. Ego humillimus frater, rogarem vos supra modum, quia estis doctus tam valde, quòd adderetis etiam Syriacum (sicut sanctissimi D. D. nostri Papa, etiam Missæ semper aliquid adiecerunt) si deinde fratres nostri, Iesuitæ, adderent etiam aliquid Iaponici, tunc Missa nostra esset ex mirabilibus mundi, nec haberet aliquid simile sibi.

Raimundus in Sum-
mula fol. 6. & 7.

Vbi supra.

Ex his autem patet, quoniam estis tot linguarum homo, quòd potestis in ista questione, de facili, facere vnã explanationem incontradicibilem.

Y. B. C. Y. P. S. I. O. R. U. M. D. A. R. G.

Præterea estis doctor grandis, & quidem perduplex, Theologie & Medicinæ, Graduatus & Bullatus. Dixit nuper ad me quidam ex illis Novatoribus, quòd videatur sibi mirum, quòd vos, homo Catholicus, volueritis fieri Doctor Theologie, cùm B. Franciscus, qui tam magnus sanctus apud nos habeatur, noluerit fieri Magister, quòd minus est. Sic enim de ipso legitur in quodam speculo: Humilis Christi imitator. Franciscus, sciens, soli Christo nomen Magistri conuenire, per quem omnia facta sunt, dicebat, quòd libenter omnia vellet scire facere, sed nollet esse Magister, nec Magisterij nomine insigniri, ne contra verbum Christi, in Euangelio prohibentis, ut nulli vocentur Magistri, facere videretur. Quia melius est esse humilem, cum pauperula scientia, quàm (si esset possibile) facere magnalia, & præsumere, contra tam gloriosi Magistri humilia documenta: Sic ille. Et verum est hoc, imò potius amplius arguere, quòd B. Franciscus ad eò odibiles fuerint Studentes, & studia promouentes, ut aliquando quendam suum discipulum propter hoc maledixerit: ita enim legitur in speculo vite eius. Quidam fra-

Matth. 23.

N.B. Pistor.

Intentio Diaboli, per
Monachos studia &
artes euertere volentis.

Speculum vite S.
Francisci et sociorum eius.

ter minor, frater Iohannes de Sciacchia dictus, valdè literatus, Minister erat tempore S. Francisci in Bononia, qui ordinavit studium Bononiæ absque licentia S. Francisci. Beato autem Francisco absente, nunciatum est ipsi, tale studium ordinatum fore Bononiæ: tunc Franciscus immediatè iuit Bononiam, & durè reprehendit ministrum illum, dicens: Tu vis destruere ordinem meum: desiderabam enim fratres magis orare, quàm legere aut studere. Recedens autem de Bononia S. Franciscus, prædictus minister, ordinavit studium, sicut priùs, nec curavit S. Franciscum. Vnde ipse turbatus, maledixit ei maledictione dura, qui statim post maledictionem cœpit infirmari, & sic infirmus graviter, misit per fratres, rogando S. Franciscum, vt retraheret maledictionem, sed respondit B. Franciscus, dicens: Illam maledictionem, quam ei dixi, confirmavit Dominus in cœlo, & est maledictus. Infirmus itaque iacebat Minister ille, super lectum. Et descendit ex alto, ipso sic super lecto iacente, quædam gutta ignea & sulphurea, super corpus eius, penetrans ipsum totum, & lectum etiam, in quo iacebat, & sic miser ille cum maximo fœtore expiravit, & Diabolus accepit animam suam. Sic ibi. Vnde satis patet, quòd B. Franciscus studia & artes, & omnes honorum gradus & dignitates maledixerit. Sed ego Sectario illi contraveni, dicendo, quod illud cum vobis factum est, ex dispensatione Papali: & quia Papa errare non potest, sed habet omnia iura in scrinio pettoris, ideo nemo debet ei dicere, cur sic facis?

Est autem vnum aliud, quod multi mirantur, nempe, quòd estis puteus Theologiae, & nullos habetis sermones ad plebem, nec, quod sciam ad huc, nisi sortè nuper estis factus Sacerdos, aut plebanus, aut Presbyter ruralis, multò verò minus suffraganeus, nescio enim, an fietis Episcopus, quia fuistis hæreticus. Videte Domine gloriose, S. Antonius, frater Minor, non fuit Doctor Theologiae, & quod minus est, neque Magister, tamen tam ignitus fuit in suis sermonibus ad populum, & tam deuotas dixit homelias, vt etiam pisces ad deuotionem commouerit, & ad Deo gratias persuaferit: Sic enim habetur de illo in dicto speculo: Cùm B. Antonius esset aliquando Arimini, vbi hæreticorum magna copia moraba-

Caveant sacrificii studia, id quod faciunt seculo.

Si hoc studiorum præmia, laude digni fuerunt ignaui astri.

Speculum vite S. Francisci & sociorum fol. 151.

rabatur, volens illos ad lucem veræ fidei, & in viam reducere veritatis, per dies multos cum ipsis, de Scripturis Catholicis prædicabat. Illi verò, per obstinationem facti lapidei, ipsius sanctis eloquijs non solum non acquiescere, sed insuper auditum præbere contemserunt. Tunc verò S. Antonius, Domino inspirante, accessit quadam die ad os fluminis, iuxta mare, & stans in ripa, quæ mari appropinquabat & flumini, incepit modo prædicationis pisces ex parte Domini aduocare, dicens: Audite verbum DOMINI pisces maris & fluminis, ex quo hæretici infideles audire contemnunt. Et ecce statim accessit ante S. Antonium, tanta magnorum & paruorum piscium multitudo, quòd nunquam similis fuit visa, & omnes capita sua aliquantulum extrà. Vidisses ibi pisces magnos adhærere pacificè minoribus, minores subalis maiorum pacificè permanere. Vidisses ibi diuersas piscium species, & quaslibet ad sibi similes currere, & quasi quendam campum pictum, colorum varietate mirabili decoratum, ad sancti illius faciem ordinari. Vidisses ibi turmam piscium grandium, quasi castrorum acies ordinatas, loca ad audiendam prædicationem præripere. Vidisses ibi pisces mediocres, loca mediocria capere, & quasi doctos à Deo, absque aliqua turbulentia in suis locis consistere. Vidisses ibi piscium paruulorum copiosam multitudinem atque populosam, vsquequaque, tanquam peregrinos ad indulgentiam properare, & ad S. Patrem, tanquam tutorem suum, propinquiores accedere. Itaque in ista prædicatione, cœlitus ordinata, primò pisces minores, secundò maiores S. Antonio assiltebant. His taliter ordinatis, incepit S. Antonius solenniter prædicare, dicens: Fratres mei pisces, multum tenemini pro vestro modulo referre gratias creatori, qui in vestrum habitaculum dedit elementum tam nobile, ita, quòd aquas dulces & salvas, prout expedit, habeatis. Refugia insuper vobis multiplicia contulit, vt euitetis incommoda tempestatis. Exhibuit insuper vobis elementum diaphanum & limpidum, & vias, quibus incedatis, & escas, quas sumatis, vt viuere possitis. Escas quoque neces-

Hat keiner den andern gebissen.

Vix credis, tantam esse sacrificulorum in Misssa deuotionem.

Ob S. Antoni ihnen auch Gnad vnd Ablass gegeben habe

Ob man nit auch zuuor gesungen habe

Hat des Gebets ver gessen.

Was mag er wol für ein Text verlesen haben?

Regnet nicht auff sie.

Es were dann/ daß der Bach wüß würde.

*Fuissent prorsus impij
piscis, qui, tot & tantis
argumentis auditis,
fuissent impersuasibiles.*

**Es were dan ett
wa eimer extrun-
cken.**

*Eunt nunc Lutherani,
& dicant, Papistas non
posse suam doctrinam
confirmare per Scri-
pturas.*

*Oblitus unius commen-
dationis, quod piscibus
sit caro, sed sic frangere-
tur seiniunt.*

*Iuxta illud: Magis mu-
tus quam piscis.*

**Was mögen sie
wol gesagt haben.
Audio quos sila saltasse,
ein Gallarden.**

**Wer es kan / dem
kompt.**

*Anton & flexis geni-
bus.*

farias vobis præparauit creator benignus, etiam in profundis abyssi. Vos in creatione mundi, benedictionis & multiplicationis præceptum habuistis à Domino. Vos alis ornati & virtute roborati vndique, prout libet, discurritis. Vos in diluuiò, cæteris pereuntibus animalibus, absque læsione reseruati fuistis. Vobis datum ex imperio Domini, Ionam reseruare Prophetam, & post tertium diem in terra, absque læsione reponere. Vos censum pro Domino, cum, tanquam pauper, non haberet, vnde solueret, stateram obtulistis. Vos in cibum regis æterni Domini nostri benedicti, ante resurrectionem eius, ac post illam, singulariter electi fuistis, propter quæ omnia multum tenemini laudare & benedicere Dominum, qui tot bona & singularia præ cæteris animalibus, recepistis. Ad hæc verba & similia hortamenta, aliqui pisces voces emittebant, alij aperiebant ora, omnes autem capita inclinabant, & signis, quibus poterant, laudabant Altissimum.

Ad hanc reuerentiam piscium, exhilaratus in spiritu S. Antonius, voce altissima exclamans, dicebat: Benedictus Dominus Deus æternus, quod magis honorant Deum pisces aquatici, quam homines hæretici, & melius audiunt verbum Domini irrationales beluæ, quam homines infideles. Quanto autem B. Antonius longius & prolixius prædicabat, tanto piscium multitudo magis crescebat, & nulli de locis, quæ cœperant, recedebant. Ad quod miraculum concurrens populus, concurrentes & supra dicti hæretici, videntes tam mirandum & insolitum negocium, quod etiam bruta præberent auditum S. Antonie, compuncti corde, ad pedes S. Antonij omnes, vt prædicationem illis faceret, conscenderunt. Qui etiam, aperiens os suum, tam mirabiliter de fide Catholica prædicauit, quod omnes hæreticos, ibi existentes, conuertit, & fideles roboratos in fide, cum gaudio dimisit, pisces autem licentiati (id est, cum licentiam à S. Antonio accepissent) cum gaudio, à S. Antonio cuncti lætantes & gaudentes, cum mirandis lusibus & ceruicibus applausi-
uis in

tis in varias prouincias recesserunt. Et sic quidem res habuit, cum illis pijs & deuotis piscibus. Si verd S. Antonius, qui neque Magister Philosophia, neque Doctor Theologia habitus est, tamen potuit tales solennes & fructuosas, etiam pro piscibus, prae-dicationes facere, quid vos possitis, & domine laudabilis, si uelletis subniti, credo, quod non tantum hereticos, aut Christi infideles in Iaponia, sed asinos quoque & anseres uestris mel-lifluis sermonibus conuerteretis, similitur ut ille, dicendo: Fratres mei, asini, multum tenemini pro uestro modulo gratias referre Creatori uestro. Nam vos asini estis, quibus Dominus cibum praeparauit, dicens: Asino cibum, uirgam & onus. Vos asini estis, pro quibus Dominus ipse curam habet, si erratis, ut in uiam reducamini, aut si sub onere cadatis, subleuamini. Vos asini estis, quos Deus loquela humana dignatus est. Vos asini estis, cuius unâ tantum maxillâ Simson mille uestros mactauit. Vos asini estis, qui olim in tanto precio habiti, ut caput unum unius asini octoginta argenteis venderetur. Vos asini estis, quorum sepultura, etiam Regem sui populi, Dominus dignatus est. Vos asini estis, super quibus non solum S. Franciscus equitabat, sicut scriptum de eo est: Franciscus autem asinabat: sed super quibus etiam Apostoli sua uestimenta, & super illis Dominum ipsum posuerunt, ut sic Ierosolymam ingrederetur.

Si vos, domine subtilissime, tam dulci uestro, super mel, eloquio, similiter asinis unam aut alteram homeliâ deuotam diceretis, si non, sicut Antonij pisces, uocem emitterent, tamen cum auribus patulis, etiam ora aperta haberent, & inclinatis auribus & capitibus annuerent, forte, etiam licentiati, non recederent, aut certè non sine ceruicibus applausiuis, & alijs mirandis lusibus domum repedarent.

Sed & aliud ab illo Nouatore obiectum mihi fuit, scilicet, cum alios non permitamus esse doctores, qui non sint promoti in Academia Catholica, cur igitur uobiscum sic superbiamus, qui etiam estis promotus in Medicina, in Academia heretica? Sed ocyus ei dixi, quod uobiscum est aliam rem, quam cum alijs, quia vos estis incredibiliter doctus. Alius enim est tantum Theologus, alius tantum turista, alius tantum Paracelsista, aut in oppositum Gallenista. Vos autem estis omnia res, quia excellitis in uno, sicut in altero.

Dixit nuper ad me quidam bonus Catholicus, quod non estis bene lectus in Biblijs: nam ponitis in Motiuis uestris, Nechao inter Prophetas Domini,

mini, & quidem in ordinaria successione Prophetarum populi Dei, qui tamen fuit Rex impius Aegypti.

Sed ego mox obuiam ei ex Scripturis, dicens, Nunquid & Saul inter Prophetas? qui etiam fuit Rex impius. Cum autem ille instantiam daret, quod Saul tum adhuc pius fuerit, & quod Nechao Rex planè Ethnicus. Ego respondi, quod nihil nocet, etsi non estis tam bonus Biblicus: quia, ut doctores nostri moderni dicunt, Biblia est liber hereticorum: vnde melius esset, quod non esset, quia tunc hereticis suus liber esset sublatus, & materia lris, & non possent amplius habere probationes, quas tantum sumunt ex Biblijs, sed reuenterentur ad gremium sancte matris Ecclesie, & ita ille totus confusus abiit.

Estis etiam polyhistor plus, quàm Solinus. Alij enim historias, sicut Medici, in membra & compendia anatomizant, vel anathematizant: (nescio, utrum est magis rectè) vos autem membra conglutinatis in vnum corpus, sicut patet de historia Polonica.

Dicunt tamen quidam Lutherani, quod natura aberrarit, propter defectum quorundam membrorum, & produxerit monstrum: quia praecepuos, ut Fulstenum & similes autores optimos, omiseritis: sed ego restitui in faciem eis, dicendo, quod sicut vna hirundo non facit ver: sic vnus aut aliter omissus autor non debet facere Guerr: tunc tacuit, sicut vnus mus.

Et quare, quæso, Domine gloriose, velletis vos in hoc grauare, tamen libenter desudatis cottidie contra Nouatores Lutheranos, qui tamen sunt inconuertibiles, & ut audio, non magnificant vestros labores: sed vnus dicit, quod estis logodadalus, credo, quod est Hebraicum Latinum, sed vos bene sciatis: alius dicit, quod estis Bestia Cumana, cui ego dixi, quod ipse loquitur bestiale latinum, quod ego non intelligo: at ille respondit, quod significet asinum: tum ego super eum iratus magis, quàm credibile, dixi: Bestia, tu ne audes hunc dicere asinum, qui est doctus tam profundè, in linguis, in Philosophia, in Metaphysica & in omni scibili, ut, quot quot eum norunt, credant, quod scientia eius sit sine fundamentis.

Cum autem videatis, quod sitis illis tantum irrifibilis, rogo vos charitatiuè, velitis illos missos facere, & aliquid grandius attemptare, quod erit, si super nodosa illa quaestione scripseritis vnum resolutorium.

Pertinet autem multum ad vestram gloriam, domine subtilissime, quia estis alter, & quintus Doctor Cardinalis, vel quasi: Et quia vobiscum est, sicut cum Augustino, de quo scripsit quidam magnus dominus, ut scitis, domine mi, (nam Augustinum, aiunt, vos deuorasse magis, quam Gregorius noster de Arimino) quod famæ ipsius interest, ut quæ sita noverit. Et si enim vtcunque in alijs sacerdotibus, absque diuini cultus detrimento, tolleretur inscitia (aliàs, mi domine, ut videtis, malè mecum ageretur) tamen cum ad antistitem Augustinum ventum fuerit, legi deesse, quicquid ignorati contigerit. Sic etiam prorsus est vobiscum, qui estis alter Augustinus, etiam proprio vestro testimonio, quod est omni exceptione maius. Quis enim eruditionem vestram meliùs sciret, quàm vos ipse? Sicut scriptum est: Quis hominum scit, quæ sunt in homine, nisi spiritus hominis, qui est in homine, ideoque eò meliùs vos scietis, quò maiores spiritus geritis. Scribitis enim in Motiuis vestris, quòd promiseritis heretico illi, Pappo, quòd velitis in continente, ohn den wenigsten bedacht/rechtà, in vestigio, eadem adhuc diè, ex Augustino probare, Religionem nostram Catholicam, & omnes eius articulos, quòd ego non possem prestare, nisi haberem ad manum Torrensis nostri confessionem Augustinianam. Ne itaque aliquid ignorare, aut in quocunque dubio deficere arbitremini, debetis vos in hac subtili questione ocyus resolvere. Estis etiam sic satis ociosus, quia estis nuper factus vnus Canonicus, nescio tamen, an regularis vel irregularis, credo autem, quòd vos sciat. Risit me nuper quidam Lutheranus, quòd volueritis fieri Canonicus, cum doctor quidam nouellus Catholicus scripserit, quòd hodie in Canonicorum Collegijs opes accreuerint, sed pietas decreuerit. Et quòd tales omne propemodum ingum excuserint, veterum constitutionum repagula perfrugerint, ut hodie vix vlla spes superfit, quòd intra illa septa paulò arctioris vitæ (vti Regularis ordo præscribit) reuocari possint, ita vt vestigia vitæ Canonicæ in ædificijs tantum & nudis nominibus hodie maneant.

Hieronymus Torrensis
Iesuita.

Georgius Cassander in
suo iudicio de Confess.
Augustiana.

Georgius Cassander

Sed ego dixi sibi, quòd ille autor loquatur fortè de Canonicis secularibus, quòd illi fuit magis risibile, dicens: quòd vnus quidam Catholicus

Albertus Crantius,
Histo.

IO PROLOGVS, SIVE PROHEMIVM.

Historicus scripserit, quòd Canonicus secularis magis sit monstrum, quàm Clericus aut religiosus, ideo ego respondi, quòd ego bene sciam, quis est ille doctor, qui neque est bonus Papista, neque bonus Confessionista, sed vnum participium. Ille verò amplius contraveniens dixit, quòd etiam alij doctores nostri irrefragabiles sic sentiunt. Quidam enim scripsit: Nolunt (Canonici) etiam necessitate & vtilitate Ecclesiæ exigente (propter ignauiam) ad ordines promoueri. Sunt delicati, nolentes Ecclesias frequentare. Quidam eorum septem, nonnulli octo vel decem, vel etiam plures Canonatus habent, & loca seruitorum detinent occupata, neque ipsi seruiunt, nec per se, nec per alios. Et quod deterius est, neque per hoc conscientiam sibi faciunt aliquam. Accumulant pecuniam de præbendis, nec pauperibus, quasi aliquid, largiuntur, sed & negociantur de suis pecunijs. Malè viuunt Canonici Ecclesiæ Cathedralis, luxurijs debacchantes, vnde dici potest de ipsis, quòd tota domus ipsorum capite deorsum pendet. Discordant in capitulis, & partes sibi faciunt, maxime circa electiones, in quibus, quasi nihil, de Deo agitur, sed sequuntur carnalitatis affectum, non iudicium rationis, tam priuati, quàm Prælati. De suis redditibus Ecclesiasticis emunt filijs suis & consanguineis possessiones. Et sub eorum nomine, emtionum confici faciunt instrumenta, & sic defraudant Ecclesias, quia quicquid emitur de pecunia Ecclesiæ, est Ecclesiæ. Nisi Episcopi faciunt eorum voluntates, in capitulis suis ex malicia & contumacia contradicunt ipsis. Et quia, quæ sua sunt, quærunt, non quæ Christi, rarò concordant in electione. Et quia ad Ecclesiam non veniunt, communiter etiam officium, vt tenentur, non dicunt.

Et alius quidam ait: Canonici tum regulares, tum seculares, inter se sectas faciunt, discordias nutriunt, alius super alios Prælaturas ambit, nouas inuentiones excogitant, quas loco legitimorum statutorum obseruant. Nam quicquid in Collegijs aut capitulis statuitur, communiter magis sapit peculiare commodum, quàm Dei honorem, vel Christianam
Rem-

de Canonibus

Aluarus Pelagius de planctu Ecclesiæ lib. 2. cap. 26.

Domine: quomodo est vobis?

NB.

Hic fuit Hispanus: Quid si fuisse, ubi Curia simulant, & Bacchanalia viuunt?

Liber: Onus Ecclesiæ dictus & Anno 31. Colonia excusus, cap. 22.

Rempublicam. Vna inter reliquas abusiones subsannanda apparet, ac mentalem simoniam sapit, quòd ad interessendum diuinis Canonici non charitate Dei inducuntur, sed per pecuniam, quam præsentiam vocant, singulis præsentibus distribuendam alliciuntur. Quæ tamen distributio non fit Clericis, in Ecclesia occupatis, sed ociosis, tanquam dignioribus Canonicis, qui licet à canendo Canonici nuncupentur, nomine tamen solùm in Ecclesia canunt.

de canonicis

NB.

¶ Nota bene, vna magistralis etymologia.

Quid dicam de quibusdam Canonicis, qui erubuerunt esse religiosi, quibus obedientia onerosa, continentia rara, paupertas pecuniosa, & iugum Dei leue & suaue, ipsis amarum & graue. Ideo libertatem affectârunt, cumulantes census præbendarum, quòd eorum competentia, esset voluptatum licentia, & amplior deliciarum copia. Impetrârunt pro se, non regulæ (quam priùs perperam obseruarant) mitigationem, sed extinctionem, mores religionis loquentes, nefastos honores quæritantes, habitu honestatis se exuentes, & nefas vanitatis assumentes, truncatis superpellicijs, in choro stantes, vt nescias, an sint Patres, an Bacchantes.

DOMINE
Was singt ihr
guis?

Hac cùm ille sic dixisset, addendo, quòd in ore duorum aut trium testium stet omne verum, nec haberem ego, quod possem statim respondere, præ ira totus rubui, sicut Gallus Indicus: tandem obuiaui ei, dicendo, quòd, propter plura vestra merita in Romanam Ecclesiam, deberetis etiam altius exaltari. Et feci eum totum confusum, ex illo ipso suo doctore, qui etiam hoc scribit: Quòd aliquando in vna quadam Cathedrali Ecclesia (cuius nomen ille ponit) fuerint eligendi aliqui Canonici: & cùm alij suos nepotes, alij consanguineos nominarent, inutiles planè & inhabiles: ibi quidam illorum, nominauit capituli asinum, quia per quindecim annos seruiisset Ecclesiæ & Collegio. Quid igitur mirum, si etiam vos propter vestra merita ad Canonicarum promoti estis, & sic ille tacens domum repedit. Iam, domine profunde, cùm sitis Canonicus, et sic etiam multum ociosus, non debetis isti tam suasibili petitioni obniti. Videte, noster Georgius Tonser, fuit tam negociosus, & tamen scripsit vnum bene longum tractatum,

Aluarus Pelagius vbi
supra.

tum, tantum super tres verba: Papa pepperit puerum, quamuis quidam Catholici dicunt, quod sit vnus plagista, quia illa omnia ex Bellarmino nostro furatus sit, tamen nemo haecenus illi respondere praesumpsit, annon vos illud, & amplius, per ocium vestrum prestare possitis: tamen dudum fecistis vnam probam, quia tantum super vno vocabulo iustificationis, & terminis dependentibus, scripsistis ter centum Theses, ne vna quidem minus. Proh, mi domine, si hoc potuistis, tantum super significatione vnus solum nominis, quid possitis, si ad rem vocabuli ventum esset, credo ego, quod faceretis innumerabiles supra stellas caeli & guttas maris

Vnum adhuc restat, sed quaeso, ne velitis super me irasci: dixit nuper ad me quidam Catholicus, de quo vos non crederetis, ego nescio (dixit ille) an Pistorius noster Magus aut fatuus sit. Quia scripsit in vno quodam libello Francofurti excuso, quod pestis curetur per certa quadam verba, quod est Magicum, & quod in eo libro disputatis, de vi quarundam literarum, sicut Cabalista. Item, de Ensoph, & de tribus finitoribus, & quinquaginta portis intelligentiae, & quomodo ab Ensoph per tres finitores deriuetur ad nos causa efficaciae verborum, vtpote, 1. Horizon aeternitatis infinitae. 2. Horizon aeternitatis temporalis (quod ille dixit, ein hültsin Schüreisen) 3. Horizon mundi supersupremi, & alia similia multa, quae ego non potui intelligere, fuerunt enim mihi pagi Bohemici, ideo non potui vos excusare. Rogo autem vos, domine charitatiue, cordialiter, & per Ensoph, & per finitores vestros, quot quot sunt, & per omnes portas intelligentiae vestrae, cum omnibus Horizontibus, aeternitatis, temporalis & infinitae, adeoque per mundum supersupremum, ne velitis aut ediri ad resolutionem tam abstruse questionis, quod si feceritis, cum nemo alius id prestare praesumpserit, vere, quod vocamini, Pistor, imò princeps & Magister Pistorum eritis.

Valete Bacchanaliter.

Mus

18
Mus Exenteratus inci-

PIT FELICITER.

QVÆSTIO.

*Si mus, aut aliud quodcunque brutum,
hostiam consecratam corrodat vel
comedat, quæritur, anné corpus Chri-
sti corrodat aut comedat, aut quid de
corpore Christi fiat?*

*Quæstio proposita p[er]
re iudicant & h[er]etico*

PROTESTATIO.

NON EST AVTEM HAEC OCIOSA QVÆ-
stio, sicut Lutherani intendunt, aut etiam quidam Do-
ctor nouellus Catholicus nuper scripsit, quòd tales
quæstiones sint argutiæ scholasticæ, curiosæ
magis, quàm necessariæ: sed potius vt nostri docto-

*Thomas Hardingus
contra Episcopum Sa-
rumburgensem.*

*res dicere intendunt, est quæstio virtuosa, ita enim valde acutè discriminat
quæstiones Doctor charitatius in Prologo. Sunt (inquit ille) qua-
druplices quæstiones: Primò, quædam sunt subtiles & stu-
diose. Secundò, quædam difficiles sunt & curiosæ. Tertio
quædam sunt ciuiles & contentiosæ, vel politice & litigiosæ.
Quartò, quædam sunt vtilis & virtuosæ. Primum genus quæ-
stionum disputatur in Schola theorica Philosophorum, vt
in Physica & Metaphysica. Secundum genus disputatur com-
muniter, in scholis Mathematicorum fantastiorum. Ter-
tium genus disputatur in scholis Iuristarum, vt de litibus, &
alijs contentionibus. Quartum verò genus vtilium & vir-
tuosarum quæstionum, solet pertractari in scholis Theolo-
gorum,*

*Stephanus Brulfer su-
per reportatis in Prolo-
go super Doctorem Se-
raphicum in quarto
Sentent.*

Acumen hominis.

gorum, quia ibi semper vtilia ad morum ædificationem, & ad consequendam beatitudinem pertractantur.

Etsi autem illa questio magis videri possit difficilis & curiosa, quàm vtilis & virtuosa: tamen cum doctores nostri tam multum desudaverint in ea, non videtur id concedendum Sectarijs, sed tenenda erit contra eos distinctio Doctoris illuminati, qui ait: Duplex est curiositas. Vitiosa & vitanda, qua aliquis sic est curiosus, quòd quærit aliquid omninò superfluum, & de quo nulla certa responsio dari potest. Alia est curiositas virtuosa, qua quis nobilitate animi occulta inquirere non attædiatur. Et talem esse questionem propositam, quis dubitat?

Brulifer ubi supra.

Responsio ad Questionem.

Primò autem tenenda sunt quadam distinctiones: nam qui bene distinguit, bene docet. Notandum ergo, cum quaritur, an corpus Christi descendat in ventrem muris, quòd differant, aluus, vterus & venter. Nam vt doctores nostri dicunt, Venter est, qui cibos digerit, & mittit ad singulas partes corporis, & est illa pars, quæ est à fundo infimo vsque ad inguinem. Aluus est illa pars interior, quæ non videtur, in qua reponuntur sordes. Vterus verò pertinet ad mulieres, in quo ponuntur infantes.

Notandum deinde, quòd trajcere, idem est, quod intra proijcere.

Notandum præterea, quòd mus capitur dupliciter. Vno modo idem est, quod terra, & dicitur ab humo, & sic non capitur hîc. Alio modo capitur mus, vt est animal pusillum, quod ab humore terræ nascitur. Et dicunt Philosophi, quòd tale animal non bibit, & sic capitur hîc. Notandum insuper, quòd edere, comedere, & manducare differunt. Nam edere est totaliter edere, & vorare, vel turpiter comedere, sine masticatione. Comedere autem, significat, cum alijs turpiter comedere, nec differt ab edere, nisi quòd societatem habet. Manducare verò est honestè comedere.

Quod

Brulifer 4. Sent. dist. 13. quæst. 5.

Etiã Calvinista, quando veram corporis Christi præsentiam è sacra Coena exturbare conatur, tales blasphemias erantant.

*Dulcè.
Pulchrè.*

Acuti.

Brulifer 4. Sent. dist. 9. quæst. 1.

*Hoc est rem acu tan-
gere.*

Quod verò nunc ad ipsam questionem attinet, doctores nostri diuidunt se in duos. Quidam enim arguunt, pro: dicentes, quòd sic: alij arguunt contra, dicentes, quòd non.

Prima opinio.

Quidam negant murem comedere corpus Christi. Et in ea sententia Petrus Lombardus lib. 4. Sent. dist. 13. est Magister ipse, qui dicit: Illud etiam sanè dici potest, quòd à brutis animalibus corpus Christi non sumitur, etsi videatur.

DOCTOR SERAPHICVS ait: Vtcunq; muniatur hæc opinio (quòd corpus Christi descendat in ventrem muris) tamen piæ aures abhorrent audire, quòd in ventre muris, vel in cloaca sit corpus Christi, quamdiu species ibi subsistant. Propter hoc est alia opinio, quòd corpus Christi nullo modo descendat in ventrem muris. Et hæc opinio (inquit ille) communior est, honestior, & rationabilior.

Et rursus: Videtur prima opinio nimis ampla (ait doctor ille) quæ dicit, quòd deferatur corpus Christi, quousque species deferantur, quia tunc & mus in ventrem trajceret, & in cloacam descenderet, quod aures piæ abhorrent: & si diceremus, hæretici & infideles deriderent nos & irriderent.

PELBARDVS DE TEMESSVVAR. Dicendum igitur (inquit ille) quòd verum corpus Christi manet sub speciebus, in ore vel ventre bruti, (scilicet secundum opinionem Thomæ) magis enim abominatur Deus peccatorem, quàm creaturam irrationalem, quæ peccatum non fecit, sed sumtum à peccatoribus verè sumitur: ergo à fortiori, & à brutis. Nam si corpus Christi mitteretur ad locum immundum, non propter hoc desineret ibi esse corpus Christi, quamdiu manerent species. Ergo similiter & hic. Sed huius (scribit ille ampliùs) contrarium tenet S. Bonaventura, videlicet, quòd non, quia Christus non est sub illo Sacramento,

Bonauentura lib. 4. Sent. dist. 13. quæst. 1. Hæc blasphemia vberes non sunt à Theologis Augustana Confess. excogitata: sed à Pontificij Scholasticis Theologis inuenta: quas in Ecclesiam Christi euocauerunt. Et huiusmodi blasphemij etiam Caluiniſta veram corpus Christi (non transsubstantiam) præsentiam in sacra Cæna irridens & consuunt.

Bonauent. lib. 4. Sent. dist. 13. quæst. 2.

Wett vistor.

Pelbardus de Temessuar lib. 4. Rosarij vocalulo Euchar. parag. 23.

Pelbartus, sive Osunat. de Lasco, ubi supr. a. Bonauent. lib. 4. Sent. dist. 13.

mento, nisi eatenus, quatenus est ordinabilis ad vsum humanum, id est, ad manducationem, sed sicut quàm citò mus rodit, ita tam citò inhabilem facit, & Sacramentum esse definit. Et hæc est opinio communior & magis pia.

Glossator, de consecr. dist. 2. c. Qui bene.

Glossa in Decreto Gratiani: Nec dicendum, quòd mus sumat corpus Domini. Statim enim definit esse Sacramentum, ex quo ab eo tangitur.

Summa Angelica, vocabulo Euchar. dist. 3. parag. 9.

Bonaurent. lib. 4. Sent. dist. 12.

ANGELVS DE CLAVASIO: Nunquid, si mus comedit illas species, transibit corpus Christi in ventrem eius? Respondeo. S. Bonaventura (ait) Quidam dixerunt, quòd sic, per rationem suprà dictam: sed alijs videtur, quòd non, quia Christus non est sub illo Sacramento, nisi quatenus est ordinabilis ad vsum humanum, id est, ad manducationem, & sicut quàm citò mus rodit, ita & tam citò inhabilem facit, & Sacramentum esse definit, & hæc est opinio communior, secundum Bonauenturam, & magis pia.

Raimundus in Summula cap. 1. fol. 14.

Idem cap. 1. fol. 32.

Argumentum inuincibile.

Idem cap. 2. fol. 33.

RAIMVNDVS in *Summula*: Tertius casus. Si animal brutum tangeret hostiam consecratam, & comederet ipsam, vtrum tale animal comederet verum corpus Christi? Respondetur secundum B. Innocentiũ, quòd non, quia quàm citò mus vel aliquod animal brutum comederet, tunc definit amplius esse corpus Christi. Et rursus: Nunquid animalia bruta, sicut mus & canis, & sic de alijs, possunt recipere corpus Christi? Et arguitur, quòd non: Quia si talia reciperent corpus Christi, vel reciperent ad saluationem vel ad damnationem. Sed nullum horum dicendum est, ergo. Minor patet, quia eorum animæ moriuntur cum corporibus, Ergo non accipiunt ad saluationem. Nec ad damnationem, ex eadem ratione.

Et paulò post: Sed S. Innocentius dicit, quòd animalia bruta non recipiunt Sacramentum, quia quando talia tangunt Sacramentum, tunc ibi non manet corpus Christi, sed Deus gloriosus ex sua cunctipotentia transmutat corpus Christi in speciem panis, ex contactu animalium brutorum, sicut per

per eius potentiam, transmutat speciem panis in corpus Christi. Et sic ibidem non est aliud, nisi panis.

Taceo iam alios, Innocentium autem 3. Pontificem Romanum præterire non debeo, qui de hac questione sic tenet: Si modò quærat, quid à mure comedatur, vel quid incineretur, cum Sacramentum crematur? Respondetur, quòd sicut miraculosè substantia panis conuertitur in corpus Dominicum, & incipit esse sub Sacramento: sic ipsa quodammodo miraculosè reuertitur, cum ipsum corpus Dominicum ibi desinit esse.

Innocent. lib. 3. de officio Ecclesiast. cap. de fractione.

Bonauent. 4. Sentent. dist. 12. art. 2. quest. 1. Gabriel super Can. Missæ, lect. 45.

Videatur Fortalitium fidei, & alij complures.

Secunda opinio.

IN contrarium autem est alia opinio dicentium, quòd mus, canis, aut sus comedens hostiam consecratam, corpus Christi comedat.

ALEXANDER DE ALES: Prima opinio, quæ dicit, quòd corpus Christi defertur, quocunque species deferuntur, vt in ventrem canis vel fuis, vel in alia loca immunda, videtur vera. Saluo enim esse specierum, non desinit esse Sacramentum, nec Christus sub specie.

Par. 4. Sum. quest. 13. Memb. 2.

Et rursus: Si canis aut porcus deglutiat hostiam consecratam, non video, quare corpus Christi non simul trajceretur in ventrem canis vel porci.

Part. 4. Sum. quest. 45. Memb. 1.

Item: Quidam dicunt, vbicumque ponantur species, siue in mundo loco, siue in immundo, siue in ventre muris, quòd ibi est corpus Christi. Et in hoc non derogatur corpori Christi, nec Sacramento.

Idem, ubi supra.

Similiter THOMAS DE AQUINO: Quidã dixerunt, quòd quamprimùm Sacramentum sumitur à mure, vel à cane, desinit ibi esse corpus Christi & sanguis eius. Sed hoc derogat veritati huius Sacramenti. Dicendum ergo, quòd si mus, aut canis, hostiam consecratam manducet, substantia corporis Christi non desinat esse sub speciebus, quamdiu species illæ manent. Sic etiam si projiceretur in lutum.

Thomas par. 3. Sum. quest. 80. art. 3.

Thomas, lib. 4. Sent.
dist. 9. quest. 2.

Idem alibi: Circa hoc est duplex opinio. Quidam enim dicunt, quòd corpus Christi non manducetur à brutis, ita quod in ventrem traiciatur, eò quòd Christi corpus non est sub illis speciebus, nisi prout est ordinabile ad vsum humanum. Ex quo autem species descendunt in ventrem muris, non possunt ordinari ad vsum humanum, ideo desinit esse corpus Christi. Sed hæc ratio non valet, propter duo. Primò, quia supponit falsum. Cùm enim species, traiectæ in ventrem, non statim esse desinant, possunt adhuc de ventre animalis extrahi, & in vsum venire. Secundò, quia quamvis aliquid ordinatur ad vsum aliquem, non tamen oportet, quod esse desinat, quando quis vti eo non potest. Ideo secundùm alios dicendum, quòd verum corpus Christi maneat adhuc sub speciebus, à brutis ore acceptis, & in ventrem traiectis.

Si D. Lutherus tale
quid scripisset.

Brulifer lib. 4. Sent.
dist. 13. quest. 5.

STEPHANVS BRULIFER: Aliqui dixerunt, quòd corpus Christi in illis speciebus continetur inseparabiliter, quamdiu sunt Sacramentum, & ideo dicunt, quòd corpus CHRISTI est sub illis speciebus in ventre muris, quamdiu sunt illæ species in farina panis, & ista opinio modò tenetur, & est securior.

Horrenda.

Tenetur ergo opposita.

Alia autem opinio est, quòd corpus Christi nullo modo descendat in ventrem muris, sed quando mus incipit rodere, tunc Sacramentum esse desinit, & corpus Christi in substantiam panis redit. Et similiter dicendum est, quando projicitur in cloacam vel latrinam. Sed ista opinio modò non tenetur.

Inguen, lib. 4. Sentent.
quest. 6. art. 4.

MARSTIIVS Inguen: Primò notandum est, quòd hostiam consecratam sumere potest brutum. Sumeret autem brutum corpus Christi realiter, quia illa substantia, quam comedit, est corpus Christi.

Et paulò pòst: Tribus modis potest accipi corpus Domini. Primò realiter, secundò sacramentaliter, tertio spiritualiter. Realiter, vt à bruto, &c.

BVR-

BURGENSIS: Mus, hostiam comedens, suscipit corpus Christi.

Iohannes de Burgo, de custod. Euchar. cap. 10.

Concilium Arelatense, citante Gratiano: Qui bene non custodierit sacrificium, & mus vel aliud animal comederit illud, 40. dies pœniteat.

Grat. de consec. dist. 2. C. Qui bene.

GLOSSATOR: Etsi priùs dixerat, non dicendum, quòd mus sumat corpus Domini, tamen statim addit: Si tamen dicatur, quòd sumat, non est magnum inconueniens, cùm sceleratissimi homines istud fumant.

Glossat. de consec. dist. 2. C. Qui bene.

DVRANDVS de S. Portiano: Competit tamen bruto, & angelo cuicumque, bono vel malo, species sacramentales sumere, & per consequens ipsum Sacramentum, licet accidentaliter, quia cùm corpus Christi sit sub speciebus ex vi consecrationis, manentibus speciebus consecratis, manet & corpus Christi, & sumtis eis, sumitur corpus Christi, per accidens: licet quidam erroneè senserint contrarium, dicentes, quòd corpus Christi est in hoc Sacramento, prout ordinatur ad vsum humanum. Ex quo autem sumuntur tales species à creatura irrationali, ampliùs non ordinatur ad vsum humanum, vtpote cùm sint in ventre muris, vel cuiuscunque alterius animalis, & ideo dicunt, quòd ibi desinat esse corpus Christi. Sed istud est falsum.

Durandus de S. Portiano, lib. 4. Sent. dist. 9. quest. 7.

FRANCISCVS Mayronis: Quarta difficultas est, si vermis species panis comedat, vel sortilegijs applicetur, nunquid corpus Christi à speciebus recedit? Ibi dicit vnus doctor, quòd non manet, quia non applicatur vsui, ad quem ordinatum est. Sed contrarium mihi videtur, & dicitur, quòd quamdiu species ibi manent, tam diu manet etiam ibi corpus Christi.

Franciscus Mayronis lib. 4. Sent. dist. 13. quest. 1.

PETRVS de palude: Secunda conclusio est, quod brutum potest illud Sacramentum sumere, quia eius essentia est materiæ consecratio, quam brutum verè sumit, quia verè manducat species, sub quibus verè est corpus Christi. Et dato,

Petrus de palude, lib. 4. Sent. dist. 9. quest. 1.

quòd propter hoc reddantur inhabiles ad vsum hominis, propter quem sunt, nihilominus non propter hoc definit ibi esse corpus Christi, sicut per hoc quòd aqua congelatur, non definit esse benedicta.

De Antonino Archiepiscopo Florentino, quòd eiusdem cum Paludano opinionis fuerit, infra suo loco ampliùs dicetur.

Herueus Britto: 4. Sent. dist. 9. quæst. 1.

HERVEVS in quarto: Sacramentum Eucharistiæ perficitur in consecratione materiæ. Ideo quicquid sit illud, quod sumit hostiam consecratam, siue intendat sumere vt Sacramentum, siue non, sumit id, quod VERE est Sacramentum. *Et ibidem.* Si hostia sumitur à bruto, siue à quocunque alio, verè sumitur corpus Christi, prout habet esse in Sacramento.

Gerson in Compendio Theologiæ, part. 2. 27.

GERSON in Compendio Theologiæ de Sacramento Eucharistiæ: Ad secundum, scilicet, vtrum (corpus Christi) in ventrem vadat: Dicitur secundum quosdam, quod, dum est in ore adhuc, præsens est sub illis speciebus. Sed statim cum glutitur corpus Christi, transit in mentem, & species illæ panis & vini in ventrem. Alij, quibus magis credendum est, dicunt, quòd (corpus Christi) intrat in ventrem, & ibi tamdiu remanet, quamdiu species illæ sunt incorruptæ. Et, cum species ibi esse desinunt panis & vini, definit etiam ibi esse caro & sanguis Christi. Quod etiam contingeret, si in pyxide (similiter autem & in ventre muris aut porci) per diutinam, conseruationem corrumperentur & perirent species illæ.

N.B.

N.B.

Idem contra Floret. scribit: Brutum sumit corpus Christi per accidens, quia sumit illud, in quo est.

Gabriel lib. 4. Sent. dist. 73.

GABRIEL BIEL: Quod brutum sumens species sacramentales, nonumat corpus Christi, non tenetur à doctoribus.

Facultas & Magistri nostri Parisienses.

Cui etiam assentiuntur Magistri nostri Parisienses, qui, dum suam sententiam de Magistro, scribente, quòd corpus Christi in Eucharistia non sumatur à brutis, referunt, dicunt: Hic Magister non tenetur.

Gabriel

Gabriel rursus scribit: Per nullam transmutationem factam circa species sacramentales, desinit esse corpus Christi sub eisdem, & sanguis eius, cum qua manet substantia panis & vini, si non fuisset facta consecratio. Et, quodcumque fit talis transmutatio specierum, quod per eam corrumpitur substantia panis & vini, si non fuisset facta consecratio, tunc desinit esse corpus & sanguis Christi, sub illis speciebus transmutatis. Et hoc veritatem habet, siue species illæ sumantur ab homine, siue à brutò.

Gabriel lib. 4. Sent. dist. 12.

Idem lectione 87. super Canonem Missæ, cum recitasset sententiam Thomæ, Alexandri, & Richardi, non solum Thomam Bonaurenturæ opinionioni opponit, eamque refutat, sed addit etiam: Inter omnes has (quarum quinque posuerat) opiniones, opinio Alexandri, Thomæ, & Richardi videtur verior, & communior. Sic etiam alibi pluribus in hanc sententiam loquitur.

Gabriel super Can. Missæ, lect. 84.

Idem ubi supra: lect. 82.

Et cum Richardi eandem opinionem esse dicat Gabriel, cum Alexandri & Thomæ, videtur etiam illa ponenda, quæ sic sonat: Corpus Christi verum, sub specie realiter contentum, sumitur, sed sic sumtum corporaliter non masticatur, tamen nisi species tamdiu in ore masticentur, quod per digestionem, ibi factam, corrumpatur in eis forma propria, sed descendat in forma propria in stomachum, corpus Christi in stomachum descendit, per descensum speciei, sub qua continetur, quamdiu in ea speciei forma propria seruetur. Sic ille.

Richardus in 4. Sent. dist. 9. quest. 1.

Quam sententiã ideo ponere volui, ut videatis, quod etsi nec canis, nec porci, aut muris meminit, tamen eandem illius esse dicit sententiam cum Thomæ & Alexandro, quia dicit, speciebus manentibus integris & descendentibus in ventrem hominis vel bruti, etiam corpus Christi in ventrem vel stomachum eius descendere, in qua opinione, cum sint plerique omnes Sententiarum, Summistæ & Spermologi, siue Sermocinistæ & Postillatores, sequitur, plerisque omnes ex doctoribus nostris statuere, quod mus, comedens hostiam consecratam, corpus Christi comedat, & in ventrem seu stomachum traiciat, de qua re copiosius Gabriel lect. 84. super Can. Missæ.

Iam quòd me veritam, domine cordialissime, vnus affirmat, alter negat, vnus ait, quòd sic, alter, quòd non, cum autem contradiçtoria, vt sic, verificari non possint, cui credam?

Bonauent. lib. 4. Sent. dist. 13. quæst. 2.

Super Can. Missæ lect. 24.

Doçtor noster Seraphicus dicit quidem, quòd sua & Magistri sententia est communior, sed id negat Gabriel, & scribit, quòd sua & Alexandri, Thomæ & Richardi sit communior: imò scribit, quòd altera (Seraphici Doçtoris) sententia, tanquam hæretica (audite quæso domine mi) tanquam hæretica (inquit dominus Præpositus) sublata, contrarium eius teneatur ab omnibus.

NB.

Bonauent. lib. 4. Sent. dist. 13. quæst. 2.

Gabriel lect. 84. super Can. Missæ.

Dicit etiam Seraphicus ille doçtor, quòd sua sententia est honestior. Et videtur, quòd sic: sed in contrarium est, quod Bielus scribit, quòd sua & Thomæ sententia est verior, quomodo igitur illa altera honestior, annè honestum esse potest, quod non est verum?

Bonauent. ubi. suprâ.

Sic etiam nescio, an est verissimile, quod ait, quòd sua & Magistri sententia sit rationabilior, cum argumenta in contrarium multò plures ad assensum mouerint. Multò minùs scio, an est Thomæ sententia securior, sicut Brulifer arguit: mihi certè, nisi esset hæreticum, securiùs videretur, dicere, quòd non comederet corpus Christi brutum: quia Sacramenta debent esse ordinabilia ad vsum humanum, vt Bonauentura, & qui cum illo sentiunt, affirmant, sed ne Lutherani consentire velle videar, taceo, timeo enim banniri.

Prioris partis Argumenta.

Ponam autem vtriusque partis doçtorum rationes, vt vos iudicetis, vtriusnam argumenta sint magis rationabilia, aut irrationabilia.

I. Qui Magistrum nostrum Lombardum sequuntur, illi primùm auctoritatem eius opponunt, de qua ego postea plura.

Thomas lib. 4. Sent. dist. 9. quæst. 2.

2.

Deinde arguunt: Si mus comederet corpus Christi, aut comederet sacramentaliter, aut spiritualiter: Sed neutro horum modorum comedit. Ergo. Maior patet ex sufficienti enumeratione. Minor probatur, non sacramentaliter: quia Sacra-

ramenta tantum creaturæ rationali sunt tradita: Sed talis non est mus, aut quodcunque brutum. Ergo, nec spiritualiter, quia *MVS NON CREDIT.*

Tertio sic arguunt: Si mus baptizaretur in nomine Trinitatis, nihil reciperet magis, quam si in aqua simplici lauaretur: quia non est susceptibilis Sacramenti: Ergo à pari, in Eucharistia non plus sumit, quam si comederet simplicem panem. 3.

Quarto dicunt: Corpus Christi non est in Sacramento, nisi quatenus est ordinabile ad usum humanum, scilicet manducationem: ex quo autem in ventrem muris descendunt species, non possunt ordinari ad usum humanum. Ergo desinit ibi esse corpus Christi. 4.

Responsio.

Illi autem, qui contradicunt his, respondent ad primum argumentum, quòd Magister loquatur de manducatione sacramentali, non autem de accidentali: vel, quòd loquatur secundum aliam opinionem. Possent etiam addi tertia responsio sufficiata, ex Gabriele, quòd Magister hinc non tenetur. *Bonavent. 4. Sent. dist. 13. quæst. 1.*

Ad secundum Argumentum respondent, quòd rectè arguatur de eo, qui Sacramentum accipit, ut Sacramentum: sed quia mus tantum per accidens accipit, utpote accipiens id, in quo est corpus Christi, & ut cibum naturalem, ideo non procedit Argumentum. *Bonavent. ubi suprà.*

Ad tertium dicunt illi, quod hoc, quod est Sacramentum in Baptismo, est aliquis effectus inductus in recipiente, cuius creatura irrationalis capax esse non potest, & ideo creatura irrationalis Sacramentum Baptismi non recipit, neque per se, neque per accidens: sed Sacramentum Eucharistiæ consistit in ipsa materiæ consecratione, & ideo potest creatura irrationalis eam accipere, non per se, sed per accidens. *Rursus idem.*

Ad quart-

Idem ubi supra.

Hoc est unum notabilissimum ex Scholastica Theologia.

Ad quartum respondent dupliciter: primò, quòd præsupponat falsum: cum enim species, in ventrem muris traiecit, non statim esse desinant, vel in aliud conuertantur, possunt extrahi ex ventre animalis, & adhuc in usum venire. Deinde etsi aliud ordinetur ad usum aliquem, non tamen oportet, quòd esse desinat, quando quis eo uti non potest.

Alterius partis Argumenta.

Bonauent. lib. 4. Sent. dist. 13. art. 2. quaest. 1.

1.

Quicquid sumit species sacramentales, sumit etiam id, quod eis inseparabiliter vnitum est. Sed mus sumit species sacramentales. Ergo etiam id, quod illis inseparabiliter vnitum est, quod est corpus Christi.

2.

Bonauent. ubi supra.

Deus magis refugit peccatorem, quam creaturam irrationalem, in qua non est, nisi quòd Deus in ea fecit, qui solus culpam non fecit. Sed corpus Christi à peccatoribus verè sumitur. Ergo & à brutis.

3.

Idem ibidem.

Si non minùs est corpus Christi cum speciebus, in vase polluto, quam mundo, inconueniens esset dicere, quòd non esset cum speciebus in ventre muris, aut bruti. Sed prius est. Ergo & posterius.

4.

Si mus comedit hostiam consecratam, quod non est negandum, quia patet per experientiam, tum aut substantiam comedit, aut accidentia: si substantiam, ergo corpus Christi, cum ibi nulla alia substantia sit: si verò comedit accidentia, & ibi nulla accidentia sint, sine subiecto, nisi quamdiu est Eucharistia, sequitur, quòd mus, comedens accidentia panis & vini, comedat corpus Christi.

Responsio.

Thomas 4. Sent. dist. 9. quaest. 2.

1.

Sed qui contrariam sententiam sequuntur, respondent etiam ad illa argumenta.

Ad primum: Quòd verum sit argumentum, quamdiu scilicet illæ species habent rationem Sacramenti. Ergo.

Ad

Ad secundum dicunt: quòd duo sint in peccatore, natura & culpa, quòd etsi Deus culpam detestetur: non tamen odit naturam, quam fecit, imò in tantum diligit, quòd paratus est remittere peccatum, si ipse consentiat. Et quamuis mus non peccat: tamen homo, licet peccator, ratione habilitatis naturalis, magis idoneus est sumere quàm mus, neque vnquam peccator ita vitiat vel corrumpit naturam rationalem, quin sit nobilior quàm irrationalis.

2.

Ad tertium de vase immundo respondent, quòd non est simile, quia pollutio vasis non aufert habilitatem Sacramenti ad vsum, & per hoc non aufert, quin sit Sacramentum, & ita non tollit contentum.

3.

Ad quartum arguunt: Vel comedit accidentia, quæ sunt virtute supra naturam possibilia, conuerti in substantiam: vel quòd comedit substantiam panis, quæ reuerfa est, postquam mus incepit rodere accidentia.

4.

Videtis ergo, domine mi, quomodo doctores nostri inter se rationibus litigiose pugnent, seque mutuo suis rationibus maccent, sic, quod ego non scio, cui debeam credere: videntur tamen mihi Thomæ rationes magis rationabiles, aut si Bonaventuræ etiam dici debent rationabiles, tum Thomæ dicenda erunt rationabilissima.

Id ego alijs quatuor argumentis probabo, quæ ex doctoribus nostris etiam de prompta sunt.

Primum Argumentum.

SI corpus Christi manet cum speciebus sacramentalibus, etiamsi projiciantur in locum immundum, & vt doctores nostri dicunt, in lutum, latrinam vel cloacam, etiam manebit corpus Christi cum speciebus sacramentalibus in ventre muris. quia non videtur magis inconueniens. Sed primum est sic, ergo & secundum. Maior manifesta est. Minor probatur omnibus doctoribus nostris, Thomistis, per se, Seraphicis, ex absurdo, & ex consequenti, quod non negant Thomista.

Horrenda.

Thom. Aquinas lib. 4.
Sent. dist. 9. quæst. 3.

Thomas ait, quòd proijciens corpus Christi in lutum, magis peccet, quàm peccator illud sumens, quia magis abutitur Sacramento.

Thom. par. 3. Sum.
quæst. 20. art. 3.

Et alibi scribit idem: Dicendum ergo, quòd si mus aut canis hostiam consecratam manducet, substantia corporis Christi non desinat esse sub speciebus, quamdiu species illæ manent. Sic etiam si proijceretur in lutum.

Maior lib. 4. Sentent.
dist. 9. quæst. 1.

IOHAN: MAIOR inquit: quòd peccatori etiam in mortali existenti, licet, imò præceptum est, corpus Christi leuare è luto, nec datur illi tempus deliberandi de peccatis.

Bruilifer lib. 4. Sent.
dist. 13. quæst. 5.

BRVLIFER etiam, cùm aliorum opinionem posuisset, tenentium, quòd mox desinat esse corpus Christi sub speciebus, si mus hostiam comedit, addit: Similiter tenendum, quando proijcitur in latrinam vel cloacam. Sed ista opinio (inquit ille) modò non tenetur. Ergo communis opinio doctorù est, quòd, manentibus speciebus, maneat etiam corpus Christi, tam in latrina & cloaca, quàm in luto aut alio loco immundo.

Pistor, recoque tuos doctores, nihil horum in Lutifero.

Bonauent. lib. 4. Sent.
dist. 13. quæst. 2.

Et de hoc habetur etiam opinio Doctoris Seraphici, qui ait: Videtur prima opinio nimis ampla, quæ dicit, quòd deferretur corpus Christi, quousq; species deferuntur, quia tunc & mus in ventrem traiceret, & in cloacam descenderet, quod piæ aures abhorrent. Et alibi: Vtcunq; muniatur hæc opinio (quòd corpus Christi descendat in ventrem muris) tamen piæ aures abhorrent audire, quòd in ventre muris vel in cloaca sit corpus Christi, quibus se se habentibus, stat meum argumentum.

Idem lib. 4. Sentent.
dist. 13. quæst. 1.

Secundum Argumentum.

Bonauent. 4. Sentent.
dist. 13. quæst. 2.
De consecr. dist. 2. c.
tribus gradibus.
Lect. 84. super Can.
Missæ.

Quicquid euomitur, fuit in stomacho, corpus Christi euomitur. Ergo. Maiorem probo autoritate doctorù Seraphici, qui scribit: Non enim vomitur, nisi quod traicitur. Et Glossa ait: quòd bene species descendunt in stomachum, aliter quomodo euomentur. Similiter Gabriel: Quod verò euomitur (inquit) in ventre, ad tempus fuit.

Mino-

Minorem etiam proba, 1. *autoritate Beda, citante Gratiano*: Si quis (inquit) per ebrietatem aut voracitatem Eucharistiam euomuerit, 40. dies pœniteat. 2. *Gabrielis*: Si iicitur per vomitum, & discerni possunt species panis, ab alijs cibis simul emissis, & sumi potest sine nausea, & periculo vomitus iterati, tunc debent sumi, sicut verum Sacramentum, ne amplior fiat irreuerentia Sacramento, per incinerationem scilicet. Si autem sunt nauseales, honorificè recondi debent cum alijs reliquijs. 3. *Nicolai de Orbellis*: Si aliquis Eucharistiam vomat, vomitus debet cremari, & cineres iuxta altare reponi. 4. *Angeli de Clauasio*: Si euomatur Eucharistia per ebrietatem aut voracitatem, laicus 40. clericus vel religiosus per 70. Episcopus autem per 90. dies pœniteat. Si verò per infirmitatem euomuerit, per 60. dies pœniteat. 5. *Raimundi*: Notandum, quòd quicumq; euomit corpus Christi, ille peccat mortaliter, & licèt aliquis ex magna infirmitate euomit, tamen post conualescentiam, debet pœnitere per 7. dies, in pane & aqua. *Idem ibidem*: Si ex casu euenerit, quòd infirmus sumeret corpus Christi, & deinde euomeret, vel expueret, tum sacerdos debet illum vomitum proijcere in ignem, vèl in aquam fluentem, & hoc verum est, si species panis consecrati non apparent, si autem apparerent, debet sacerdos illam sumere, vel in loco consecrato firmiter custodire. 6. *Iohannis à lapide*. Quid agendum, si statim post sumtionem aliquis patiatu vomitum? R. Reuerenter recolligantur species panis, si discerni possunt, & reponantur in sacrario, vel sumantur ab aliquo, si saltem esset aliquis ad sumendum dispositus absque nausea, & ea, in quibus inuentæ fuerint species, comburantur, & cineres in sacrario reponantur.

Beda Presbyter in pœnitentiali.
De consecr. dist. 2. c.
Si quis
Super Can. Missæ.
l. c. 84.

Nicolaus de Orbellis.
4. Sent. dist. 13. quaest. 5.

Angelus de Clauasio de Eucharistia, dist. 3. paragrapho 43.

Raymundus in Summula de Eucharistia.

Idem ubi supra.

Iohan. à lapide in resolutione dubiorum, dubio 40. cap. 6.

Hinc etiam quæstio illa est, si corpus Christi dari debeat infirmo facienti vomitum. Et respondetur, quòd non, sed sacerdos debet ipsi solummodo ostendere, & dicere, vt credat, quòd ibi sit corpus Christi, & tum corpus Domini manducet. Et est de hoc vna quædam mirabilis historia. Quidam

Raymundus in Summula cap. 1.

Discipulus, sermone 80. habens magnam deuotionem ad Sacramentum, & omni die, si aliquo modo potuit, audiuit integram Missam. Sed cum mori deberet, & propter vomitum communicare non posset, & de eo multum doleret, petijt latus suum sibi lauari, & in panno mundissimo corpus Christi superponi, quo facto pannus paulatim corpori Christi celsit, & mox vbi corpus Christi nudam cutem istius hominis tetigit, vsque ad cor, videntibus cunctis, penetrauit.

Tertium Argumentum.

Quicquid emittitur per secessum, antea fuit in stomacho. Sed sic est cum corpore Christi. Ergo.

*De consecr. dist. 2.
C. Tribus gradibus.
Bonauent. 4. Sentent.
dist. 13. quest. 2.*

*Iohan: à lapide Char-
zussianus in resolutione
dubiorum cap. 6. du-
bio 4.*

*Vide etiam infra aliud
argum. ex Antonino, si
quis patiat fluxum.*

Minorem probo. Ex Decret: citante etiam Bonauentura: Qui residuum corporis Dominici, quæ in sacrario relicta sunt, consumunt, non statim ad communes cibos percipiendos conueniant, ne putentur sacræ portioni miscere cibum, qui per aqualiculos digestus, in secessum effunditur. Et hoc non dicerent, nisi putarent, quod corpus Domini descenderet in ventrem, & effunderetur per secessum. Et Iohan. de lapide: Quid agendum, si quis post sumtionem, ex infirmitate statim emitteret per secessum quod sumsit? R. Recolligantur species, & fiat sicut in præcedenti dubio, hoc est, vel reponantur in sacrario species panis, si discerni possunt, vel sumantur ab aliquo, si saltem adsit aliquis ad sumendum dispositus absque nausea, & ea in quibus inuentæ fuerint species, comburantur, & cineres in sacrario recondantur.

Quartum Argumentum.

Si Diabolus comedit corpus Christi: tunc & mus. Sed prius est. Ergo & posteriorus.

Mino-

Minorem probo autoritate Durandi, qui scribit: Quòd tam malo Durand. super lib. 4.
Sent. dist. 9. quæst. 5.
quàm bono angelo conueniat, species sacramentales, & sic
ipsum Sacramentum per accidens, sumere, cùm corpus
Christi vi consecrationis sit sub speciebus illis: & manenti-
bus speciebus consecratis, manet & corpus Christi, & sumtis
eis, sumitur & corpus Christi per accidens.

*Quid autem valere debeant ista doctorum nostrorum argumenta, vos
dicite, qui estis acutus magis quàm mille artifex. Ego interim de autori-
tatis doctorum supr à actorum, eas inter se conferendo, aliquid dicam,
an fortè melius pateat ex eo, cui sit credendum.*

COLLATIO DOCTORVM, ET AV- TORITATES EORVM: ET PRI-

*mò illorum, qui dicunt, quòd Mvs non comedat cor-
pus Christi.*

INTER EOS QUI ARGVNT, QVOD
corpus Christi à mure nequaquam comedatur, est in-
primis Petrus ille, non quidem Apostolus, sed dictus
LOMBARDVS, Episcopus olim Parisiensis, de Sixtus Senensis lib. 4.
Bibliotheca sanctæ,
pag. 291.
quo Sixtus noster ait: quòd omnes Scholæ Theo-
logorum, singulari quadam venerationis excellentia, Ma-
gistrum sententiarum eum appellent. Si igitur contra illum pro
discipulis ipsius faciam, tum discipulus erit supra Magistrum, quod est
contra Scripturam, dicentem, quòd discipulus non est supra Magi-
strum.

Scribit ille ipse Petrus, se, in candelabro, lucernam veri-
tatis excitare volentem, atque ora quibusdam opilare, in la-
bore multo ac sudore, volumen compegisse, testimonijs ve-
ritatis in æternum fundatis. Si itaque contra ipsum pro Thoma
stare velim, quomodo verificabitur, quod iam dictum est? & sic euer-
tentur in æternum fundata. Præterea, quod magis abhorreo, ero here- Petrus Lombardus in
Prologo.
ticus, vt timeo, sicut Lutherani. Nam Magister ille epilogando suum Petrus Lombardus in
Epilogo: quarti Sent.

tractatum, in quarto, dicit: Qui his contradicit, hæreticus iudicabitur.

Et hoc accidit Abbati Ioachimo, qui etsi spiritu Prophetico impletus, futura vi presentia differebat, tamen cum scripisset librum contra Magistrum, damnatus legitur ab Innocentio III. in Lateranensi Concilio, in quo presentes fuerunt mille & trecenti Prelati, quod si singuli singulis asinis aduecti venerunt, quot putatis, Domine Catholice, tum fuisse asinos Romæ? Quamuis alia fuisse causa damnationis quibusdam videtur. Legitur enim, quod Simoniam, luxum & auaritiam cleri multum reprehenderit, & dixerit, eos esse causam, quod Iudæi & Ethnici non conuertantur, quod videtur hæreticum: & quod Ecclesia sit repurganda: & in primis illud, quod interrogatus à Richardo, Angliæ Rege, de aduentu Antichristi, respondit, dudum fuisse Romæ, & ibi extolli super omne, quod Deus dicitur, id quod est hæreticissimum.

Magistro nostro suffragatur S. BONAVENTURA, Franciscanus, Episcopus Albanensis, Doctor Seraphicus vulgò dictus, Theologus eminentissimus, qui scripsit Postillam vnam super Lucam, & Postillam aliam super Iohannem: Historiam vitæ, Diui Francisci, maiorem & minorem, Breuiloquium, Soliloquium & Centiloquium. Item, de sandalijs Apostolorum, & vnum Scintillarium. Itinerarium mentis in DEVM, & itinerarium aliud mentis in seipsum, in primis autem considerationem deuotam, de sex alijs Seraphim, vnde fortè Doctor Seraphicus dictus fuit, quamuis Doctor Consolatorius aliam rationem adfert, cur non solùm Seraphicus, sed etiam Cherubicus dici bene meruit, cum ait: Non tantùm Cherubicus vocari potest, quia intellectum illuminat, sed etiam Seraphicus rectè appellatur, quia inflammat & affectum. Vnde alius quidam Doctor scripsit: Flammantia, non inflantia verba profert.

Fuit etiam doctus tam valdè, ac tam deuotus, quod à S. D. N. Papa Gregorio decimo, Cardinalis factus sit, & rubro Galero donatus: nam sic pauld antè ordinauerat S. D. N. Papa Innocentius quartus, vt

Cardi-

Hartmannus Schedellus, Chronicon Noribergense.
Antoninus par. 3. Summa H. Tit. 19. cap. 1. parag. 6.

Rhythmi anno 1230. scripti recens Francoforti excusi, Catalogus restium veritatis. Ioachimus ipse in Ieremiam Prophetam.

Sixtus Senensis lib. 4. Bibliotheca sancti. Trithemius in Bonaventura.

Gerson, citante Brulifero.

Brulifer in Prologo, super reportatis in primum Sent. S. Bonavent. Trithemius de viris illustribus.

Platina, Stella, & alij in Gregorio decimo. Idem qui suprà in Innocentio quarto.

Cardinales rubro Galero & equo phalerato vterentur, quando per vrbem incederent, vt sic ostenderent (sicut Massæus noster scribit) separatos esse pro fide Catholica & salute populi sanguinem profundere, quamuis Platina noster dicat, quòd tantum honestandi ordinis gratia factum sit.

Christian: Massæus in Chronolog.

Platina in Innocentio 4.

Vtinam autem sic esset, & non magis opes alienas, hoc est, sanctæ matris Ecclesiæ, quàm proprium sanguinem quidam profunderent, ne hæretici scandalizarentur, sicut de quodam scribitur, prob nimium verum, quòd duobus tantum annis (nam vltèrius non vixit in Cardinalatu) ducenta aureorum millia profuderit, & insuper sexaginta millia aureorum æris alieni, argenteorum verò 300. pondo reliquerit, quòd probabiliter de illo creditur, quia aureis vestibus vsus dicitur, & lectos suos aureis stragulis contexit, & onus ventris vasis argenteis excepisse, (ipse onus terræ inutile) calceos etiam amicæ suæ Tiresiæ margaritis opertos comparasse legitur, de quo etiam Sectarij garriunt, quòd hoc non sit suum proprium, sed pauperum sanguinem profundere. Decessit tabidus voluptate, cum esset annorum tantum 28. Et ex hoc Poeta quidam de illo sic carminisavit:

Petrus Rucrius Presbyter Cardinalis à Sixto 4. creatus.

*Iohan: Ramius.
Raphaël Volaterranus lib. 22. Anthropol. ubi inter cetera illum verum natum perdenda pecunia, appellat.
Iohan: Riuus.
Baptista Fulgus.
Volaterranus.*

Baptista Mantuanus.

*At tu implume caput, cui tanta licentia quondam,
Fæmineos fuit in coitus: tua furta putabas,
Hic quoque pretextu mitra, impunita relinqui:
Sic meruit tua fæda Venus: sic prodiga in omnem
Nequitiam, ad virtutis opus, tua auara libido,
Illa Dioneæ Cythereia munera concha,
Illa pudicitia quibus impugnare solebas,
Et noctes emere, & nugæ indulgere palestræ.
Scimus, & in scriptis tua sancta redegimus acta.*

Sic alloquitur Satan ipsam in inferno.

Et vtinam hic solus talis fuisset, sed si vera putamus, quæ à nostris etiam Episcopis de Cardinalibus quibusdam referuntur, pro tunc melius esset,

*Imperator Fridericus
Epistola ad Adrianum
vel potius Hadrianum
quartum Papam.*

*Aluarus Pelagius de
planctu Ecclesie, lib. 2.
art. 16.*

**Da geb Pistor kein
Cardinal.**

Hic rubra Byreta.

NB. Optimi.

Thren. 4.

*At veritas odium pa-
ris.*

NB.

*Verba Pauli sic habent:
Qua enim in occulto fi-
unt ab ipsis, turpe est &
dicere. Ex quo datur
intelligi, quid doctor ille
de suis intendat dicere.
Hic, Pistor, hic aperi os,
hos recogne tuos, tuos,
inquam, reforma, & te-
ipsum & membra tua
ontes infelix medic.*

esset, illos non singulari vestitu uti, ne agnoscerentur, & sic non possent
obseruari in sua vita. Nam ut taceam de Imperatore Friderico 2. qui
scripsit, quod videat Cardinales, non prædicatores, sed præ-
datores, non pacis corroboratores, sed pecuniæ raptore, non orbis reparatores, sed auri insatiabiles corrafores. Co-
gitate domine gloriose, Aluarum nostrum plangentem & conqua-
rentem, quod Cardinales cum primò instituerentur, pauperculi fuerint, Romæ in suis titulis habitantes, & eo-
rum qui erant Episcopi, Episcopatus in redivisibus exiles & tennes, sicut & hodierna die apparet in eorum titulis
Romæ. Aliqui vix vnum equum habebant, aut commu-
niter peditabant, sicut rurales Presbyteri. Vilem suppel-
lectilem habebant, simpliciter & humiliter in egestate vi-
uebant (sicut tunc & Romani Pontifices) sed virtutibus
abundabant, & nunc cum Pontificibus, nunc per se mar-
tyria subibant, & pro confessione fidei, damna & exilia,
vincula & verbera & carceres sustinebant, miraculis cor-
ruscabant, Ecclesiam cum sanctis Romanis Pontificibus
doctrina & sancta vita regebant, sed iam diu est, quod in
quibusdam ex eis, sicut & in quibusdam Romanis Ponti-
ficibus, optimus color mutatus est. Crevit in eis poten-
tia, dignitas, honor & diuitiæ, sed decreuerunt virtutes,
possessio aucta est, sed diminuta religio, creuerunt in ex-
terioribus, sed minorati sunt in interioribus. Consue-
uerunt alijs esse odor bonus (CHRISTO) vitæ ad vi-
tam, nunc sunt, PROVT COMMVNITER, odor
mortis in mortem, per perniciosum exemplum. Et, cum
eorum venia, ad particularia vitia, quæ sunt notiora, de-
scendo, præter ea quæ intrinseca sunt, & soli Deo patent,
Ephes. 5. & frequenter paucis hominibus. Offendunt au-
tem eorum aliqui in hoc, quod cum ad eos pertinet electio
Romani Pontificis, antequam aliquem eligant, aliqui illo-
rum priuata affectione corrupti, non publicam mundi, sed
suam utilitatem quærentes, de certa aliqua persona vel
eligen-

eligenda vel non eligenda, conuentiones, obligationes, promiffiones, condicta, intendimenta, pacta & iuramenta etiam faciunt. Item, nunc fauore Papæ, nunc timore eius, nunc ſpe aliquid conſequendi non dant ſibi vera & libera, ſed propter prædicta, fraudulenta & periculofa, eis & mundo conſilia, & dant illa contra conſcientiam. Multi ex ipsis indignè, aut corruptè promoti ſunt, aut timore regum, aut priuato amore Pontificum, ſed qui per oſtium non intrauit, niſi renunciēt, non eſt tutus. Habent hodiè reditus tam pingues, communiter vltra millia florenorum, & inſuper prouiſiones magnas, & Encenia, quæ ad munerum veniunt quantitatem.

Alias etiam obtinent dignitates, & beneficia pinguiora vbiq; terrarum, prætextu familiæ dilatandæ, & honorem **CARNALEM** Cardinalatus, in equis & domicellis, & lautis conuiujs manutenendi, quorum reditus plus quàm communiter Cardinalatus, aſcendunt. Nam inter eos multi reditus obtinent decem millium, quindecim etiam, & viginti, & triginta millium florenorum, deuorantes multorum ſtipendia miniſtrorum. Et qui ante Cardinalatum vno competenti, vel duobus potuit contentari, iam absorbet fluuium beneficiorum, & fiduciam habet quòd Iordanis influat in os eius, quia nunquam beneficiorum etiam cumulo ſatiantur. Et quod peius eſt, vix de hoc aliquis eorum conſcientiam habet, quia ſic eſt, **QVAſI OMNI-VM** abusus ſed non minùs ardebunt, qui cum multis ardebunt. Dilatant quoq; patrimonia, de redditibus Eccleſiarum, caſtra, villas, & ciuitates ſuis conſanguineis ementes, eos ditantes, & in mundo, eos, de Eccleſiarum reditu, exaltantes, & quicquid habent, etſi habent de bonis Eccleſiæ, aut in pompis huius ſeculi & expenſis delicatis, aut in conſanguineis conſumunt, pauperes tamen aliquot paucos paſcunt. Et quia parcè ſeminant, parcè & metent: vt ceſſet mundi murmuratio, verè decimantes mentam & anethum, paucas aliquas eſcas, byrros, vel veſtes conſciſſas, aut faga

F

paupe-

Fuit hic autor, Papa Io-
han. 22. (quem alij 23.
faciunt) penitentiarius,
& poſtea Epifcopus Sil-
uenſis. Qui Pape, con-
tra Ludovicum Impera-
torem, dictum Bavarū,
adheſit & contra Gui-
lielmum Occam, Impe-
ratoris Patronum, ſcri-
pſit, vnde Romanſiſta
contra ipſum excipere
non poſſunt.

NB.

Quis modo tutus erit?

Fuit hic autor quaſi cor
Pape, ideo experto credo
Roberto. Vide, Trithe-
mium, & Iohannem
Theodoricum Belloua-
cum. Sixtus Senenſis
eum præterijt, cauſam
diuinare non eſt diffi-
cile.

Hi ſunt Cardines & ca-
lumne Eccleſiæ Roma-
næ, quid cætera turbat

NB.

Piſtor reforma.

Eſob. 40.

NB.

Piſtor oculatiſſime, vi-
des ne hanc trabem?

2. quaſt. 1. Mulſi.

pauperibus impendunt, thesauros autem auri & argenti & gemmarum, preciosas vestes, ingentia prædia, & vt dixi, castra & villas, de redditibus Ecclesiarum, confanguineis suis erogantes, & sic Ecclesias defraudantes, quamuis nec sufficit de malè quæsitis pauperibus erogare. Item recipiunt nedum prædicta communiter, scilicet comestibilia & potabilia, sed aurum, & argentum, & gemmas, iocalia preciosa, equos & pannos, & quæque alia permanentia, quæ ad maiorum perueniunt munerum quantitatem, & quæ in anno frequenter ascendunt ad valorem millium florenorum, quorum preciosorum intuitu munerum, impetrant illi pro offerentibus beneficia, nam & hoc respectu offerunt offerentes, contractu innominato tacitè vtentes, do vt des, facio vt facias, & sic saltem per dationem & receptionem talium munerum, hoc respectu, mentalis committitur Simonia. Et aliqui illorum à nullo munere excutiunt manus suas, non curantes de beatitudine: Beatus, qui excutit manus suas ab omni munere. Sed Hiob verbum dominicum loquitur: Ignis deuorabit tabernacula eorum, qui libenter munera accipiunt. Beneficia, quæ ipsi impetrant à Papa, communiter pro indignis, aut ad preces regum & principum, aut pro seruatoribus, prout frequenter, aut pro suis consanguineis impetrant, vix vnquam alicui clerico benemerito, impetrant vnum pauperrimum beneficium, amore Dei, quem etiam parum habent præ oculis, semper cæcum aut, claudum aut languidum offerentes. Offendunt alios in pomposis vestibibus familia magna, equis Hispanis, & cuncta sua supellestili preciosa: vbicunq; enim in mundo preciosa sunt, ad manus eorum perueniunt, & in gloria huius mundi viuunt, qui eorum habebunt aliam (æternam intelligit) gloriam, Deus nouit. Caueant igitur, ne sint dracones, stantes iuxta arcam Domini, & ne sint nubes sine aqua deuotionis lachrymarum, turbinibus dæmonum agitata.

Contractus innominatus.

Esa. 33.

Hiob. 15.

NE.

*Attende Pistor, decur-
rator demensi sacerdo-
rum & plebanorum in-
felcium.*

NE.

37. dist. legant.

Ex pumice scilicet.

agitata. Non capiantur superbia, quæ est mater omnium vitiorum, & initium omnis peccati, odibilis coram Deo & hominibus. Superbiam nunquam in tuo sensu aut in verbo tuo dominari permittas. In ipsa enim initium sumsit omnis perditio, & est proprium vitium Diaboli. Non vana gloria, quæ omnem virtutem euacuat. Non amore pecuniæ, quæ tanquam venenum fugienda, quia est materia cunctorum criminum. Non amore parentum, ne eos in vita corrodant, tanquam muscæ morientes, quæ perdunt suavitatem vnguenti, scilicet deuotionis, & eos post mortem despiciant, dicentes; Benefecit mihi, sed meliùs facere potuit.

Attende Pistor, qui ex coguendus in Cardinalem.

*Ecclesiastic. 10.
Tobia 4.*

Qui autem vacuus est, euacuari non debet. Medicus scit unam emendam veneni.

Et alius quidam ait: Cardinales extenti sunt & effusi ad omnem superbiam, cupiditatem & delectamentum, vt formidandum sit, finem iam adesse, de quo Propheta ait: Venit finis super populum meum Israël, non adijciam vltra, vt pertranseam eum. Et, stridebunt cardines templi indie illa, quasi dicat, cardines Ecclesiæ Romanæ sunt rubiginosi, idè subdit: Vidi Dominum stantem super altare, & dixit, percutite cardinem, & commoueantur superliminaria, auaritia enim in capite omnium, & nouissimum eorum in gladio interficiam.

Episcopus Clemens, lib. Onus Ecclesiæ dicitur, an. 31. Colonia excusus.

Quidnam expedit tantam tempore nuper elapso esse electam multitudinem Cardinalium, qui omnem substantiam, qua reliquus Clerus Ecclesiasticus sustentari deberet, deuorant, & ita census Ecclesiasticus ad cardines cœli dissipatur. Modò verificatur Hieronymi sententia: Quòd singuli superiores, per potentiam suam vendicant totum, quod inferiorum Clericorum est, ac in suos vsus redigunt. Mendicat infelix Clericus, operi seruili mancipatus, quidam stipendia perdit, clamat ad dominum, nec differetur diuinæ vltionis sententia, si Cardinales bona Cleri pauperis defraudantes, non reddant vniuersa.

Dist. 9. Diaconi.

Gerſon de ſtatu Eccl.

Thomas Quodlib. 9.
art. 15.

NB.

Ego non dixi.

Quid utilitatis Eccleſiæ confert, tam magna principum gloria? tam ſuperflua Cardinalium pompa? Exclamat Gerſon. Quæ utiq; abominatio, quod vnus ducenta, alter trecenta beneficia Eccleſiaſtica occupat? Inde cultus diuinus diminuitur, Eccleſiæ dilabuntur, & bonis doctisq; viris priuantur, monaſteria & hoſpitalia depauperantur, Chriſti fidelibus mala exempla præbentur: ob talem enim cauſam, tum Romæ, tum alibi, multa loca quondam religioſa, hodiè iacent deſerta. Et quod miſerabilius eſt, in monaſterijs ac beneficijs, per Cardinales ac aulicos (Papæ) occupatis, nil Deo ſeruitur, nec populo proficitur, omnis illic diuinus cultus labitur, indigentiumq; profectus, adeò vt eorundem locorum profectio miſerè exulantibus, adminiſtratio rerum Eccleſiaſticarum committitur laicis, quibus prorfus nulla cura eſt, quomodo ibi viuatur, vel qualis diſciplina aut regula obſeruetur, vel quomodo diuinum officium perſoluatur, dummodo ſuo domino commendatori, vel potiùs comeſtori penſio pinguis cedat. *Sic illi.*

Sed quia illa fortè ſunt vobis, domine profunde, multum odioſa, idè ad Bonauenturam reuertor, qui etiam poſt mortem clarus, propter miracula, quæ fecit plurima. à S. D. N. Papa Sixto 4. in Sanctorum noſtrorum ordinem referri meruit. Et bene, ſi vnquam aliquis dignus in eum ordinem promotus, nam per omnem vitam tam pius & ſanctus fuiſſe legitur, vt Alexander de Ales, qui ſibi præceptor fui, de eo dixerit: In ſolo fratre Bonauentura videtur Adam non peccaſſe, meritò igitur Sanctus habetur.

Antonin. par. 5. tit. 24.

Auguſtinus.

Rident quidem Nouatores illi, noſtros Pontifices, propter ſublimationem talium ſanctorum, quia Papa bene poſſit errare in huiusmodi, & quendam Patrem ſcripſiſſe: Multorum corpora honorari in terris, quorum animæ torquentur in gehenna, quod tamen non videtur verum. Nam quòd Papa non poſſit errare, hoc ſic patet, ſecundum doctores noſtros. Antequam ſanctus aliquis ſic ſublimateur, ſunt præparatoria, indicuntur ieiunia, preces publicæ: non eſt autem credibile, Deum non adeſſe Eccleſiæ ſuæ, præfertim ſic diſpoſitæ. Deinde præcedentia multa miracula, quæ facta ſunt à ſanctis talibus, faciunt rem euidenter

Robertus Bellarminus,
Tom. 1. de Sanct. Beat.
lib. 1. cap. 9.
Thomas VValdenſis lib.
de Sacramentalibus,
tit. 14. cap. 122.

euidenter credibilem, quòd non erret Pontifex, cùm Deus illud ipsi per miracula testetur. Præterea, si Papæ possent errare, tunc esset dubitandum de sanctis, an recte essent canonizati, & sic dubitandum etiam, an essent colendi, quod est absurdum. Item, tenemur Pontifici obedire, vt in alijs, sic etiam indicenti diem festum solennem alicuius sancti, posset ergo fieri, quòd festa celebrarent, de sancto apud se adhuc dubio, & sic obediendo Papæ, facerent contra conscientiam, quod inconuenit. Similiter, si Papa in hoc posset errare, tùm etiam posset fieri, quòd etiam Ecclesia erraret, & defraudarentur viui intercessione sanctorum, quia sæpè inuocarent pro beatis, qui essent damnati, quod non debet dici. Fieret etiam per errorem talem iniuria sanctis. Cum enim pro sanctis orandum non sit, sed potius ipsi orandi (vt quidam magnus doctor Ecclesiæ scribit: Iniuriam facere martyri, qui oret pro martyre) priuaretur talis orationibus viuorum, qui pro ipso, quem sanctum crederant, non orarent, qui tamen sanctus non esset.

Imò est vnum aliud: Ecclesia orat Deum, vt sic largiatur nobis gratiam in terris, sicut illos glorificauit in cœlis: iam si illorum aliquis non esset verè sanctus, sed fortè in inferno, tum Ecclesia peteret sibi maledictionem pro benedictione. Et licet illam peteret, tantùm materialiter, tamen nec hoc dicendum videtur.

Hoc benè verum est, quod hodiè non amplius licet de sanctis, quod olim licuit, quòd scilicet in aliqua prouincia particulari, Episcopo cuiuslibet licuit sanctum canonizare, etsi in alijs prouincijs esset omninò ignotus sicut ex Concilio Florentino patet, apud Græcos Simeonem Metaphrastem pro sancto coli, cuius tamen apud Latinos nullam vnquam memoria extitit, sed illud est nunc abrogatum per Alexandrum tertium, & Innocent. 3. Pontifices successiuos, qui videntes abusus circa sanctorum cultum, decreuerunt, ne posthac quis pro sancto coli inciperet, sine Romani Pontificis approbatione. Nam tempore Alexandri tertij accidit, quòd quidam hominem in ebrietate occisum, pro

August. de Ancona in Sum: de potestate Eccl. quest. 14. art. 4.
Antoninus par. 3. Sum. tit. 12. cap. 8.
Syluester de Prierio in Syluestrina, verborum canonizatio.
Canus lib. 5. de locis com. cap. penult.
Thomas de Aquino, quodlibet 9. quest. ult. art. ult.

Augustinus.

Concil. Florentinum sess. 7.

Fuit homo penè vanus, imò, vehementer vanus.

Sic Senatus Romanus noluit Christum in Deorum numerum referre, quòd Tiberius sine ipsorum consensu iam diuino honores ei decreuisset.

Cap. 1. Etia. de reliquijs & veneratione sanctorum.

Cap. Audiuimus: Ex-
tra de reliquijs & veneratione sanctorum.
Sulpitius.

Gerson Tractatu 2.
super Magnificat.

Cerimoniale lib. 1. sect.
6. impressum Colonia.
Anno 72.

martyre venerentur: Et tempore S. Martini colebatur quidam Sanctus, cuius anima postmodo S. Martino apparuit, & confessa est, se esse animam damnatam latronis cuiusdam, qui pro suis sceleribus pœnam extremi supplicij luerat. Imò dicam bene aliud, quòd si Nouatores illi scirent, Diabolus nos cum illis permerderet. Doctòr enim Consolatorius etsi ipsam historiam non ponit, nam nec ponere debuit, tamen hoc dicere intendit, non solum homines damnatos, sed etiam canem mortuum Viennæ adoratum, sic enim scribit: Hinc etiam adoratio damnatorum, in populis, testis est mihi legenda. Imò de adoratione canis mortui visum est in Vienna. Caueat igitur sancta sedes Romana, caueat in ea sedens Papa, quibus argumentis & causis, & medijs canonizatio alicuius sancti sit facienda. Hinc fortè venit, quòd Papa in sublimitate talis sancti, antequam pronunciet, protestari consuevit in hanc formam, quod inuenimus seruatum à multis Pontificibus. Sunt tamen aliqui clarissimi viri, qui dicunt hoc introductum ex quadam alia causa, quæ nunc cessat, quia Papa tunc quodammodo cogebatur ad canonizandû quendam contra suam opinionem, & propterea protestabatur, nunc autem non videri congruam illam protestationem. Sed de hoc statuat summus Pontifex, & facer senatus.

Forma protestationis.

ANTE QUAM ad pronunciationem veniamus, protestamur publicè, apud vos præsentes, quòd per hunc actum canonizationis, non intendimus aliquid facere, quod sit contra fidem aut Ecclesiam Catholicam, siue honorem Dei. Deinde, alta voce, sedens tamen cum mitra, pronunciat in hunc modum: Ad honorem sanctæ & indiuiduæ Trinitatis, & exaltationem fidei Catholicæ, ac Christianæ Religionis augmentum, auctoritate eiusdem Dei omni.

omnipotentis, Patris & Filij & Spiritus sancti, & beatorum Apostolorum Petri & Pauli, & nostra, de fratrum nostrorum consilio decernimus & definimus, bonæ memoriæ, N. sanctum esse, & Sanctorum Catalogo ascribendum, ipsumque Catalogo huiusmodi adscribimus: statuentes, vt ab vniuersali Ecclesia anno quolibet in die tali festum ipsius, & officium, sicut pro vno Confessore (si sit Confessor) vel Martyre (si sit Martyr) deuotè & solenniter celebretur. Et si Domino Papæ placuerit, poterit addere ista verba: Insuper eadem auctoritate omnibus verè pœnitentibus & confessis, qui annis singulis ad sepulturam eiusdem, in die tali, deuoti accesserint, vnum annum & 40. dies: accedentibus verò annis singulis in octauo dicti festi, ad sepulturam, quadraginta, de iniunctis sibi pœnitentijs misericorditer relaxamus. *Iam verò, sicut Papa nunquam errasse deprehensi sunt, ita nec errare posse credi merito debet.*

Si itaq, vti habitum est, Cardinalis, & Sanctus sublimatus est, Bonauentura noster quomodo erraret, cum, vt doctores nostri intendunt, de ipsis dictum sit: Domini sunt cardines terræ? Et: Posuit super eos orbem. Si igitur orbis super ipsis fundatus, quid ni & hæc opinio in tali fundari posset? A Cardo dicuntur Cardinales, vt scitis, domine gloriose, Cardo autem à cardian, id est, cor, quia sicut ostium vertitur in cardine claudendo & aperiendo illud, & cor mouet ac regit hominem, sic quatuor virtutes, quæ ideò dicuntur Cardinales, vertunt corda Cardinalium, vt claudantur vitijs, & aperiantur virtutibus. Proinde non probabiliter dicitur eos errare. Præsertim verò cum à tam pijs & benè notis Pontificibus in Cardinalium & Sanctorum numerum relatus sit.

Nam Gregorius X. vt scitis, domine venerabilissime, etsi esset tantum Archidiaconus Laudensis, vel, vt alij, Leodiensis, tamen propter sanctitatem, & quia erat multum sciens, Papa electus est contra omnem curiam (Romanæ) consuetudinem, vt Stella noster habet, quamuis Sectarij, ex inuidia & emulatione Cardinalium, Pontificem factum dicant, quòd alter alteri inuideret, & quilibet ipse maluisset Papa fieri, & sic totum bienni-

Antonin. part. 3. Supp. tit. 21. cap. 1.

Catholicon. lit. C.

*Valde eruditè.
Antonin. vbi suprâ.
Aluarus Pelagius de
plantu Ecclesie.*

Ohe: Domine, apud seculum prius, hodie ordo hic est inuersus.

*Platina.
Iohan. Stella Venetus.*

Hic Papa Roman non-quam venisse dicitur.

Anton. par. 3. Sum. H.
tit. 20. cap. 1. par. 11.

biennium electio dilata legitur. Vnde quidam doctor noster scripsit, electores in sensus sui pertinacia, quæ sua fuerint, quæsiuifse, non quæ Iesu Christi. De quo citant illi versus Stella nostri.

Papatus munus tulit Archidiaconus vnus.
Hunc patrem Patrum fecit discordia fratrum.

Volaterranus lib. 22.
Antroph. sicut scriptũ
est: Ne occidat sol super
tram vestram.

Stella.
Platina.
Volater. vbi supra.

Anton. part. 3. Sum. H.
tit. 20. cap. 2.
Extra: de elect. vbi pe-
riculum.

Res ardua.

In electione Ioh. 22. fo-
rum biennium discepta-
runt Cardinales, quari-
tur, quid interea com-
ederint, Pistor?
Hoc esset vnum ma-
gnum.

Adeo etiam iustitiæ obseruans, vt mœnia Florentino-
rum transiens urbem noluerit ingredi, quòd offensus ab illa
fuisset. Et citius mori voluit, quam illam, interdicto iam fe-
rè triennali, etiam rogatus, soluere, sicut & post paucos di-
es in eo itinere Aretij mortuus: & quod benè de eo notan-
dum, vt vir sanctus, adoratus est. Prudentia quoq; & zelus
eius pro Rom. Ecclesia, hinc argui potest, quòd conuoca-
to Concilio Lugdunum Gallix, inter cætera, vt sic Eccle-
siæ prouideret, & hoc statuit: Mortuo aliquo Papa Cardi-
nales præsentés expectare debent absentes, per decem dies.
Exinde intrare conclaue simul, debet autem locus vndiq;
esse clausus, vt nullus ad eos possit accedere, nec literas mit-
tere, nec loqui, & vno tantum socio, vel ad plus, ratione
necessitatis, duobus, quilibet eorum debet esse contentus.
His, victus ministratur per fenestram aliquam per fideles,
qui ad hoc deputantur. Et per tres primos dies, omnia ge-
nera ciborum, pro vt volunt, possunt illis ministrari. Post-
modum autem per alios quinq; dies sequentes, si infra illud
triduum non celebrent electionem validam, ministratur eis
cibus & potus tantum cum vno ferculo, in prandio & in
cœna, post illos autem quinq; nondum facta electione Ca-
nonica & valida, tantum panis & vinum, & aqua, debent ad-
ministrari eis, & nihil aliud, quousq; prouiderint Ecclesiæ
de pastore. Prohibentur etiam ibi omnes promissiones, &
irritantur, tanquam non factæ super aliquo eligendo. *Et ta-
lis quidem fuit ille Gregorius.*

Magis autem Sixtus 4. quem tamen sanctum fuisse, heretici Lu-
therani negant, sed falsè, aliàs, quomodo alteri dare potuisset, quod ipse
non ha-

non haberet: Et hoc esset contra Philosophum, dicentem, causam nunquam deteriorem esse effectu: cum itaq³ sanctos ipse faciat, sequitur, quod ipse magis sanctus sit, sicut dicitur: Propter quod vnumquodq³ tale, illud magis tale.

Fuit certe Papa magnanimus, qui ausus est Laurentium Medicum Florentinum excommunicare, quod Raphaelem Nepotem suum (Papa) patibulo suspendisset, quoniam cum alijs quibusdam Laurentij fratrem occiderat.

Fuit etiam admodum liberalis, ita quod non raro eadem pluribus promitteret aut concederet, praesertim autem erga consanguineos, quos ita amavit, vt teste Stella nostro, diuina & humana, etiam praeter Dei & Romana Ecclesia dignitatem & honestatem, tribueret. Sanctitatis autem opera sunt plurima. Instituit multa Festa: Conceptionis & Praesentationis Mariae, S. matris eius Annae, Iosephi quoq³ sanctissimi eius sponsi: praesertim autem S. Francisci Seraphici. Et vt multum thesaurizaret Ecclesia Romana, ne vnquam pecunia deesset, annum Iubilaeum ad 25. annum contraxit: Roma nobile lupanar extruxit, & vtrig³ Veneri assignauit, vt, etiam hoc modo quastum Ecclesia faceret, sicut Vespasianus Imperator ex lotio. Et, vt opes accumularet, vel suo vel Ecclesia arario, meretricibus & scortis annum censum imposuit, Iulium nummum hodie appellant. Quibusdam rogantibus, vt sibi liceret mensibus calidioribus, Iunio, Iulio & Augusto, mascula Venere vti, concessit, dicens, fiat vt petitur: adeo bonus & facilis fuit erga omnes, suos & alios. Doctos viros & deuotos quam coluerit, sic patet. Instituerat ALANVS, de rupe dictus, Monachus Dominicanus, fraternitatem quandam, & ex Psalterio Rosarium Mariae confecit, quae hic noster mox suis Bullis & Indulgentijs confirmauit. Super quo negotio liber est editus, in cuius principio habetur: Beatam virginem Mariam, aliquando in cellulam Alani ingressam, concinnasse ei ex suis capillis anulum, & Monachum illum simul sibi desponsasse, & osculatam quoq³ esse, dedisse etiam contrectandas ac lactandas papillas, atq³ adeo familiarem ipsi factam, vti sponsa solet esse sponso. Hac superiora omnia, cum noster Sixtus approbarit, quis non sanctitatis suae Zelum admiraretur?

Vnde etiam post mortem condemnari (commendari inquam) meruit, sicut Epitaphia eius testantur.

Volaterranus lib. xv.
Ansbrop.

Stella Venetus in Sixto
to 4.

Iohan. Stella in Sixto.

Volaterranus vbi supra.

Et Stella vbi supra.

Iohan. Baleus Anglus.

Agrippa in declamacione ad Louanenses.

Catalogus testium veritatis.

Vuelfelus Groningensi,

lux mundi dictus, in

tractatu de Indulgentijs

Papalibus.

Vide Iohan. Baleum.

Leandrum, Et genera-

liter Spanheimensem de

viris illustribus. f. 184.

Jacobus Sprenger Pro-

uincialiu Teutoniu.

Pistor: si Lutherus tale

quid scripsisset, qui ex-

clamaret

MVS EXENTERATVS.

Mortuus est Sixtus, gaudet nunc Roma, trahatur,
 Vt dignum est, vnco, mortuus, in Tyberim.
 Non potuit sauum vis vlla extinguere Sixtum,
 Audito tandem nomine pacis, obit.

I T E M.

Dic, vnde, Alecto, pax ista refulsit? & vnde,
 Tam subito reticent praelia? Sixtus obit.

S I M I L I T E R.

Sixtus obit: gaudent omnes. Ne funere sicco,
 Transeat, amissa plangite glande sues.

S I C.

Extulit auratas, sed postquam maxima glandes
 Ecclesia, innumeris patefacta est ianua porcis.

A L I V D.

Proditor insignis, prado fucosus, adulter,
 Exitiumq; vrbis, perniciesq; Dei.
 Gaude Sexte Nero, vincit te crimine Sixtus,
 Hoc scelus omne simul clauditur, & vitium.

E T A L I V S.

Sixte iaces tandem, fidei contemtor & equi.
 Pacis vt hostis eras, pace peremtus obis.
 Sixte iaces tandem, latatur Roma, tuo qua
 Passa sub imperio est, funera, bella, famem.
 Sixte iaces tandem, nostri discordia secli,
 Scuisisti in superos, nunc Acheronta moue.
 Sixte iaces tandem, fraudis doliq; minister,
 Et sola tandem proditione potens.
 Sixte iaces tandem, tibi nil nisi fata tulere
 Pontificis nomen, cetera Hieronymo.
 Sixte iaces tandem, pressa est quo sospite virtus,
 Leges, sacra, pium, relligioq; fides.
 Sixte iaces tandem, deslent tua busta Cynadi,
 Scottaq; lenones, alea, vina, Venus.

Hieronymum Ruerium,
 Pape consanguineum,
 intelligit.

Sixte iaces tandem, summorum infamia, sexq;
 Pontificum, tandem perfide Sixte iaces.
 Sixte iaces tandem, vos hunc lacerate Quirites,
 Dentur & impastis membra scelestis feris.
 Quid (pia) profuerint functo solennia Sixto,
 Tradita sunt celeri vota precesq;, Noto.
 Riserat vt viuens caelestia numina Sixtus:
 Sic moriens, nullos credidit esse Deos.
 Sixte iaces tandem, superis inuisus & imis,
 Inclusus grauido ventre necandus eras.
 Stupra, famem, strages, vsuras, furti, rapinas,
 Et quodcumq;, nefas, te duce, Roma tulit.
 Magna licet tarde soluenda est gratia morti,
 Omne scelus tecum, Sixte cruenta, iacet.

Omitto verò glossatorem: nam glossa non videtur satis esse cano-
 nizata, & sic nescitur, vbi tenenda, vel non tenenda, & glossator etiam
 seipsum diuidit, sicut tactum est, in duos.

ANGELVM DE CLAVASIO, Domine gloriose cogita-
 te, de quo dicunt, quòd propter diuinum ingenium, meritò re
 & nomine Angelus dicatur, vtpote qui plures sedis Aposto-
 licæ arduas & periclitantes causas atq; casus, ingenij sui sub-
 tilissimo apice ad optatū finem deduxit. Iste liber (vt aiunt) Trithemius de viris
illustribus.
 est fidissima clavis, qua veri aperiuntur intellectus, daturq;
 latè plura inueniendi copia, vt quasi Repertorium decisi-
 uum videatur. Venite ergo vos pariter confessores atq; discipuli, iam diu
 sarcina librorum prægrauati, & glossis varijs defessi, pondus illud
 eijcite, hoc solo libro depascamini, hinc totum versetur ingenium,
 omnis sollicitudo & doctrina. Si boni angelici eritis, eritis & opti-
 mi confessores, hinc enim habentur contractus plenissimè, vsuræ
 lucidissimè, Interrogatorium enucleatum, Matrimonia honestate
 simul ac veritate prædita, Restitutiones amplissimè, censuræ præfectis-
 simè. Quid plura? quid desit, non video, nisi quòd forsan ex
 paucitate descriptorum paucis innotescat.

Hieronymus Termolus.

DE RAYMVNDQ quid dicam, Domine charitatiue? An non hic ipse est, cuius solius opera S. D. N. Papa Gregorius IX. in compilatione Decretalium vsus esse scribitur, qui sunt (vt doctores nostri dicunt) ad similitudinem quinq₃ sensuum corporis. Debet igitur stare illius autoritas, ne cadant Decretales, vbi tam multum interest Ecclesia Catholica Romana.

Cur non potius quinq₃
librorum Moysit

Anton. par. 3. Hist.
Tit. 23. cap. 3. par. 3.

Dicunt Doctores nostri, quod Raymundus idem est, quod mundi radius, si igitur hic errat, radius mundi cecitatis accusabitur, quod valde inconuenit. Habuit aliquando vnus quidam Doctor quandam visionem aptè huic rei conuenientem, qui cum resumeret lectionem, quam de manè erat in scholis lecturus, aliquantulum dormitans vidit in somnis septem Stellas sibi presentari, quæ totum orbem illuminabant. Expergefactus, cum hora iam legendi aduenisset, ecce septem fratres cum B. Dominico ingrediuntur. Hos B. Dominicus ducebat ad audiendum, vt plenius instructi veracius docerēt. Intellexit Doctor ille, fratres illos per Stellas eo numero & opere designari, plurimo eos veneratus est affectu. Sed plenius possumus per septem Stellas, septem Doctores notabiles, B. Dominici filios intelligere. Primus est Thomas de Aquino, summus Doctor in Theologia, cuius (solius) doctrina sufficiens esset ad plenam instructionem Ecclesia contra omnes errores. Secunda Stella est B. Petrus, martyr & inquisitor hereticorum. Tertia Stella est Albertus Magnus, in Philosophia summus. Quarta Hugo, primus Cardinalis ordinis, qui postillauit totam Bibliam. Quinta Petrus de Tarentasio, dictus Papa Innocentius V. qui scripsit super sententias & Epistolas Pauli. Sexta, Nicolaus Magister ordinis, Cardinalis, & postea Papa Benedictus XI. pro sua scientia & bonitate creatus. Septima Raymundus, compiler Decretalium, vel S. Vincentius, prædicator Apostolicus. Cum itaq₃ miraculo prædictum sit, quod quasi Stella illuminabit totum orbem, quis eius opinioni contraueniret? Inprimis ipsius Epilogum metuo, quo scribit: Si seruas ea, quæ ego Raymundus consulo & persuadeo, & spernis quæ inhihero, tunc mereris videre Dominum nostrum Iesum Christum, in sua maiestate, qui cum sua matre virgine Maria, & singulis superiorum ciuibus, est benedictus in seculorum secula. Si itaq₃ eius opinioni contraueniam, iam non videbo Dominum, nec matrem eius, quod est durum valde.

DE

DE PELBARTO de Tomesuar, siue Ofuualdo de Lasko, nunc nihil dicam, sed tantum de sanctissimo D. N. Innocentio 3. Pontifice, Pontifice aded forti, & animoso, vt de Philippo Sueuo, quem sine eius consensu Electores Imperatorem fecerant, dixerit: Aut Pontifex Philippo diadema & regnum, aut Philippus Pontifici Apostolicum Insigne adimat. Et non solum Iohannē Anglię regem, verum etiam Imperatorem Othonem, Philippi Sueui Successorem, quem pauld antē ipse in Imperio confirmauerat, excommunicauit, sub interdico ponens regna ipsorum, & illos hostes Ecclesie iudicans. Aded etiam liberalis fuit, vt ablatum Regi Anglię regnum, Ludouico, Francorum regis filio, liberalissimē concesserit atq; dono dederit, sicut sanctissimi nostri Pontifices, nuper Anglię & Francia regna Philippo Hispano. Lateranense concilium celebrauit, & ibi auricularem confessionem introduxit: Laicis calicem in Eucharistia prohibuit: Ioachimum Abbatem & Almericum condemnauit, atq; huius ossa exhumari atq; comburi Parisijs iussit: Canonis Missalis verba, verbis Euangelij equalia haberi voluit: sacram prater ea Eucharistiam, in templis asseruari, & adorari mandauit: si ad infirmum portaretur, tintinnabulum cum lumine precedere statuit: sacerdotibus vxores interdixit, vnde hoc Elogio etiam post mortem exornatus legitur:

Vox digna Apostolica.

Bapst stift das
Leder, vnd gibt
dann die Schuch
vñ Gottes willen.

Volaterranus lib. 22.

Anthropol.

Antonin. 3. par. Sum. H.

Tit. 19. cap. 1.

Vide etiam decretales

huius Innocentij.

Prisciani regula penitus cassatur,
Sacerdos per (hic & hac) olim declinatur,
Sed per (hic) solummodo nunc articulatur,
Cum per nostrum Prasulem (hac) moueatur.

Ita quidam presbyter coepit allegare:
Peccat criminaliter qui vult separare,
Quod Deus coniunxerat, foeminam amare,
Tales dignum duximus fures appellare.

O quam dolor anxius, quam termentum graue
Nobis est dimittere, quoniam suare.
O Romane Pontifex statuisti prauē,
Ne in tanto crimine moriari, caue.

G 3

Non est

Hi rhythmī Anno
Christi 1216, hoc est, an-
no sequenti prohibitionē
contagij sacerdotum, a
quodam Nobili consecrati,
& Oxonię reperti, per
Iohannem Pullanum
proderunt.

MVS EXENTERATVS.

© Pistor, Pistor, tene.

Qui in carne sunt, Deo
placere non possunt.

Non est Innocentius, imò nocens verè;
Qui quod factò docuit, verbo vult delere.
Et quod olim iuuenis voluit habere,
Modò vetus Pontifex stuàet prohibere.

Gignere nos, præcipit vetus Testamentum:
Nonum quod prohibeat, nusquam est inuentum.
Præsul qui contrarium docet documentum,
Nullum necessarium habet argumentum.

Dedit enim Dominus maledictionem
Viro, qui non fecerit generationem.
Ergo tibi consulo per hanc rationem,
Gignere, vt habeas benedictionem.

Nonné militibus milites procedunt,
Et reges de regibus, qui sibi succedunt.
Per locum à simili, omnes iura ledunt,
Clericos, qui gignere crimen esse credunt.

Nobis adhuc præcipit vetus Testamentum,
Quod nostra nunc legis est verax fundamentum,
Vt mares & fœmina sciant instrumentum
Tale, per quod habeant prolis incrementum.

Zacharias habuit prolem & vxorem,
Per virum, quem genuit adeptus honorem.
Baptizauit etenim mundi Saluatorem,
Pereat, qui teneat nouum hunc errorem.

Paulus cœlos rapitur ad superiores,
Vbi multas didicit res secretiores:
Ad nos tandem rediens, instruensq; mores.
Suas, inquit, habeant quilibet vxores.

Propter hac & alia dogmata doctorum,
Reor esse melius & magis decorum,
Quisq; suam habeat, & non proximorum,
Ne incurrat odium vel iram eorum.

Costerus Testiua in En-
ebriid. scripsit: Sacer-
dos, si matrimoniu con-
trahat, grauius peccat,
quàm si fornicetur, aut
domi scortum (concu-
binam ipse vocat) foue-
at, sicut & de Pighio,
Campegio, & alijs suo
tempore plura ostendam.

Cautè.

Proximorum fœminas, filias, & neptes
Violare nefas est, quare nil deceptes.

Verè

Verè tuam habeas, & in hac delectes,
Diem vt sic vltimum tutius expectes.

Ecce iam pro Clericis multum allegaui,

Nec non pro presbyteris plura comprobauit:

Pater noster nunc pro me, quoniam peccaui:

Dicat quisq; presbyter cum sua suauit.

Nota, Nota.

Cùm itaq; hic tam sanctus Pontifex fuerit, quomodo ab eius sententia discedam? præsertim, cùm Papæ sententia omnium Patrum scriptis præferenda, Concilijs ipsis, licèt in Spiritu sancto congregatis, longè anteponenda, cuius solius sententiæ, etsi totus mundus aduersetur, aut contrà sententiet, standum, cui qui non obtemperat, morte mactandus, cuius maior, quàm Apostoli cuiuscunq; & autoritas & potestas, vt qui possit Epistolis Pauli derogare, & contra illas, quæ velit, statuere, cuius anima in manica eius, Deus terrenus, cui omnia licent, cui nemo par, qui angelos iudicat, cuius omnia decreta, etiam Deus ipse rata habet, vnde meritò omnes, quod ipse approbat vel improbat, approbare vel reprobare debent, ne os illud mentiri dicamus, vnde veritas oriri debuit.

*Vide Recusation-
schrifte.
Ne quid nimis.*

*Papa est omnia, ergo
reliquus ordo clericoru
est nihil.*

DOCTORES ALTERIVS PARTIS,

QUI DICVNT, MVREM COMEDERE
re corpus Christi.

BAMIN CONTRARIVM, QVANTAE
quog; sunt autoritatis doctores.

Sixtus Senensis, Trithemius, & alij.

Est ex illis ALEXANDER DE ALES, qui primus omnium commentarios super Magistrum scripsit, & quia primum quodq; verissimum, etiam ipsius opinio vera erit. Possillauit super vetus & nouum Testamentum, vbi quod magnum est, nusquam deuiauit. Cùm aliquando ad dimittendū habitū, & vt ad seculum rediret, temptaretur, vidit in somnis B. Franciscum (fuit enim Franciscanus) crucem de ligno ponderosissimam in humeris, in quendam montem portantem.

*Antoninus par. 3. Sum.
H. Tit. 24. cap. 8. §. 7.*

tem. Cumque ei compatiens, ad portandum iuare vellet, Franciscus ipsum indignanter repulit, dicens: vade miser, tu non vales portare vnam crucem leuem, tantum de panno, & portabis vnam ponderosam de ligno? & sic ille ad perseverantiam roboratus est. Dicitur esse, communibus omnium votis, FONS VITÆ, & Doctor irrefragabilis. *Quomodo igitur illius opinioni ego refragabor? aut quomodo fontem vita deseram, & sic in aeternum sitiam, nisi quis dicat, quod ipsi fontes sitierint?* S. Thomas interrogatus aliquando à quodam discipulo, quis esset modus proficiendi in Theologia, dixit, quod est exercere se in aliquo doctore perito & experto. Discipulo ulterius quærente, vbi, aut quis esset talis? respondit ille, ALEXANDER DE ALES. Dicitur esse Monarcha Theologorum. *Quod si Monarcha errat, quid de reliquis dynastiis, & principibus nostrorum Theologorum iudicandum erit?*

Alexandrum sequitur THOMAS. Dñi boni, vir quantus, quantus doctor, qui, quod omnem humanum captum transcendit, Doctor Angelicus dicitur esse: vnde videtur minus errare posse, quam angeli boni peccare, qui tamen in bono confirmati sunt. Qui, in hoc, ipsi Christo nihil dissimilis, quod prædictum de eo, quis & qualis futurus fuerit, matris eius esset: Ecce paries filium, & vocabis nomen eius, Thomas, hic erit magnus coram Deo & hominibus, intrabit ordinem Prædicatorum, & doctrina sua illuminabit mundum.

Habet ANTONINVS ridiculam fabulam de chartula, quam infans sic manu conclusit, vt vix eripi posset, cum videret mater, quid in ea esset scriptum, inuenit, Ave Maria. Bos cognominatus fuit à suis condiscipulis, quia semper taceret & audiret docentes, vnde vox de cælo audita est, hunc bouem suo mugitu orbem terrarum repleturum. Sicut etiam apparuit ei aliquando vnus quidam in habitu Prædica-

Cuculla est erux de panno.

Modus proficiendi in Theologia Pontificia.

Sixtus Senensis lib. 4. Bibliotheca sanctæ. Trithemius in Thoma. Antoninus part. 3. Hist. Tit. 23. cap. 7. §. 1.

Satan irrisit Christum.

Vris maturè.

Antoninus 3. part. H. Tit. 23. cap. 7. §. 4.

Prædicatorum canicie venerandus, qui B. Dominicus (fuit enim Dominicanus) potest existimari fuisse: qui confortauit ipsum, dicendo, quòd verificari de ipso debeat illud Psalmi: De fructu operum tuorum satiabitur terra. *Scriptit propè infinita, præsertim super Aue Maria, & de significatione Misæ, de officio Festi corporis Christi, cuius ipse, cùm adhuc vna alia Madamma Urbano 4. Pontifici autor fuit, vnde miror, quòd non sit factus Cardinalis.* Oceanus literarum dictus, concinnauit enim summam Theologiæ, quam tripartiuit, in naturalem, moralem, & sacramentalem. Similiter vnum tractatum de principio indiuiduationis, & vnum alium de propositionibus modalibus. Sic etiam vnum de motibus naturalibus, & alterum de quidditate. Item, vnum de fallacijs ad quosdam nobiles Artistas, & vnum alterum de vnitae intellectus contra Auerroistas, sicut etiam vnum de mixtione elementorum, taceo iam multos tractatus defectiuos. Cùm aliquando in textu quodam difficili & dubio diu hæreret, vidit Petrum & Paulum, qui eum textum sibi explicarunt. Non diu ante mortem suam, cùm Neapoli in Ecclesia Dominicanorum ad crucem ligneam oraret, hæc verba cœlitus audiuit: **BENE** de me scripsisti Thoma. Fuit ei concessum diuinitus, vt in corpore passibili viueret, & interdum lesium corporis non sentiret. Quoties enim oportuisset sibi fieri minutionem, antequam minor ad percutiendam sibi venam accederet, ipse per contemplationem, de abstractione mentis à sensibus prouidebat. Et securè minor venam percutiens, sancti doctoris imaginationem credere non poterat, quem abstractū à sensibus inueniebat. *taceo, tam multa miracula incredibilia, quæ edidisse etiam mortuus legitur, sic, quòd etiam reliquiæ à collo cuiusdam puellæ suspensæ, illam à squinantia liberarint.* Frater Leonardus de Piperno, monachus conuersus, Fossæ nouæ, inquisitus, vt ferraret duos equos vel mulos duorum fratrum Prædicatorum, qui illuc venerant pro inquirendis miraculis D. Thomæ, de cuius canonizatione tū agebatur, ferrare dictos mulos noluit: erat enim faber

*Antonin. part. 3. Sum.
H. Tit. 18. cap. 10.*

*Satura certè, etiam
vsque ad vltimum.*

*Antonin. part. 3. H.
Tit. 18. cap. 10.
parag. 1. & 2.*

*Anton. part. 3. Tit. 23.
c. 7. part. 1.*

*Superstitio confirmatur,
quid tibi videtur
Pistor?*

Antoninus par. 3. Sum.
H. Tit. 23. cap. 7.
parag. 13.

Frater Sanctus.

Ergo ne Pistor, Sancti
vestri, etiam in celo,
sunt vindicta cupidi?

Dañ/man glaubt
an tein Heiligen/
er zeichne dann.

Antonin. par. 3. H.
Summa, Tit. 23. cap. 7.
Quartus, Pistor, num
& tu postu similiter re-
gratiantur, scilicet,
canonizaberis.
Hic discit, Pistor, rem
facere.

Stella Venetus in
Iohanne 22.

Platina in Iohanne 22.
Das ist noch ein
schlechtes gegen
andern.
Iohan. Mandevilla
lib. 1. cap. 7. Iohan. Ba-
leus de Romanis Pon-
tificibus.

ferrarius, dicens: O quantum infestant nos isti fratres prædicatores, & attædiant, occasione istius sancti? Si fuit ita sanctus, vt aiunt: faciat aliquod magnum miraculum, ita vt isti fratres hinc recedant, nec nos amplius sic molestant. Qui statim percussus in brachio dextro, tali & tanto dolore, quod illud mouere non posset, neque ad os ponere, & sic permansit vsque ad sequentem diem, qua, compunctus de peccato, accessit ad tumulum B. Thomæ, & appodiato brachio ad sepulchrum, stans ibi per horam ad orandum, inuocato sancti auxilio, liberatus à dolore & vexatione brachij. Et postea cum gaudio ferrauit mulos supra dictos.

Sed quod omnium maximum videtur, canonizatus extitit à S. D. N. Papa Iohan. 22. (Et merito etiam: tam sanctus enim fuit, vt ipse de se in puritate sua conscientie dixerit: Reqrator Deo, quia nunquam de mea scientia, seu Magistrali cathedra, motum inanis gloriæ habui.) A Papa, inquam, pio & zeloso, non minus quam de Sixto 4. & Innocentio 3. habitum est, qui res Romane Ecclesie sic curauit, vt moriens aurearum drachmarum ducenta & quinque millia post se relinqueret. Nam à Carolo, Gallorum Rege, decimas totius regni, quibus hodie carere cogimur, emendicauit, sic tamen, vt ipse etiam aliquid pro suo Interesse annuo sibi haberet. Pontifice tam magnanimo, qui Imperatorem etiam Romanum LVD OVIGVM dictum BAVARVM. BANNIRE ausus est, nec immerito: cur enim ipso, totius Reipublice Christiane vnico & summo capite scil. inconsulto, vsurpare administrationem Imperij voluit? Vnde etiam Pontifex, etsi postea Imperator per legatos confirmari petisset, nec tamen ipso venisset, Oratores eius cum indignatione & ignominia reiecisse dicitur, & ipsum Imperatorem citasse peremptorie, & vice comites Mediolanenses ipsi adhaerentes, excommunicasse. Iustitia aded tenax, vt Hugonem Geraldum, Caturcensem Episcopum (vt Platina noster habet) priuatum insignibus pontificalibus, annulo, mitra, cappa, pileo, camisiaque Romana, & degradatum, curiaque seculari traditum, omnibus cruciatibus enecauit. Qui etiam Græca Ecclesia ignotus non fuit. Ad quam cum scripisset, se esse vnicum Ecclesie caput, Christi vicarium: illi responderunt: Potentiam tuam summam

nam erga subditos tuos firmiter credimus: superbiam tuam
 tollerare non possumus, avaritiam saturare non valemus,
 Diabolus tecum, quia Dominus nobiscum. Fuit etiam tam
 multum prudens, quod cum Cardinales post mortem predecessoris sui
 non possent in electione alterius Papa convenire, sed iam contentio inter
 eos durasset totum biennium, tandem utraque pars, hoc est, Franci &
 Itali, totum negocium de electione huic Innocentio, tum Cardinali Epi-
 scopo Portuensi, commiserunt, sperans utraque pars, ex se aliquem per il-
 lum eligendum, ille autem non plane stupidus, elegit seipsum, & sic Lug-
 duni Papa renunciatus est. Tribuuntur tamen illi quadam heretica, ut
 quod docuerit, Christum & Apostolos habuisse proprium, de quo Platina
 nosse ait, quod non multum cum sacra Scriptura conveniat, ut qua te-
 stetur, Christum, eiusque discipulos & veros imitatores, proprium non
 habuisse, de quo quæso quid tenendum, dicite, an Papa errarit, aut quid
 vobis videatur? Deinde docuit, animas non videre Deum ante extremum
 diem. Etsi autem vix alicui dubium esse possit, cum Papa se opposuerint,
 non tantum Durandus de S. Portiano, Guilielmus Calethus, & alij, sed
 & Thomas Vualleis Dominicanus, Anglus, qui ideo à Papa in carcerem
 missus est: tamen cum legerim, Bellarminum strenuè negare, Iohan. Pon-
 tificem sic mortuum, sed pridie ante mortem reuocasse suasu affinium, ne-
 gabimus sanè et nos, quia vix facilius nos extricabimus. Ut autem ad Tho-
 mam redeam, ex iam dictis satis patet, quod nemini licet eius sententia
 contravenire, cum doctor sit Angelicus, cuius conceptio, natiuitas, ordo,
 & scripta predicta, cui Apostoli dubia explicarunt, Christus ipse testimo-
 nium dedit, quod bene de se scripserit: imprimis quod à tam pio Papa in
 numerum sanctorum relatus fuit, nisi eum, qui errare non potest, deuias-
 se à vero dicamus, quod esset hereticum, præsertim cum in hac ipsa mate-
 ria diuinum habeat testimonium. Cum enim Parisijs, inter docto-
 res, circa Sacramentum Dominici corporis ventilaretur ad-
 modum scrupulosa quæstio, de dimensionibus & accidenti-
 bus, qualiter existerent sine subiecto (wie ein Dels auff seinen
 Ermelen) & circa hoc diuersa & sibi discordantia Magistri
 sentirent, & dicerent, in hoc tandem concordârunt, quic-
 quid frater Thomas determinaret & definitiuè proferret,
 hoc communis schola inconcusè teneret. Desertur igitur

Catholica fidei confessio.

Antoninus 3. par. Si. m. H. Tit. 21. c. 4.

Malusit sibi, quàm alijs gratiari.

Haud stultè sapiebat.

Queritur Domine Pi- stor, an hæc fuerit Canonica & valida elec- tio?

Bellarminus Tom. 1. de Rom. Pontif. lib. 4. cap. 14.

Anton. par. 3. H. Tit. 27. c. 7. par. 7.

Enthusiasmus.

ad ipsum quæstio, cum rationibus & argumentis singulorum. Deuotus verò doctor, arduam quæstionem indicare, more solito, vt alter Moyses, putauit, ad non querendam quæstionis huius veritatem, & oratione præmissa scripsit, quod spiritus sibi diuinitus reuelauit. Quo facto, iterum ad altare oraturus accessit, & super altare, coram Christo, summo Magistro, quaterno deposito, sic deuotè orans, eleuatis ad crucifixum manibus, obtulit thymiama, dicens: Quæso te suppliciter, si ea, quæ de te scripsi, vera sunt, concedas mihi illa docere & apertè differere. Sin aliquid scripsi, tuæ fidei non consonum, & à veritate Sacramenti alienum, impediās, ne proponam. Mira res: Mox Christus ipse, visibiliter apparens, à socio doctoris, & alijs quibusdam, supra quaternum stans, in altari, conspicitur, taliter alloquens sanctum suum: Bene de corporis mei Sacramento scripsisti, bene determinasti propositam quæstionem, sicut ab homine in hac vita potest intelligi, & humaniter diffiniri. Quo diutiùs in oratione persistente, visus est (prædictus doctor) quasi per vnum cubitum à terra in aëre eleuatus. Quod prodigiū Prior conuentus & alij, conuocati, corporalibus oculis aspexerunt, & absentibus retulerunt. Si igitur ille scripsit bene, facit malè, quicunque contradicit.

*Ita geflogen oben
cui f.*

Nihil iam dicam de STEPHANO BRVLIFERO, quem doctorem ignitum dixerunt, qui aded propè ad subtilitatem Scoti accessit, vt alter Scotus, & secundus doctor subtilis dictus fuerit.

*Mauritius de porta,
Hybænas, ordinis Minorum.
Spanheimensis de viris
illustribus.*

Nec de FRANCISCO MAYRONIS, Scoti subtilissimi discipulo, qui scripsit super Magistrum non semel tantum, aut bis, sed ter, & in quosdam eius libros quater. Scripsit veritates in Augustinum, & libros formalitatum: libros præterea Physicos, Ethicos, & Metaphysicos: Postillas super totam Scripturam: Quodlibetum egregium quoque, & quæstiones Dialecticas. Disputator subtilissimus, maximarum propositionum inuentor præcipuus. Imò arcana quædam & abstracta, diligentissimus indagator, primus inuenit: quo factum, vt ab-

abstractorum Magister meritò dici meruit. Acerrimus sectæ Scotica propugnator, omnium enim fundamentorum, quæ iecit, à Scoto, tanquam Vitruiuo suo, formulam accepit, quem etiam colit & adorat, & tanquam religionis nostræ decus proprium suspicit & veneratur.

Sicut Pistor Magister conectorum.

Nihil de PETRO PALVDANO, qui non solum Postillam super vniuersa Biblia scripsit, secundum triplicem sensum, literalem, moralem & Allegoricum: sed quod plus mirum, integrum librum Prefationum, super sacram Scripturam.

Sixtus Senensis lib. 4. Bibliotheca sancta. Trithemius folio 127.

Neque de HERVETO nostro, qui edidit integrum tractatum de intentionibus secundis, & questionibus Catholicas contra Henricum de Gandauo, qui doctrina nomine se plurimum gloriabatur, cui etiam Iohannes Duns, doctor subtilis dictus, multa furatus deprehenditur, licet dissimulet: vnde etiam libri eius à S. D. N. Iulio 2. Papa, priuilegiati impressi sunt, sic, quòd nemini licet intra decennium illos imprimere, vel imprimi facere, sub pœna excommunicationis, à qua non nisi à summo Pontifice, praterquam in mortis articulo, absolui poterit.

Ist seines Hans gar zu milde gewesen.

Immane delictum.

Venio ad DURANDVM, qui dupliciter scripsit super Magistrum. Et quodlibetam, & institutionem Cleri, & vnã summam notabilem, quibus nomen suum notificauit. Et quod mirum videri posset, non tantum contra Thomam allegauit, quod etiam alij facere tentarunt, reprehensoria Thomæ scribentes (licet Durandus in hoc non probetur à doctoribus, quòd primò pro Thoma, & deinde ex causa fluctuaga contra ipsum scripsit) sed etiam contra Pontificem ipsum Iohannem 22. quadam edidit. Et etsi verificator quidam, fortè Thomista, de illo hos versus fecisse creditur:

Trithemius fol. 125.

*Durus Durandus iacet hic sub marmore duro:
An sit saluandus, ego nescio, nec ego curo.*

Tamen in oppositum, sunt etiam alij versus pro ipso:

*Exit io. Durandus: io. fausto omine prodit,
Purior electra, suauior ambrosia.*

*Idocem Badium Asecon-
su.*

Fuit ordinis Predicatorum.

*Scilicet excellens exit, lux ordinis ampli,
Fax rudium: docti sydera certa thori.*

Abbas Spanheimensis
de viris illustribus.

Similiter de Marsilio Inguen, & Gabriele Biel, quorum hic, Gymnasio Tubingensi, ab exordio sue institutionis, per multos annos praefuit: ille vero à Roberto, duce Bauaria & Comite Palatino, de Gymnasio Parisiorum, Heidelbergam vocatus, primus illius plantator fuit: & uterque plurima, etiam in seculari Philosophia, edidit.

Abbas Spanheimensis
de viris illustribus.

Multò autem magis IOHANNES ILLE GERSON, Petri de Aliaco, dicti Cardinalis Cameracensis olim discipulus, qui doctor Consolatorius dici meruit, & Cancellarius almae Parisiorum Academiae fuit. Et scripsit plurima, per quae nomen suum obtinet, vt: Regulas morales, & remedia recidantium, de monte contemplationis, & de consolatione Theologiae, vnde fortasse doctor Consolatorius dictus est. Trialogum de schismate, & Trialogum de Astrologia, de nuptijs Ecclesiae, & de nuptijs Sapientiae, de auferibilitate sponsi: & vnum Dialogum de quolibet, & Donatum moralizatum, magis autem vnum de temperantia Praetorum, & alium de castitate Clericorum, vnum de pollutione nocturna, & alium de pollutione diurna, centilogium de impulsibus, & aliud centilogium de conceptibus, & similia plura. Et licet fuerit tam doctus, vt princeps Theologorum sui temporis fuerit habitus, tamen etiam pius fuit tam valde, vt quidam doctor noster de illo ponat, dubitandum, an pietate eruditionem, an vero eruditione pietatem superarit, vt merito, personaliter, Concilio Constantiensi vt legatus Famosissimi Galliarum Regis Caroli, interfuerit. Vnde miror, cur patria, domo, amicis, dignitatibus, & bonis etiam proprijs priuatus, in exilio mori debuit, de quo cum Sixtus noster totus mutus sit: Trithemius autem, exilij, sed cause eius, non meminit, quaso, vos illam ponite, ne Sectarj aliquid mali opinentur.

Sixtus Senensis lib. 4.
Bibliotheca sancta.

Quidid?

pistor: Was ist
das für Lateln?

Trithemius de viris
illustribus.

Sixtus Senensis lib. 4.
Bibliotheca sancta.

Sixtus Senensis vbi
supra.

Trithemius fol. 170.
Hieronymus Platius de
statu religiosorum.
Sixtus Senensis lib. 4.
Bibliotheca sancta.

Quantus etiam fuit ANTONINVS ille Florentinus Archiepiscopus, scientia & vite conuersatione famosus & reuerendus, qui scripsit Summam casuum: Chronicam ingentem & notabilem, instructorium item confessorum: in primis vero, vt Sixtus noster ait, vasta prolixitatis volumen, tantum super salutatione angelica: Ave Maria, & Canticis Mariae.

illud

Illud autem est vnum bene notabile, quòd hac opinio habet Decretum
 siue Canonem Concilij pro se. Vbi, quæso, Domine scientificæ, dicite, cui
 standum, vna pars habet Pontificem, altera Concilium: vbi doctores no-
 stri se diuidunt in duos, ita, vt quidam dicant, quòd Papa sit supra Con-
 cilium in tantum, quòd si etiam legati Papæ Concilio interfint, tamen si
 aliquid contra sententiam Papæ & legatorum eius statuatur, non teneri
 debeat. Imò etsi legati legitimi cum Concilio Generali sentiant aut de-
 cernant, tum Papa, si ei non placeat, solus soluere, & contra vniuersale
 Concilium, atque suos etiam legatos pronunciare possit, quia ipse solus
 non possit errare, vt qui sit caput Ecclesiæ & Christi vicarius. Vnde miror,
 quid opus sit Concilia celebrare, & iacturam temporis & facultatum sa-
 cere: si enim per solum Dominum nostrum Papam stat: nam ipse omnes
 leges & decreta habet in scrinio pectoris, iubeat ac mandet, quid credi aut
 haberi velit, & contravenientes maclentur, sicut supra quoque tactum
 est, & parciatur labori & sumptibus. In contrarium autem sunt alij, qui
 tenent, quòd Concilium sit supra Papam, sicut ille Parisiensis olim Can-
 cellarius, Iohan. ^a Gerson. Cardinalis Cameracensis ^b Petrus de Alia-
 co. Nicolaus ^c Cusanus. ^d Panormitanus. Cardinalis ^e Florenti-
 nus, ^f Abulensis. Et imprimis ^g Alfonso noster de castro, qui scribit:
 Post Conciliorum decreta, proximum locum tenent decreta-
 les Epistolæ à summis Pontificibus emissæ, LONGE TA-
 MEN in his, quæ fidem Catholicam spectant, à Conciliorum
 definitionibus, earum autoritas abest. Quoniam Papa in fi-
 de errare potest, vt melius sentientes tenent, etiam ex his, qui
 Papatui plurimum fauent. Inter quos est Innocentius eius
 nominis quartus Pontifex, in Capitulo. 1. de summa Tri-
 nitate. At Concilia, legitimè congregata, in fide errare pos-
 se, temerarium est ac impium asserere. Sic ille. *Quòd si sic stat*
Thomæ opinio, vel propter autoritatem solius Concilij, contra Magi-
strum, Cardinalem Bonauenturam, atq; ipsum etiam Pon-
tificem. Sed de hoc vos poteritis mihi resolutionem
bonam dare, ne forte siam hæ-
reticus.

Dass die Pfaffen
 auch ihr Riich-
 wech haben.

(a) Gerson de potesta-
 te Ecclesiæ.

(b) Petrus de Aliaco,
 de potestate Ecclesiæ.

(c) Cusanus de Con-
 cordia Canonica, lib. 2.
 cap. ult.

(d) (e) Extra, de
 elect. c. Significasti.

(f) In cap. 18. Matthæ
 quæst. 108. Et in defen-
 sorio trium conclusio-
 num.

(g) Alfonso de ca-
 stro aduersus hæreses.

N.B.

Pistor, tu ne prius aut
 melius sentit consule
 miseram conscientiam.

Examen sententiæ eorum,

qui negant mures comedere corpus
Christi.

SIGITVR MVRES, HOSTIAM SACRAM comedentes, corpus Christi non comedunt, quid naan sit de corpore Christi? an ne euanescit, & in fumum abit, atque annihilatur? sed hoc est contra Philosophum, & etiam contra doctores nostros. Quamuis enim quidam doctor noster tenet, quod etsi causa naturalis non potest creare, potest tamen annihilare: tamen alij dicunt, quod substantia non potest redigi in purum nihil: multo vero minus sanctissimum corpus Domini, imò desinentibus etiam speciebus (vt doctores nostri aiunt) non desinit esse corpus Domini, quia gloriosum & immortale, secundum illud Apostoli: Christus resurgens ex mortuis, iam non amplius moritur. Quid ergo sit de illo? Bonauentura querit, Nunquid euolat corpus Christi? At Gabriel quasi respondens dicit: Non euolat autem corpus Christi de loco specierum alteratarum.

Guilhelmus Occam.

Gabriel super Canon.
Missa, lect. 24.

Bonauent. lib. 4. Sent.
dist. 13. quest. 1.
Gabriel lect. super Ca-
non. Missa, lect. 24.

2.

Thomas Hardingus
pag. 728. citante Iohan.
Luello,
Sic & alij.
(4) Forè: sinem.

Dicunt ergo quidam doctores moderniores, quod Christus se clanculum subducatur. In huiusmodi occasionibus (scribit quidam doctor noster) vbi hostia vel roditur, vel mordetur, vel editur à verme, aut alia bestia, quæ contra scopum & fidem, propter quem Sacramentum institutum & seruatum est, incidunt, non debet nobis incredibile videri, Dei potentia considerata, Deum corpus suum illis externis formis surripere.

3.

Communis opinio doctorum
Scholasticorum
& Summistarum.

Verum ex hac responsione duo videntur absurda consequi. Vnum, quod maior esset potestas ministerialis muris, quam sacerdotis. Nam sacerdos, et si sit legitime vocatus, rasus, vnctus & consecratus, tamen nisi habeat debitam intentionem, non potest facere, vt corpus Christi incipiat esse

esse sub Sacramento: mus autem nec vinctus, nec rasus, nec vocatus, nec consecratus, aut ordinatus, etiam sine bona intentione, posset efficere, vt corpus Christi desineret esse sub Sacramento.

Deinde, alterum absurdum, quod indignè videtur dici de Christo, quòd veniente mure aut vermiculo, fugiat, & se sic surripiat. Vnde videtur potius dicendum, quòd mus accedens propius, metu perterritus, & demuncula illius sanctitate & maiestate fugiat & reuertatur, sicut super hoc sunt aliqua exempla in historijs.

In quadam villa, fures, in nocte quadam infringentes Ecclesiam, inter cætera etiam scrinium cum corpore Christi, inde tulerunt, sed cùm nihil in eo, præter pyxidem & reliquias cum Sacramento reperissent, nihil de ea curantes, pyxidem super sulcum agri proximi, villæ illius, ponentes, confusi recesserunt. Manè verò cùm rusticus cum aratro & bobus in eodem agro araret, venissentque animalia iuxta pyxidem, stupendo steterunt, quos cùm arator stimulare, vt procederent, nunc recalcitrabant, nunc exorbitabant. Iratus rusticus ait: Quis Diabolus est in istis bobus? nondum enim clarè videre poterat, quia erat ante ortum diei. Diligentius autem circumspiciendo, deprehendit pyxidem ante pedes boum, & scrinium suæ Ecclesiæ ante illam. Tunc causam rebellionis non ampliùs ignorans, omnibus in agro dimissis, cucurrit in villam, tam sacerdoti, quàm alijs, quæ acta sunt, referens. Tunc omnes simul in agrum descendentes cum cruce, cereis, & thuribulo, corpus Dominicum reportârunt. Ita credo, potius dicendum, quòd mures ad corpus Dominicum stupendo stantes non procederent, sic, quòd stimulati etiam, potius recalcitrarent, aut exorbitarent, sicut illi boues.

Dicam bene aliud, domine scientifice, cùm plebanus quidam populum communicaret, et hostia de manu eius in pavementum, lateribus stratam, delapsa esset, mox vt hostia lapidem tetigit, lateris duritia illi cessit, ita vt circulus & litera hostiæ in lapide apparerent, sicut si molliter & essent im-

causati

I

corpori

Promptuarij exempla
plurimorum, exemplo 35.

Casarius lib. 9. cap. 7.
Casarius illo anno superioris
Coloniæ res sue excusæ est.

N.B.

Sancti & pij boues, cur non canonicari sunt?

Promptuarij exempla
plurimorum, exemp. 57.

Casarius lib. 9. cap. 14.

corpore Christi, sicut cera mollis, quare non etiam mus probabiliter cederet eidem?

Imò habeo etiam aliam historiam super hac re: In villa Belle, cum sacerdos quidam vna die Missam celebraret, & hostiam, patinæ superpositâ, super corporale locasset, illa mox resiliuit, sacerdos putans, hoc casu accidisse, & hostiam non bene locatam, denuò eandem superposuit, quæ, eo intuente, remotius resiliuit, quàm prius, cumque tertio id tentasset, quasi turbine impulsâ, proiecta est de altari. Quo viso territus est valde, & se tanto ministerio indignum reputans, præcepit Scholari, vt, eadem hostia reseruata, aliam superponeret, quam & consecrauit.

Caesarius lib. 9. cap. 67.

Dicta verò missa, tollens hostiam prædictam, Coloniam properauit, inueniensque priores apud sanctos Apostolos, hostiam eis ostendit, & quid de ea actum sit, recitauit. Cunctis causam mirantibus, vnus de Clericis hostiam contra lucem leuans, maculam in ea contemplatus est, quam cum in conspectu multorum fregisset, cimex, qui vulgò pediculus parietinus dicitur, apparuit in ea decoctus, & glorificauerunt Dominum omnes, qui aderant. Haud dubiè à sanctis angelis reiecta est, qui non sunt pasci, vt panis à tam foetido vermiculo corruptus, per ministerium sacerdotis transfiret in corpus Domini sui. *Annón dicendū quoz, domine scientificæ, quòd sancti angeli reijciant hostiam, ne pateat corruptioni vel comestioni tam foetidi vermiculi, aut muris, potissimùm cum iam transfierit in corpus Christi?*

4.

Prontuarium exemplorum, exemplo 30.
Caesarius.

Quòd si ista cautela non videtur sufficiens, habeo vnâ aliam. Plebanus quidam S. Iacobi, cum deferret corpus Domini, ad communicandum quendam infirmum, in platea obuios habuit asinos aliquot, saccis frumenti oneratos, qui totam plateam occupauerant, ita quod vix Scholaris, qui ante plebanum portabat lucernam, pertransisset: plebanus autem, quòd senex esset, timeretq; præcipitari cum Sacramento in lutum,

lutum, ait ad asinos: Quid est, quod agitis asini, nunquid consideratis, quem gestem in manibus? Statim discedite, dantes gloriam creatori vestro. Mox omnes asini steterunt, & simul descenderunt, & licet descensus esset laboriosus, sacci tamen non sunt lapsi de asinis. *Ecce rem miram.*

Exorcismus pontificius asininus.

Wie weren sie sonsten so hart erschrockent?

Quid si ista verba, domine profunde, scribantur ad parietem, ubi corpus Domini reconditur & custoditur, sic: O vos mures, quid agitis, considerate, quis sit intus, qui hic detineatur & custodiatur, statim discedite, & date gloriam creatori vestro: si asini tam ingravi, tardi, stolidi, mox recesserunt, quis idem mures facturos dubitabit? Nec obstat huic, quod forte mus non tenet literas: si enim asini per miraculum possunt intelligere vocem vnius plebani, quidni per miraculum possent mures intelligere scripturam vel vocem vnius sacerdotis?

Terribilis est locus iste.

5.

Cum igitur tacta opinio non sit probabilis, propter iam dicta absurda, ideo est vna alia, quod scilicet corpus Christi mox atque a mure vel bestia rodendo tangitur, statim in caelum, locum certe tutissimum, rapitur.

Et sic opinatur Glossator in decretis, dicens: Certum est, quod, quam citò species dentibus teruntur, tam citò corpus Christi in caelum rapitur.

De consecr. dist. 2. cap. Tribus gradibus.

Et hanc opinionem etiam HUGO DE S. VICTORE videtur approbasse. Cum enim in extremis constitutus, peteret corpus Domini, fratres autem timentes, ne per vomitum eijceret, & tamen nollent ipsum super hoc contristari, obtulerunt illi bestiam non consecratam, quam ille cognoscens per spiritum, ait: Parcat vobis Altissimus, quid vultis mecum facere, qui confusi, protinus verum corpus Domini obtulerunt, quod videns ille, genu flexo, ut potuit, adoravit? Et cum praefirmirate recipere non posset, dixit: Ascendat filius ad Patrem, &c. Sed praeterquam quod illi non plane inter se consentiunt, cum vnus dicat, quod rapiatur in caelum: alter, quod ipsum ascendat in caelum: item, quod absurdum videtur plura corpora Christi simul in caelo esse, nisi forte dicamus, quod eodem momento, voce sacerdotis, alibi forte conficientis aut panem consecrantis, eo ad Sacra-

pelbarius, & alij.

Sicut anima, quibusdam corpora hac egredi, & ille ingredi videntur.

mentum rapiatur & transsubstantietur. Sunt (inquam) prateriam dicta, etiam plures doctores, qui id negant, dicentes, quod corpus Christi neque descendat, neque ascendat, & sic est alia opinio.

6.

Altsidiorensis lib. 4.
Sent. cap. 3.

GUILIELMVS enim Altsidiorensis scribit: Nec dicendum est, quod desinente forma panis esse, ascendat corpus Christi in cœlum: aut sacerdote proferente hæc verba: Hoc est corpus meum: descendat corpus Christi de cœlo.

Super Can. Missæ
lect. 84.

Ibid.

GABRIEL etiam inquit: Non euolat autem corpus Christi de loco specierum alteratarum in cœlum. Et rursus: Corrupto Sacramento non redit (corpus Christi) in cœlum, in quo prius erat, & à quo non recessit, in quo etiam mansit, quando sub Sacramento esse incepit.

Anton. 3. part. Tit. 19.
cap. 6. parag. 3.

Paludanus lib. 4. Sent.
dist. 9.

Sic quoque ANTONINVS id negat, & hæreticum esse ait, dicere: quòd vbi species dentibus atteruntur (vt glossa habet) Christus ad cœlum rapitur. Similiter & PETRVS DE PALUDE, qui quoque dicit esse hæreticum, ex quo etiam Antoninus se accepisse fatetur.

Bonavent. lib. 4. Sent.
dist. 13. quæst. 1.

Imò quod plus est, dicunt doctores nostri, quòd corpus Christi dimittendo species (sacramentales) non mouetur ad vllum alium locum.

Super Can. Missæ,
lect. 84.
(a) Id est, prius fuit.

Et illud illuminat GABRIEL vna quadam similitudine, dicens: Vbi manet corpus Christi? manet in cœlo, vbi ^a præfuit, antequam ad Sacramentum peruenit, à quo non recessit, cum ad Sacramentum venit. Vbi quæso manet anima rationalis, quando amputatur manus hominis? Non corrumpitur, quia perpetua. Nec manet in manu abscissa, quia anima secundum propriam naturam non potest infirmare corpora discontinuata. Nec redit ad corpus, cuius illa manus prius erat pars, nam ab illo corpore non recessit. Vbi igitur manet? Manet in corpore, vbi erat ante abscissionem manus. Sic corpus Christi manet in cœlo, corrupto Sacramento, in quo erat, antequam corrumperetur.

Sed.

Sed hac opinio plus absurditatum trahit, quàm Nilus fimi. Primò enim Gabriel ipse fateretur, quòd, vt sic, possint successiue contradictoria de corpore Christi verificari, quòd est inconueniens.

Deinde ex hoc sequetur, cum Christus tantum vnum verum corpus habeat, quòd perpetuò in cælo maneat, sacerdos aliud, quàm in cælo sit, ore suo conficiat, & sic non illud verum, sed aliud nouum, voce sacerdotis consecratis creatum, in Cæna & Missa offeratur, sicuti iam ex Thoma nostro amplius patebit, quòd videtur absurdum.

Præterea pugnat cum Philosophia & Patrum dictis: Si enim corpus Christi dimittit speciem panis & vini, nec tamen mouetur ad vllum alium locum: aut euanescit, quòd supra negatum fuit, aut certè non est verum corpus, cum omne corpus (ex Patrum doctrina) necessariò sit in loco: Tolle enim (ait quidam) spacia locorum corporibus, & nusquam erunt, & quia nusquam erunt, non erunt. Ex quo sequitur, quòd nos erimus Nullibista, sicut enim Lutherani ponendo corpus Christi vbique, Vbiquista dicuntur, sic nos, cum dicimus, quòd neque in Eucharistia, aut speciebus illis maneat, nec etiam dimittat eas, aut inde moueatur, faciemus illud nullibi esse, & sic Nullibista dicendi.

Augustinus ad Dardanum, Epistola 57.

Romanista, Nullibista.

Bonauent. lib. 4. Sent. dist. 13. quest. 1.

Pistor, Emplastrum adhibe.

Neque stat Gabrielis similitudo, anima enim est spiritus, quòd de corpore Christi non potest verificari, nisi velimus esse heretici Marcionita, & phantasticum corpus Christo tribuere.

Scribit quidem Doctor angelicus, quòd in corpore Christi in Sacramento non est distantia partium ab inuicem, vt oculi ab oculo, aut capitis à pedibus, vt est in alijs corporibus organicis: ralis enim est distantia partium in ipso Christi corpore VERO, sed nõ, prout est in Sacramento. Sed nescio, quàm bene illud, si enim hoc stat, sequitur, quòd non ipsum verum corpus Christi sit in Sacramento, ideo videtur sententia glossatoris præferenda, qui ait: Sed secundum hoc videtur, quòd vbi pars est, ibi est totum, & secundum hoc videtur, quòd pes & nasus sunt coniuncti: quòd non credo.

Thomas part. 3. Sum. quest. 76. art. 30.

De consecr. dist. 2. vbi pars. In glossa. Quid tibi videtur Pistor?

Vnde & alius quidam doctor noster tenet, ibi (inquit) est corpus Christi in tanta quantitate, sicut fuit in cruce. Vnde mirum est, quòmodo sub tam modica specie tantus homo lateat.

Ludolphus Saxo Charthus, de vita Christi, parte. 2. cap. 56.

Videte ergo, domine mi, quantum citius potestis, succurrite oculis, re-
Età, ohn den wenigsten bedacht/ & in continenti, his contradictionibus,
ne fiamus hæreticis Lutheranis irrisibiles.

Sed iam oritur alia grandis dubietas. Si enim corpus Christi vel ra-
pitur, vel surripitur, vel in aliquem, aut etiam nullum locum se transfe-
rat, quid tunc remanet, domine subtilissime? Non potest dici corpus Chri-
sti hic esse, quod vel raptum vel surreptum, aut alibi, aut nullibi inueni-
tur, nec panis, quia ille dudum, per totum, in corpus Christi fuit trans-
substantiatus. Nec accidentia, nam vt doctores nostri dicunt, acciden-
tia non sunt sine eorum subiectis, sed sic se habet quodlibet
accidens ad suum subiectum, sicut simitas nasi ad nasum.
Quod si quis contenderet, etiam abscisso naso, manere tamen simitatem
eius in facie, annon esset totus deridendus? Vnde doctores dicunt, acci-
dentia sine eorum subiectis ponere, esse, ac si pes in scapulis,
aut vermis in cælo ponatur, quod multum inconuenit. Et licet con-
munis opinio doctorum teneat, quod in Eucharistia accidentia
sunt sine eorum subiectis, tamen simul etiam hoc tenent,
quod illud solum fiat in Eucharistia. Sic enim scribit Doctor sub-
tilis: Deus ordinauit accidentia nunquam esse sine subiecto,
nisi in Eucharistia. Sunt etiam super hoc verba doctores Pelbarti, di-
centis: Deus statuit illas species manere sine subiecto, tantum
in Eucharistia, ergo nõ stante Eucharistia (ait ille) statuit, quod
non sunt accidentia sine subiecto. Iam verò, in casu, non est Eu-
charistia amplius, cum corpus Dominicum raptum, vel surreptum est,
quid igitur manet reliquum, nisi Nullus & Nemo, qui mordent se in sac-
co? Vnde noua difficultas apparet, scilicet, quid in casu, si talis hostia ad
agrotum deferatur, & vel tum ab obuiantibus, vel in Ecclesia coram do-
muncula procidentibus, & adorantibus talem hostiam, sentiendum, an-
non debeant dici idololatrare? Videtur certè, quod sic, quia cum ibi corpus
Christi amplius non sit, aut panem, aut accidentia adorant, quod est ido-
latria, vnde credo, quod melius esset, non referuari Eucharistiam, nec ad-
orari, ad præcauendum peccatum tam grande, aut certè conditionali-
ter adorandum, sicut doctores quidam de Eucharistia dicunt. Multi enim
sunt casus, in quibus stat, quod non rectè consecratur, & sic tantum panis
nudus, non corpus Domini adorari posset, vt si panis ex alia, quam triticea.

Iohan. Maior. 4. Sent.
dist. 12. quæst. 1.

Pelbartus lib. 4. Rosarij
de Euchar. cap. 4.
parag. 17.

Scorus lib. 4. Sent.
dist. 12. quæst. 6.

Pelbartus lib. 4. Rosa-
rij aurei, de Euchar.
parag. 19.

materia confectus sit, quod sæpè accidit. Aut si plures hostia apposta, Sa-
 cerdos quosdam ex illis, & non omnes consecrare intendat, vbi quidam,
 quod illa tantum, quas intendit, alij, omnes consecrari volunt. Vbi obi-
 ter vnum notabile quesitum apud doctores nostros oritur: Si sacerdos
 intenderet consecrare totum panem, qui est in foro, vtrum
 conficiat corpus Christi? Quidam contradicunt, quia talis
 non conformaret intentionem suam intentioni Ecclesiæ,
 quæ est, vt sumatur, implicite vel explicite. Sed alij tenent
 oppositum, dicentes: Si sacerdos indutus vestimentis gloriæ,
 intrans forum, vbi panes venduntur, & incipiat loqui verba
 Canonis, benedictiones faciendo sic per panes, tunc dubita-
 tur, an isti panes sint consecrati? Respondetur, quod si ipse
 debite prolationem verborum, & intentionem consecrandi
 habuerit, tunc isti panes omnes sunt consecrati. Sed dices,
 num possunt tunc pistores illos panes vendere? Dico, quod
 non, sed Christi fideles debent comparare istos panes, cum
 plebano, & possunt sacerdotes ex eis nutriri. Quod probabiliter
 dictum esse, ex eo patet, quod cum in vno quodam loco, pastores quidam
 (vt Gabriel tenet) posito, in agro quodam, pane, super lapidem, verba Ca-
 nonis dixissent, ad prolationem verborum illorum, panis statim conuer-
 sus est in carnem. Si hoc possunt verba Canonu à laico prolata, quid pos-
 sent, si sacerdos, debita intentione, panes, sic, vt dictum est, consecret? Sed
 pergo, si sacerdos quadam verba disimulet, aut prætermittat: si oblitus
 fuerit, aut non attenderit satis: si sacerdos oblitus fuerit vinum infunde-
 re in calicem, aut aqua tantum addiderit, vt vini naturam vincat: aut si
 vinum iam acuerit, vt consecrationi inseruire non possit. Quamuis enim
 consecrari possit, si vinum tantum in via acefcendi sit: tamen, si acuerit, dis-
 fert à vino, sicut viuum & mortuum, vt dicit Philosophus in 7. Meta-
 phys. Innocentius tamen credit, quod etiam in aceto confici possit: Si Pres-
 byter in crimine fornicationis iaceat, & in eo peccato perseveret, tum be-
 nedictio vel consecratio eius veritur in maledictionem: Aut, si de agresta
 consecret: nam vinum & agresta differunt, sicut completam & incom-
 pletum: Item, si de vappa, id est, aquarello, consecret, non conficitur san-
 guis Christi: sicut nec de musto, quod adhuc continetur in vva, licet ma-
 tura, quia sic non est in specie potabili, sed edibili, imò ne quidem in mu-
 store.

Angelus de Clauasio.

Raymundus in Sum.
 Nuper, domine gloriose,
 si ista vestimenta gloria
 inductis, quæ so, risura
 teneatis.

Ein guter handel
 für die Pfaffen.

Sed quero, domine Pi-
 stor, an panis etiam,
 an vero solum ieiunium
 illis (certe ieiunium) vesce-
 liceat.
 Biel lect. 16. super Can.
 Missæ.

Richardus 4. Sent.
dist. 11.

Angelus de Clauasio,
verbo Eucharistia,

parag. 10.

Summâ Angelica de
Euchar. Ergo Papa po-
test errare.

Dist. 11. Si qui.

Et quoniam Argus omnia
& singula circumspici-
ciat?

Pluribus intentis minor
est ad singula sensus.

Speculationes ocioforum
hominum.

Petrus Lombardus
lib. 4. Sent. dist. 13.

Angelus de Clauasio, in
Summa Angelica de
Eucharistia, parag. 26.

Circa qua, tu Pistor, an
individa, an verò sin-
gularia vaga vagantur?

Petrus de Palude lib. 4.
Sentent.

Maior. lib. 4. Sent.
dist. 11. quest. 3.

So muß man die
Schriffe brauchē.

Maior ubi supra.

Intra illud: Ambo in
sensam cadens.

sto recenti, propter impuritatem. Neque etiam in pusca seu aqua vinata (leiren) neque in aqua rubea, in qua lotus est pannus, rubeo vino tinctus, quia aqua addita tollit virtutem vini. Similiter si grana alterius generis admixta sint tritico, in tanta quantitate, quod aliam speciem efficiant, ut si medium constituant, non conficitur, in modica tamen quantitate non impeditur: aut si panis coctus sit ex aqua rosacea, ubi Durandus vult confici posse, sed Doctor angelicus, & alij tenent oppositum, & strenuissimè negat, quod vlllo alio, quocunque etiam, liquore, quam aqua simpliciter confectus panis, possit in Eucharistia consecrari. Sic si panis confectus ex spelta, quidam putant consecrari posse, sed Petrus de Palude ait, communem opinionem Doctorum esse in contrarium, sic de amido etiam non potest confici. Si sacerdos non sit baptizatus, si non vinctus aut consecratus, vnde nec virgo Maria, nec angeli Dei possunt conficere, quia non consecrati: quamvis virgo Maria aliquoties quosdam communicasse & sic consecrasse, sicut & sancto oleo moribundos unxisse, legitur, sed illud forè ex dispensatione. Si sacerdos sit hæreticus, ut Magister ait, quamvis alij contra sentiant & dicant: Magistrum hic non teneri: aut si intendat, dimidiam tantum hostiam consecrare. Vnde et si quidam dicunt, quod medietas illa consecratur, tamen alij negant, nisi intentio sacerdotis sit determinata ad certam medietatem, superam vel inferam, dexteram vel sinistram, aliter autem si in vago: nam operationes reales non sunt circa singularia vaga. Videte, profunde domine, in his casibus & similibus pluribus non conficitur, & sic, in casu, stat populum adorare panem, & committere Idololatriam. Hic dicunt quidam doctores, quod non est Idololatria, quia est ignorantia inuincibilis, quæ excusat adorantem, cum bene speret de proximo, siue Presbytero, siue Episcopo. Et exemplificant illud: Si Iacob prima nocte cognouit Leam, non peccauit, quia fuit ignorantia inuincibilis, aliter esset, si sciuisset: sic qui piè præsumit de sacerdote, & adorat, cum aliter non teneatur, non committit Idololatriam, propter ignorantiam inuincibilem. Simili id arguunt, si quis audiat Prælatum docentem hæresin, cuius oppositum non teneretur scire, & assentitur ipsi, non peccat, aliàs non conduceret sæpè & multorum audire sermo-

nes:

Zohan 4.

Arnobius lib. 3.

Agor. 17.

licebit Eucharistiam adorare categoricè, sed semper cum conditione, & sic dubitanter, fortè vt verificetur, quod scriptum est: Vos adoratis, quod nescitis. Hinc quidam nos vident, dicentes, quòd quidam doctor noster dicat, quòd hoc sit Ethnicum: illos enim sic Deos suos inuocare solitos. Si tu es Deus, siue, si tu es Dea, sicut & Athenis ignoto Deo ara extructa legitur. Cùm autem idem planè sit in hoc casu, si Christus murem fugeret, & corpus suum subtraheret, statuite vos, domine gloriose, qui estis mare magnum infinitæ eruditionis, quid hinc tutò tenendum sit.

Illud autem minus est de facili, determinare, quid mus comedat? Non corpus Christi: illud enim (dicunt isti) raptum aut subtractum esse, quàm citò mus incepit rodere: neque panem: ille enim transsubstantiatus fuit in corpus Christi totaliter. Restat igitur, quòd accidentia comedat, hoc est, colorem, odorem, saporem, & similia. Sed quàm erit illud irrisorium, què enim vnquam legit, aut audiuit, quòd color vel odor sit corrosibilis vel comestibilis, multò minus bibibilis. Legitur quidem in vna quadam historia, quòd inueniuntur homines in quadam terra, qui nulla ora habent, aut tam parua, vt nullum cibum accipere possint, & tales dicuntur ex odore viuere, sed quis scit, an sit verum, ego neminem audiui, qui tales homines vnquam vidisset.

Bar. Maior, dist. 12.
libri 1. nacti, quest. 4.

Deinde videmus, mures & bestias, sicut & homines, hostijs talibus nutrirì, & si satis habent, vitam sibi ex illis sustentare posse. Et si enim quidam Doctor noster teneat, quòd nemo ex accidentibus nutrirì possit, sed tantùm alterari, vt aliquem inebriando, per species prope se multiplicatas, quemadmodum ingrediens cellam vinariam, plenam vino forti, potissimùm nouo, habebit tandem caput perturbatum, potissimùm si fuerit ad temulentiam dispositus.

Raymundus in Sum.

Themat in cap. 11.
1. ad Corinth.

ET RAYMUNDVS inquit: Si sacerdos ex vino consecrato fieret ebrius, tunc inebriatio illa esset ex accidentibus, & solo sapore panis & vini, quia illa iam sunt transsubstantiata in corpus & sanguinem Christi. Tamen Doctor Angelicus illam opinionem improbat. Est enim alias scribit: Si quis fortè plus vini consecrati hauerit, licet ipsa vini substantia perierit: tamen ipsius

ipsis accidentibus tentari posse & inebriari. Et super hoc citat glossam, sicut & alij doctores in 1. Corinth. 11. alius esurit, alius autem ebrius est. Tamen alibi ait idem doctor: Quidam dixerunt, quod species illæ non nutriunt, sed reficiunt & inebriant, ex sola immutatione accidentali, sicut aliqui reficiuntur & inebriantur odore vini, & famē amittunt ex sapore & odore. Sed hoc non potest esse: nam talis immutatio, quamuis ad horam reficiat, tamen sustentare non potest, quod tamen facerent species illæ, si in magna quantitate sumerentur. Et alibi ait: Quod autem quidam dicunt, quod non verè nutriant (species sacramentales) quod in corpus humanum conuertantur, sed reficiunt tantum & confortant, quadam sensuum immutatione, sicut homo confortatur ex odore cibi, & inebriatur ex odore vini, ad sensum patet esse falsum. Talis enim refectio non diu sufficit homini, cuius corpus, propter continuam deperditionem, restauratione indiget, & tamen homo diu sustentari posset, si hostias & vinum consecratum sumeret in magna quantitate.

Et in hac sententia sunt etiam plerique alij. Bonaventura arguit, percipiens Sacramentum alitur & nutritur, quod satis probari potest ad sensum, manifestum enim est percipienti, quod per sumtionem vini, siue illius speciei, sitis extinguitur. Sic Brulifer tenet: Illa accidentia possunt conuerti in alimentum, & percipiens Sacramentum alitur & nutritur, & illud satis probari potest ad sensum: nam percipienti, per sumtionem vini, siue speciei illius, sitis extinguitur. Quibus etiam Martialis Inguen consentit, dicens: Si famelicus aliquis non haberet, nisi hostias consecratas, ad sufficientiam, ac eis vteretur ad modum, ipse sibi sustineret vitam ex eis.

Verum accidentia per se, vt accidentia, non possunt nutrire: Accidentia, ait quidam doctor, nullo modo possunt hominem nutrire vel augere. Nam ad nutritionem hominis & augmentationem oportet, quod substantia de nouo suscipiatur in nutrito & augmentato, ergo accidentia id non possunt.

Gabriel 4. Sentent.
dist. 12. quæst. 1.

Scotus lib. 4. Sentent.
dist. 12. quæst. 6.

Inguen 4. Sent. quæst. 8.

Bonauent. lib. 4. Sent.
dist. 12. quæst. 3.

Thomas Hardingus
contra Ioan. Tuallum.

Paban. Maior. lib. 4.
Sent. dist. 12. quæst. 4.

GABRIEL inquit: Nutritio illa per species non caussatur. Et Doctor subtilis ait: Ex non substantia, non fit substantia. Et communis est opinio doctorum cum Philosophis, quod substantia ex accidentibus nutriri non possit: cum autem accidentia neque actu, neque potentia, substantia sint, vt Inguen hoc loco probat, nec nutrire, vt accidentia, possunt.

Queritur itaque, quid mus comedat, vnde nutriatur, & viuat?

Hic dicunt quidam, quod etsi naturaliter non nutriant accidentia, tamen species sacramentales supernaturaliter & miraculose habere vim aliquam nutriendi, super quo est autoritas Thoma de Argentina.

Et Thomas Aquinas ait: Quod forsan miraculo quis per summationem vini, siue illius speciei possit inebriari. Cui etiam accedere videtur doctor Seraphicus, dicendo: Ad illud, quod de nutritione quaeritur, dicendum, quod ibi est triplex operatio. Prima est, quod species illæ per actionem virtutis agentis transmutantur, & hæc partim est naturalis, partim supra naturam. Secunda est, quod in fine transmutationis cedunt in substantiam, ita quod in illam conuertuntur, sicut si conuerteretur substantia panis, si esset panis, & hæc est miraculosa. Tertia est, quod substantia illa postea conuertitur in carnem, & hæc est simpliciter naturalis. Et quidam ex doctoribus modernioribus tenent: Fortè Deus aliquo miraculo & virtute sua imensa, ipsis accidentibus panis & vini vim nutriendi & augendæ substantiæ tribuit, quasi panis esset. Sic illi. Verum alij doctoribus hæc opinio improbatur, vnde quidam scribit: Ex quo sequitur, Thomam Argentinensem inerudite dicere, quod accidentia hominem nutriant supernaturaliter. Et alij tenent: quod non sint fingenda noua miracula in hoc Sacramento, nisi in transsubstantiatione.

Ideo est rursus alia opinio, quod in transsubstantiatione manet forma substantialis panis, & illa habet eandem operationem, quã habebat panis, & ideo nutrit, sicut panis nutrirer. Et sic forte posset dici, quod mus ex illa relicta forma substantiali comederet, & nutrireretur. Sed hi rursus contradicunt alij, & potissimum Tho-

mas de Aquino, primò ideo, quia materia tantùm nutrit, forma nutrire non potest, deinde quia operatio formæ non est, pati, sed agere: nutrimentum autem non nutrit, nisi quatenus conuertitur in substantiam nutriti, ideo secundùm quod patitur, nutrirer, quod de forma dici non potest.

Thomas lib. 4. Sent. dist. 12. quæst. 1.

Ideo iterum est alia opinio, quòd scilicet ibi maneant substantiæ interminatæ: sed illam opinionem reijcit *Franciscus Maronis dicens*, quòd non possit stare, quia in casu, quòd generaretur aliquid ex ijs (siue in mure, siue in alio bruto) non esset verum compositum ex tali quantitate.

Vide Franciscum Maronis lib. 4. Sentent. dist. 12. quæst. 1.

Hinc rursus alia opinio est, dicentium, quòd noua aliqua materia ibi creetur, que sententia pluribus placuit, nec doctori Angelico improbat, neque *Marsilio Inguini*, aut *Gabrieli*: sed *Francisco Maronis* videtur absurda, quia quodocunque aliquod agens naturaliter, transmutat materiam ad formam, priùs fuit sub priuatione, & ita ante illud instans: nam quodocunque aliqua materia coëxistit formæ, & simul producitur agens naturale, de vno non educit aliud.

Franciscus Maronis ubi supra. Gabriel lib. 4. Sent. dist. 12. quæst. 1. Thomas lib. 4. Sent. dist. 12. quæst. 1. Marsilius lib. 4. Sent. quæst. 8. art. 4.

Vnde rursus alia opinio oritur, tenentium, quòd materia panis reuertatur sic, vt quemadmodum priùs panis in corpus Christi est transubstantiatus, ita iam subtracto corpore Christi, redeat panis. In qua opinione sunt tàm alij plurimi, tum *Innocentius 3. Thomas Hardingus*, *Marsilius*, *Gabriel*, *Bonauentura*, & similes.

Innocent. 3. de Ecclesiasticis offic. lib. 3. cap. de fractione.

Hardingus contra Iulium.

Sed Doctor Angelicus hanc opinionem reijcit, dicendo, quòd stare non possit, quia quod conuersum est in alterum, non potest redire, nisi alterum in ipsum conuertatur: substantia autem panis conuersa est in corpus Christi: & hæc substantia, scilicet panis, facta est illa, scilicet corpus Christi, vnde non potest esse, quòd substantia panis redeat, neque quantum ad totum, neque quantum ad partem, nisi corpus Christi è conuerso conuertatur in substantiam panis, quod est impossibile: & ideo etiam est impossibile, quòd substantia panis redeat, neque secundùm totum, neque secundùm partem. Sic *Scotus etiam scribit*: Si panis substantia redit, quæro, quando redit?

Gabriel ubi supra. Inguen 4. Sent. quæst. 8. art. 21. Bonauent. lib. 4. Sent. dist. 12. quæst. 1. Thomas Aquin. lib. 4. Sent. dist. 12. quæst. 1. Thomas quoque contra Gentiles, lib. 4. cap. 65. Et alibi.

Scotus 4. Sent. dist. 12. quæst. 6.

Aut

*Acutè.**Subtiliter.**Francisc. Mayronis 4.
Sent. dist. 13. quæst. 1.**Gabriel quarto Sent.
dist. 12. quæst. 1.**Hardingus contra Incol-
lum Episcopum Saru-
buriensem.
Inguen. lib. 4. Sent.
quæst. 1. art. 4. 10.*

Aut enim hoc fit in ultimo instanti, quando noua substantia ibi generatur, tunc sequitur, quòd ibi simul esset panis, & non panis: quando enim generatur aliud, panis corrumpitur, & tamen panis esset ibi, quod est inconueniens: aut rediret panis ante illud vltimum instans, tunc duo inconuenientia sequerentur. Primùm, quòd non tam diu manet Eucharistia, quamdiu manerent ibi species non corrupte: vel quòd simul manet Eucharistia, & tunc simul erit ibi substantiæ panis, & corpus Christi: Secundum inconueniens, quia agens, quod potest in partem motus, potest etiam in totum motum, & in terminum, quando non magis repugnat vna pars motus ipsi susceptiuo, quàm alia. Sed non magis repugnat illis speciebus vna pars alterationis, quàm alia, quamdiu species illæ non corrumpuntur simpliciter, sed alterantur. Ergo agens, potens in primam partem alterationis, potest & in quamlibet. Ergo, dum manet illa alteratio, non necesse est substantiam redire.

Similiter FRANCISCVS MAYRONIS inquit, id esse impossibile, (vt scilicet fiat talis retranssubstantiatio.) Et certè Sectarij illi Lutherani statim dicerent, vbi essent Scripturæ, quas cum habere non possumus de transsubstantiatione, vt Doctõr subtilis ait, multò minùs de retranssubstantiatione, ideo puto melius esse, vt hæc opinio obmittatur, præsertim cum timide & non certitudinaliter à quibusdã ponatur: nam Gabriel sic scribit: Quando cunq; definit corpus Christi esse sub speciebus, semper creatur de nouo materia. *VEL* sic, quia illa, quæ fuit materia panis, & simpliciter esse desijt, per conuersionem eius in corpus Christi, reproductitur. *VEL*, quia alia, quæ nunquam fuerat in rerum natura, de nouo producitur, & materiæ introducitur noua forma substantialis, illa scilicet vel alia eiusdem speciei, quæ fuisset introducta, si panis non fuisset conuersus, sed nunc naturaliter corruptus.

Sic HARDINGVS noster, Fortè, ait: (non certò, sed fortè) Deus miraculo permittit, vt panis reuertatur ad nutriendum murem. Similiter Inguen noster hîc hæret: Nescio, (inquit ille) quid dicendum sit: posset enim Dominus species conuerrere in mate-

materiam eandem in numero, quæ prius fuit sub pane, vel in compositum nouum, eandem materiam numero habens, cum materia, quæ fuit panis, & cum eo conuersa est in corpus Domini. Sed quia hoc est miraculosum magis, quòd idem numero, quòd prius esse desijt, redeat, quàm quòd simile iterum de nouo fiat, ideo videtur præeligendum, quòd illa conuersio specierum non sit in eandem materiam in numero, cum ea, quæ cum pane desijt esse, sed in materiam, quæ est ei similis, & æqualis in partibus suis essentialibus.

Vnde etiam miratur INGVEN. & querit, cur ista conuersio nullum nomen apud doctores inuenerit, & quomodo nomine proprio vocari debeat: et dicendum putat, quòd doctores de ista conuersione non magnam fecerint considerationem, vnde proprium nomen non habeat.

Marsilius 4to. Sent. quæst. 2. art. 4to.

Et etsi apud Gabrielem habeatur vocabulū, transaccidentatio, tamen quia in alia significatione illud ponit, etsi bene hac conuenire videatur, obmitto illud. Fortè, sicut prior conuersio dicitur, panis in corpus Christi, transsubstantiatio, sic posterior illa posset dici corporis Christi in panem, retranssubstantiatio, sicut quidam doctores hoc verbo vtuntur, quamuis Inguen putet, vocandum nomine complexo, conuersio corporis Dominici in corpus nouum, & sic etiam, conuersio corporis Dominici in panem.

Inguen ubi supr.

Vtrum autem transaccidentatio vel retranssubstantiatio, vel reconuersio, (quo verbo Aquinas vtitur) vel complexo nomine vocanda sit, vos, domine profunde, poteritis nos certiorare.

Thomas contra gent. lib. 4. c. 66.

Interim ego adhuc aliam opinionem ponam, quæ est RICHARDI, dicentis, quòd speciebus sacramentalibus imprimatur purum possibile, siue possibilitas transmutabilis. Sed & hanc opinionem improbant Franciscus Mayronis & doctor subtilis, dicentes, quòd non valet, quia materia est terminus, non nisi creationis. Et quamuis Franciscus aliam opinionem affert, tamen quia illa non nisi in miraculis subsistit, & miracula, secundum doctores, in hoc Sacramento non sunt fingenda, nisi in transsubstantiatione, ideo nec illa stabit, licet excuset Franciscus, quòd aliter, & sine miraculis, non possit hæc quæstio saluari, nec Deus multum labore faciendo illa.

Richard. de media villa 4. Sent. dist. 12. art. 2. quæst. 2.

Franciscus Mayronis, 4. Sent. dist. 13. quæst. 1.

Scotus 4. Sent. dist. 12. quæst. 6.

Nimium altercando veritas amittitur. Pistor, adhibe cauterium, per cauteriatam tuam conscientiam.

Videte

Videte igitur, domine gloriose, quomodo se diuidant doctores nostri, & tamen nihil habere possumus certitudinaliter.

Magister quidem vno verbo se expedit, dicens: Quid igitur comedit mus? & respondet: Hoc Deus nouit, sed quia hac est vna euasio, non videtur responso sufficiata: itaque rogo vos cordialissimè, dicite, quid hic sit tenendum.

Petrus Lombardus 4.
Sent. dist. 13.

Unde der war der
beste.

Fructus transsubstan-
tiationis.

OPINIO EORVM, QVI DICVNT,

QVOD MVS COMEDAT CORPVS

Christi, & eius Examen.

I.

AM AMPLIUS ETIAM QVAERITVR, DO-
mine subtilissime, quid de mure fieri debeat, qui comedit
corpus Christi: ibi dicit quidam doctor & Archiepiscopus,
quod mus debeat capi, si potest. Et alius quidam doctor
scribit, dandam operam, si mus haberi possit. Et rursus
alius, quod mus, si possit, capiendus sit.

Antoninus Archiepi-
scopus Florentinus de
defectibus Missæ.

Petrus de Palude, 4.
Sent. dist. 9. quæst. 1.
Inguen. 4. Sent. quæst.
6. art. 4.

2.

Sed hic videtur cautè agendum, ne innocens mus capiatur. Credo er-
go, quod sacerdos fortè posset vti Exorcismo, vt est in Decretis, Canone:
Sapè contingit, vbi in experimentum alicuius criminis datur suspecto cor-
pus Domini, sub his verbis: Corpus Domini sit tibi ad probatio-
nem hodie, de qua re plura, S. Thomas, 4. Sentent. dist. 9. quæst. 5. Ga-
briel, 4. Sentent. dist. 9. quæst. 2. Angelus de Clauasio, vocabulo Eucha-
ristia 3. parag. 40. Similiter & alij Summistæ, & Sententionarij magno
numero.

Vsus Sacramentorum
apud Romanenses.

Gratianus, 2. quæst. 4.
vel secundum aliam
quotationem, quæst. 5.
Sapè contingit.

Thomas super 4. Sent.
dist. 9. quæst. 5.

Sed fortè obstat, quod doctores nostri scribunt: facere tales proba-
tiones, est Deum tentare, contra Scripturam, Deuter. 6. Et
Matth. 4. Et dicit Glossa, & quidam doctores, quod ille Canon sit ab-
rogatus, quod nescio, an sit concedendum, cum Lutherani essent dicturi,
quod Ecclesia, Concilia, & Papa possint errare, præsertim, cum S. D. N.
Gregorius XIII. nuper Papa, in reuisione Decretorum, illum Cano-
nem non eliminârit, quod fieri debuisset, si esset abrogatus. Et pugnat

CUM

cum alijs, qui dicunt, quod non fuerit intentio huius decreti: nec statuentis, quod fieret probatio vel purgatio criminis per aliquod signum externum, apparet in illo, qui crimen commisit, sed ut accedens, ex timore, accedendi ad corpus Dominicum, cum conscientia peccati conteretur, quid ergo opus fuisset abrogare istum Canonem?

Quamuis & in hoc se diuidant doctores nostri: Alij enim dicunt factum, ut accedens, timore accedendi, cum conscientia peccati conteratur, ut iam est habitum; alij autem dicunt, quod factum sit, ut propter timorem talis purgationis à futuris abstineant: alij verò ponunt, quod hoc modo suspectus pargaret se à peccato commisso. Et rursus, quod per contritionem illius, qui furtum commiserat, fieret restitutio furti, & quod hac intentione, hac iustificatio fieri potuerit, de quo quæso, domine mi, scribite mihi vestram omnibus numeris absolutissimum iudicium. Certè si corpus Christi applicatum sortilegijs manet ibi, sicut supra ex Mayrone actum est, videtur mihi, quod etiam in hoc casu mira posset operari corpus Christi, in probationem suspecti, sicut ex vna quadam historia illud arguo. Fuit namq; quidam plebanus in Thuringia, qui tulit ad collum suum, in pyxide, in honesto sacculo, corpus Domini extra villam, ad communicandum quendam infirmum. Tunc quædam meretrix, stans non longè à via, in suo prostibulo, vidit, & cœpit cogitare penes se, si fides Christiana esset vera, tunc iste esset Saluator mundi, quem sacerdos in pyxide portaret: & quomodo ipsa in conspectu eius ausa esset tanta mala perpetrare, qui tamen tot & tanta incommoda sustinuisset, pro mundi redemptione. Et ipsa compuncta in seipsa, relicto prostibulo, cucurrit per lutum profundum veloci cursu ad sacerdotem, inquinata luto vsq; ad medietatem cruris, dicens: State, domine sacerdos. Et sic stetit sacerdos. Et illa prosternens se in luto ante corpus Christi, ait: Domine Iesu Christe, si tu es ille, qui pro nostra redemptione natus fuisti de virgine Maria, passus, & sepultus, adscendens ad cœlos, sedens ad dexteram patris, iudicaturus viuos & mortuos: & si te talem portat sacerdos in pyxide, rogo te per tuam ineffabilem misericordiam, ignosce mihi peccata mea: Ecce, respondit

L

Christus

1.

Gabriel & aliq.

2.

3.

4.

Alex. 4. part. Sum.
quæst. 49. memb. 2.
art. 2.

Francis. Mayronis 4.
Sent. dist. 13. quæst. 1.

Discipulus in Promtuar-
io exemplorum. Ep
serm. 79.

Deuota meretrix.

Ursach wissens.

Vnde scitit latinum esse, cum latinum nesciret? Christus ignorauit, quod Meretrix non posset loqui latine.

Si hoc verum est, ergo gratia, sine operum meritis, sola fide iustificatur.

Ludolphus Saxo de vita Christi, lib. 2. cap. 69.

Papistische Doctores lehren / wie man Gottes wort zum Segen werck solle gebrauchen. Segen zur blutstellung auß dem Passion Christi.

Citat Keyfersbergius. Keyfersbergius de passione Christi, part. 62. Mastication.

Christus in pyxide, in lingua latina: Et ego ignosco tibi peccata tua. Et illa audiens vocem Christi, de pyxide, in latino ait: Domine, non intelligo latinum, rogo te, loquere theutonice: & statim locutus est de pyxide theutonice: Ego recipiam te in gratiam meam. Hoc audiens meretrix, ait: Et tu Domine, me suscipis in gratiam tuam, quæ peccavi in carne mea, luxuriosè, omni modo peccandi, qui excogitari potest? gratias tibi ago. Videtis, domine subtilissime, quanta in meretrice operatum sit corpus Domini, quæ scit, an etiam idem faceret in fure monacho: & posset Christus etiam latine loqui, ne intelligerent laici, & scandaliarentur. Scitis, domine profunde, quid LVDOLPHVS noster, qui in Argentinensi Charthusia ante annos ducentos & amplius vixit, de illis vltimis verbis Christi in passione: Consummatum est, scriptum reliquerit, nempe hac verba: Consummatum est, esse verba magnæ efficaciam in periculis, vt ab expertis perhibetur. Et specialiter valere dicitur, in imoderato fluxu sanguinis de naribus, si cum eodem sanguine scribatur illud verbum in fronte patientis. Qua etiam sic habet IORDANVS, Prædicatorij ordinis homo. Et post eum, idem repetijt, totidem verbis IOHANNES GAILER, dictus Keyfersberger: Quod si sanguis hominis nudi & peccatoris, propter vnum verbum Christi, tanta est efficacia, quid non possent corpus & sanguis eius in hoc casu, cum etiam habeat verbum institutionis?

2.

Si autem mus iam captus sit, & probabiliter is ipse, qui comedit corpus Christi, queritur amplius, num corpus Christi sit in ventre muris, quando sic in muscipula defertur, adorandum? De hoc dicit Bouuentura, (qui non tenet, quod corpus Christi descendat in ventrem) stultus esset, qui adoraret corpus Christi in ventre manducantis. Et Gabriel (ex aliorum opinione) inquit, Christum in ventre manducantis adorari, non dici. Et MAIOR ait: Hoc inconueniens est, & nusquam practicatur. Videtur tamen, quod sic, quia si adorandum est in manu sacerdotis eleuantis Eucharistiam, imò si in conopeo, monstrantibus, & in pyxide, quando vel custoditur in Ecclesia, vel ad agrotos defertur, aut circumfertur, est adorabile, quod nemo, nisi hæreticus, negat: cur non & in ventre muris, cum semper res animata, vt doctores nostri dicunt, præstantior esse videatur, quam inanimata. Et super hoc est auto-

Doctör Seraphicus 4.
Sent. dist. 13. quæst. 2.

Maior, 4. Sent. dist. 11.
quæst. 3.

est autoritas *Bonaventura*, quamdiu Christus sub istis speciebus est, tamdiu est adorandus, sed in ventre muris est sub istis speciebus, secundum Thomam, & sibi adherentes, sicut supra tactum est, ergo in ventre muris est adorandus. Et Gabriel

Bonaventura lib. 4. Sent. dist. 13. quest. 2.

Gabriel lect. 84.

ait, quod illi, qui negant corpus Christi manere cum speciebus receptis in stomachum, in hoc moueantur, quod aliàs deberet in ventre sumentis adorari, quod est verum.

Et de hoc est vna mirabilis historia: Nam mulier quædam non credens in sacramentum, accepit illud, & ante porcos in filiquis posuit, ecce mirum, omnes porci genua flexerunt, & sacramentum adorauerunt. Nunquid domine gloriose, nos crassiores erimus, quàm porci? Est super hoc etiam alia historia: Quidam deuotus Episcopus & quidam hæreticus peruersus, obiurgauerunt se inuicem, de veritate corporis Christi, vnde Eucharistiam super auenam in dolium posuerunt, & adduxerunt equum, bouem & asinum, qui pabulum non tangentes, sed potiùs genua flectentes, Dominum suum, tanquam ratione vtentes adorauerunt. Cum igitur hoc sit, an non stolidiores aut tardiores erimus equis & asinis? contra illud: Nolite fieri sicut equus & mulus, quibus non est intellectus.

Promptuarium Exemplorum, Exemplo 37.

Undechtige Säu.

Promptuarium Exemplorum, Exemplo 37.

Wann es Elephanten gewesen weren/ were es noch ein grösser wunder.

Psal. 32.

Nec obstat, quod vnus quidam aut fortè alter doctor noster, negant corpus Christi adorandum, in ventre aut stomacho Sortis, ergo multò minus in ventre muris, quia posset quis putare, talem velle^a Sortem adorare: at secus est (ait ille) de corpore Christi in pyxide, quia palàm est, quod non adoramus pyxidem.

Iohan. Maior lib. 4. Sent. dist. 11. quest. 3.

^a Nomen proprium hominis.

Nam illud doctoris non impugnat, sed confirmat nostram sententiam, quia etiam palàm est, quod nemo creditur murem adorare velle, sicut nec pyxidem. Istud etiam Gabrieli placet, quamuis cum aliqua restrictione, ita enim scribit: Vbicunq; autem (corpus Christi) creditur esse, siue in ventre suis, siue in ore viri, vel mulieris, ibi est venerandum & adorandum, in anima, licèt non exterius in opere, cum non constet, quamdiu sit in ventre (suis.) Et quia sic est, viderur mihi regula illa aliquatenus seruanda, quam Raymundus noster tradit in Summula pauperum, vbi

Gabriel super Can. Missa lect. 64.

Raymundus in Sum. de Eucharistia.

dicit, quando dubium exoritur, vtrum hostia consecrata sit, quòd tunc debeat sumi cum conditione, sic dicendo: Si non es corpus Christi, vt panem te manduco: si verò es corpus Christi, proficias in vitam æternam, sicut etiam suprà tactum est. Ita etiam si dubium est, vtrum ibi, in ventre muris vel suis, adhuc sit corpus Christi, posset adorari, sic dicendo: Si non es corpus Christi, non te adoro: si verò es corpus Christi, adoro te, vt proficias in vitam æternam.

Sic, scilicet, in spiritu
& veritate adorant Romanista.

Imò videtur etiam ipse mus, canis vel porcus adorandus, sic enim arguunt doctores nostri: Corpus Christi est adorandum, Corpus Christi est in Eucharistia: Ergo Eucharistia est adoranda. Similiter ego concludo: Corpus Christi est adorandum, Corpus Christi est in ventre muris, canis, aut porci. Ergo mus, canis, vel porcus est adorandus.

Christus enim ibi tantum externus pependit in ligno, hic internus recipitur in ventrem muris.
Thomas Aquinas lib. 3.
Sent. dist. 9.

Patet eadem conclusio per aliud argumentum: Si crux Christi est adoranda eadem adoratione, qua Christus ipse: & mus adorandus erit eadem adoratione, qua Christus ipse. Sed prius verum est. Ergo & posterius. Probo Minorem autoritate Thoma, dicentis: Crux Christi: etiam ipsa, in qua pependit, potest dupliciter considerari, vel in quantum crucifixi imago, & sic adoratur (crux) eadem adoratione, sicut crucifixus, scilicet latria.

Item: Crux est imago Christi crucifixi, sed imago Christi crucifixi est adoranda latria. Ergo & crux eius. Sic: Reliquiæ sanctorum honorantur eodem honore, quo sancti ipsi. Sed crux est de reliquijs Christi. Ergo eadem, qua ipse, adoratione adoranda.

Holcot in lib. Sap.
leeb. 158.
Gabriel super Can.
Missæ, lect. 49.

N.B.
Hic attende mi Pistor.
Pistor, quid tu, forte
Deum ventrem adorari?

Vbi tamen nescio, quid tenendum, cum Holcot dicat, latriam ad solum Deum pertinere, imaginem autem Dei non esse Deum, ideò nec latriam ei tribuendam, aliàs (inquit) creator & creatura eodem cultu adorarentur. Verba eius sic habent: Non video esse benè dictum, quòd eodem honore honoretur Deus & imago eius, sed mihi videtur dicendum, quòd neque adoro imaginem Christi, nec quia lignum, nec quia imago, sed adoro Christum, coram imagine Christi, quia scilicet imago Christi me excitat ad amandum Christum.

Christum. *Et ibidem*: Latria est honor soli Deo debitus, sed nulla imago est Deus, ergo includit contradictionem, dicere, quòd latria sit honor soli Deo debitus, & tamen deberi imagini Christi & Christo. *Et rursus*: Si idem honor debetur Christo & imagini eius, idem etiam honor debetur lapidi & Christo, & per consequens idem honor debetur Christo (creatori) & creaturæ, quod non est credendum. *Et pauld post*: Qui adorat aliquid honore latriæ, confitetur illud esse Deum, si ergo quis posset licitè adorare imaginem Dei cultu latriæ, posset etiam licitè protestari & confiteri, aliud à Deo, esse Deum. Ideò aliter dicendum, quòd nulla adoratio debetur imagini, nec licet vllam imaginem adorare. *Sicut &*

DVRANDVS: De ijs, *inquit*, quæ habent tantum extrinsecam habitudinem ad Deum, hoc generaliter tenendum est, quòd si considerentur secundum se, sic, aut non debetur eis aliquis honor, putà cruci vel imagini, & cæteris rebus inanimatis: aut si debetur (sicut D. virgini) nunquam tamen debetur eis honor latriæ, quia honor latriæ debetur solùm excellentiæ diuinæ, sed talia secundum se considerata, aut nullam talem excellentiam habent, vt inanimata, aut si habent, illa tamen est infra excellentiam diuinam, quare isto modo non debetur eis honor latriæ. Si autem considerentur secundum habitudinem, quam habent ad Deum, dicitur communiter, quòd debetur eis idem honor, qui & Deo. Verum (*addit ibi Durandus*) istud non videtur propriè dictum, quia, quantumcunq; sit vnus & idem motus animæ, qui fertur in imaginem, vt imago est, & in rem, nunquam tamen anima dicit, imaginem, in quantum est imago, esse idem cum exemplari. Neq; signum, in quantum signum, esse se idem cum signato, sed semper inter ista est distinctio in re, & in conceptione animæ. Habitudo enim eorum ad inuicem est relatiua: Relatiui autem esse, est ad aliud esse: ideò quod adtribuitur exemplari vel signato, nunquam est tribuendum imagini vel signo, quantumcunq; consideren-

Quid responderi domino gloriose?

Pontificij doctores confitentur, signum esse Deum.

Durandus 3. Sent. dist. 9. quest. 2.

Nota: communis opinio.

NB.

Pistor, an non amba aures timiant?

NB.

Quid hic conscientia tua domine Pistor?

tur sub ratione imaginis vel signi: propter quod propriè loquendo, reuerentia exemplaris, vel signati, nunquam debetur signo vel imagini. *In quam sententiam etiam scribit* PETRVS DE AQUILA: Aliqui dicunt: quòd crux est adoranda adoratione latriæ, quod NON CREDO, sed est adoranda adoratione hyperdulæ, sicut camisia (Christi) & alia eius vestimenta.

*Petrus de Aquila, 3.
Sent. dist. 9.
Nec ego.*

Iacobus Payva lib. 9.

Summa Angelica verbo: Adoratio, §. 6.

Adorabitur igitur & Iudam propter contactu eius ad Christi membra, præsertim cum osculatus est ipsum.

Adorate ergo & populi Mariae, quod secundum vestros Doctores totum Christi sanguis perfusus est, cum staret sub cruce.

Maior lib. 3. Sent. dist. 9. quæst. 1.

Deo gratias.

Ergo lignum est Deus, sicut supra ex Holzger.

*Gerson tract. 8. super Magnificat.
An, & quomodo etiam asinus, cui Christus insedit, adorandus.*

Sic etiam tenent, HEINRICVS DE GANDAVO: IOHANNES DE GVIVERRA, & alij. Sed cum Thoma faciunt plures. Nam PAYVA scribit: Non inficiamur, nos hac (latriæ) adoratione, præclarissimam crucem Christi colere & venerari. Similiter ANGELVS DE CLAVASIO ait: Si quærat de cruce, qua Christus fuit crucifixus, an sit adoranda: dico, quòd utroq; modo est veneranda. Primò, quia repræsentat figuram Christi extensi in ea. Secundò, ex contactu eius ad Christi membra, & ex hoc, quia eius sanguine perfusa est: vnde utroq; modo adoranda est, adoratione eadem cum Christo, scilicet latriæ, & ideò crucem alloquimur & deprecamur, sicut ipsum Christum.

Sicut & IOHANNES MAIOR, qui sibi ipsi objicit: Huic cruci est exhibenda latria. Hæc crux est lignum. Ergo ligno est exhibenda latria, quod est inconueniens. Huic obiectioni sic respondet: Concedo Maiorem cum Minore, concedo etiam Conclusionem. Sed pro ipsius pleniore intelligentia, distinguo sic: Ligno debetur latria, vel ratione sui & absolutè, quia est talis res, & sic nego, vel quia est crux, in qua Christus redemit orbem, & ratione illius, qui in ea pependit, concedo, quòd colitur latria. Ex quo iam sequitur, lignum, lignum illud, domine mi, lignum (inquam) adorandum latria, quia Christus in eo pependit.

Sic quoq; Doctor consolatorius tenet, & simul querit, cur non & asinus, cui Christus insedit (sicut crux, in qua pependit) adoretur? Respondet, quia videtur hoc modo scandalum vel irrisio infidelium

fideliū & simplicium, non enim æquè facilliter, honorem referrent ad prototypum, id est, ad signatum, Christum, & redemptionis nostræ mysterium, sicut fit de cruce. Ex quo patet, quòd si aliquis ad prototypum adorationem referret, liceret etiam adorare asinum, cui Christus insedit, quòd mihi èd minus absurdum videtur, quia quidam Doctor noster modernior scripsit, quòd hic asinus sit factus immortalis.

Mart. E.

Neque debes de Gabriele, Antonino, Brulifero, & alijs dicere, cum non solum Durandus teneat, hanc esse communem opinionem Doctorum, sed etiam Fortalicium fidei nostræ sic ponat: Licet hoc (de non adoranda cruce vel imagine Christi per latrîam) rationabiliter dictum videatur, tamen communis opinio tenet oppositum.

Nec dici debet, adorationem ad rem ipsam, cuius imago est, referri. Nam Episcopus quidam noster Italus scribit: Non solum fatendum est, fideles in Ecclesia adorare C O R A M imagine, vt nonnulli ad cautelam fortè loquuntur, sed & adorare imaginem, sine, quo volueris, scrupulo, quin & E O venerari cultu, Q U O E T P R O T O T Y P O N eius: propter quod si illud habet adorari latrîa, & illa habet adorari latrîa.

Et nescio, an liceat excipere, hoc esse errorem vetustum, & ab Ecclesia Romana reprobaturum, cum Nanclanus modò Anno Domini 1557. Venetijs, & sic in Italia excusus: sicut P A Y V A, Anno Domini 1564. demum COLONIAE impressus, prodierint, nulla à quoquam animaduersione notati: reliqui verò, sine controuersia, omni exceptione maiores sint. Vnde lucidè tenendum videtur, quòd etiam ipse mus, sicut crux, latrîa sit adorandus, eadem scilicet adoratione, qua corpus Christi in ventre eius. Nisi fortè huc pertinet illa cautela Lyræ: Honoratæ personæ tantum vnum, ambo autem

Gabriel super' Can.
Missa scilicet. 49. & 50.
Antonin. par. 3. Sum.
Tit. 12. cap. 9. §. 5.
Brulifer 3. Sent. dist. 9.
quæst. 4. Durandus 3.
Sent. dist. 9. quæst. 2.
Fortalicium fidei.
Quòd imago Christi eadè
adoratione, qua Christus
ipse, hoc est, latrîa ado-
randa sit, videatur Tho-
mas VValdenst. fol. 6.
Tit. 13. c. 120. Inguen. 3.
Sent. quæst. 8. Gabriel 3.
Sent. dist. 9. quæst. 1.
Bonauent. 3. Sent. dist. 9.
quæst. 2. Reimerus de
pifis Pantheologia lib. 1.
cap. 5. Thomas 3. Sent.
dist. 9.
Notate bene & substi-
tissime.
Jacobus Nanclanus in
Epist. ad Rom. cap. 1.
Das ist jarund
von sachen geredt.
Nota. Nota.
Lyræ cap. 3. Eshær.

Das möchte es
vielleicht thun.

autem genua, non, nisi Deo, flectenda: sic muri tantum alterum genu, corpori autem Christi in ventre eius, vtrumq; curuari debere. De eo si dederitis vnum resolutorium, Domine Catholice, eritis omnibus adorabilis, sicut mus.

3.

Antoninus par. 3. Sum.
Tit. 13. cap. 6. §. 3.

Quæritur, ob man
sic gleich also le
bendig verbren
nen solle?

Raymundus in sum
mula.

Man möchte ihm
ein Vomitiuum
eingeben.

Iam mure capto, quid vltèrius fieri debet? Ibi dicit Archiepiscopus supra tactus, quòd mus debeat comburi, & cinis iuxta altare reponi. Sed id videtur graue & periculosum, sic enim etiam corpus Christi cum mure combureretur, quod videtur impium. Videte domine mi, Raymundus noster quatit vnã questionem, si sacerdos aut presbyter comburatur, & post illius combustionem inuenirentur species panis, tunc dubitatur, an sit ibi verum corpus Christi, an non: posito, quòd eadem die celebraret: ibi, vt habeat vnã euasione, responder, per Doctorem subtilem, quòd ibi non est corpus Christi, quia quamprimũ post comunione, sensus corporalis in percipiendo deficit, tunc amplius non est ibi quærenda præsentia corporis Christi. Sed vos scitis, quòd ista sententia non teneatur à doctoribus, sed communis opinio est, quòd, quamdiu maneant species panis & vini, tamdiu maneat etiam corpus Christi, quod cum hic factum legatur in casu, certè etiam corpus Christi hic fuit, & combustionem traditum, quod videtur absurdum.

Et hanc credo etiam esse sententiam Domini Prepositi. Ille enim, vt supra habitum est, statuit, si corpus Christi euomatur ab aliquo, & species panis possint discerni ab alijs cibis, quos ille simul euomit, & ab alio sumi possint illæ species sine nausea & periculo iterati vomitus, tunc debere sumi, sicut sacramentum, ne amplior fiat irreuerentia sacramento, scilicet per incinerationem: ita etiam mus non videtur comburendus, ne corpori Christi fiat amplior irreuerentia, per incinerationem.

4.

Thomas 4. Sent. dist. 9.
quæst. 2.

Est igitur alia opinio doctorum, quòd mus mactari, & exenterari debeat, & quòd species illæ, continentis corpus Christi, extrahi ex ventre eius, & in vsum venire debeant, sicut de S. Thoma supra est

suprà est habitum. Sic etiam Marfilius: Si mus haberi posset, interficiendus esset, & si inuenirentur species sacramenti in suo stomacho, abluendæ essent, & sumendæ à fideli, manentibus enim speciebus, manet corpus Christi. Et Petrus de palude ait: Si mus capi potest, exenterari debet, & mus quidem debet comburi, & cinis in piscinam proijci, pars autem hostiæ, si homo eam sumere horreret, debet in tabernaculo reuerenter poni, & tam diu ibi dimitti, quousq; naturaliter consumatur, nequaquam autem (illa pars hostiæ) in piscinam debet proijci, sicut quidam sacerdos fecit de Micha, reperta post consecrationem in calice, nec etiam debet comburi, & cinis in piscinam proijci, sicut fecit sacerdos alius, de hostijs muscidis consecratis, quia hoc est immane sacrilegium. Et ideò quantumcunq; modica particula inueniatur, cum reuerentia debet reponi, quia in quantacunq; parua particula, est totum corpus Christi.

Videtur igitur domine nobilissime, quòd mus prius exenterandus, species inquirenda, inuenta extrahenda ex ventre talis animalis, deinde demum mus comburendus, nequaquam verò hostia, quod esset immane (vt ille Doctor dicit) sacrilegium, cum in quantacunq; parua particula hostia reliqua, sit totum corpus Christi, ideò aut in vsum venire debet, & sumi ab aliquo fideli, si non nausearet aut horreret, aut si horret vel nauseat, reponatur illa pars hostia in tabernaculo cum reuerentia.

5.

Nec debet videri crudelitas, sic mactare & exenterare murem, quare enim ille est tam impius & temerarius, quòd audet comedere corpus Christi, cum forte nec ieiunus fuerit, nec confessus, aut aptè ad sumendum dispositus, præsertim autem, cum, vt suprà à Thoma tactum est, etiam non credat, & sic verificatur de eo, quod Doctores nostri scribunt: Qui indignè sumit sacramentum, atquit sibi graue tormentum. Cur non facit sicut quedam apes, de quibus Casarius in miraculis & Discipulus in Promtuariorum scribit: Mulier quedam, cum apes multas nutrirer, & illæ non proficerent, sed passim morerentur, & illa circumquaq; remedium contra hoc quaereret,

M

dictum

Inguen. 4. Sent. quæst. 6. art. 4.

Crudelitas pontificia Romana.

Petrus Paludanus supet

4. Sent. dist. 9. quæst. 1.

Hinc forte Pistorij, vt pote Medici, opera indigens Pontificij.

Fortè: musca.

Et quia factum deinceps cum illis hostijs Pistor?

Thomas (ex aduersariarum opinione:) 4. Sent. dist. 9. quæst. 2.

Promtuarium Exemplorum Discipuli, Exemplo. 36.

Casarius lib. 9. cap. 8.
 Quæritur, ob sic
 auch/und wann sie
 Kirweih gehalten.
 Ob sienicht auch
 ein Priester vnder
 ihnen gewetcht?
 Und was sie für
 ein Mesner be-
 stellen?

dictum est ei, quòd si corpus Dominicum inter eas locaret, mox lues illa cessaret. Illa ad Ecclesiam ambulans, & se communicare simulans, corpus Domini sumens, & statim à sacerdote recedens, extraxit illud, in vno alueolo locauit. Mira Dei potentia. Vermiculi creatorem suum agnoscentes de fauis suis dulcissimis, hospiti suo dulcissimo capellam miræ structuræ fecerunt, in qua altare eiusdem materiæ erigentes, corpus sacratissimum super eo posuerunt, & benedixit Dominus operibus eorum. Processu verò temporis, cum scæmina præfata idem vasculum aperuisset, & iam dictum oratorium conspexisset, expauit, currensq; ad sacerdotem, confessa est ei omnia, quæ egerat & viderat. Tum ille, assumtis secum parochianis suis, ad vasculum venerunt, & conuolantes apes, & in laudem creatoris sui bombizantes, abierunt. Sacerdos verò & sui, capellulæ parietes, fenestras, tectum, campanile, ostium, altare admirantes, corpus Dominicum, cum laude & gloria ad Ecclesiam tulerunt.

An non, domine gloriose, hac magna fuit illorum vermiculorum pietas, quare mures impij non faciunt similiter cum corpore Dominico? cur corrodunt aut comedunt? idèd rectè sit eis, si ita pœnalizantur.

6.

Est tamen adhuc vna dubietas. Si enim mus captus mactetur, & exenteretur, nec tamen species sacramentalis in ventre eius inueniantur, quid tum dicendum, ne sit scandalosum laicis? Si dicat aliquis, quòd fortè per secessum emissæ sint à mure, vel bruto, an non pie aures illud abhorrent? Credo igitur, dicendum cum glossa, quòd fortè per sudorem emissæ sunt, si modò legitur, quòd etiam sudent mures. Et hanc opinionem etiam Præpositus ponit, quamuis non per totum probet, dicens: Alij dicunt, quòd (species) emittuntur per sudorem, non per secessum. Sed vaticinia sunt (nescio quid velit) cum enim (inquit) cibus non emittatur per secessum, nisi prius sit à forma propria transmutatus, non indignum videtur, quòd si aliquid impurum in illis speciebus fuit, per secessum emittatur.

Glossa, de consecr. dist. 2.
 Tama.

Die Mäuse treten
 ben den Papisten
 den schweiß auß.
 Gabriel in Can. Missa
 dectione 84.

tatur. *Sed alius quidam doctor dicit, quòd ista opinio est fatua. Quod etiam dicit illa glossa (inquit doctor iste) quòd in secessum non emittitur, sed per sudorem vel aliter emanat, fatuum est fingere, quia & per secessum taliter emitti possunt species, sicut emitteretur substantia panis & vini, & non aliter. Illa autem quandoque non corrupta emittuntur, vt in habentibus fluxum, ergo & species. Propter quod non est danda Eucharistia habenti talem fluxum, quia emittit integrum, quod fuit. Videtis ergo, domine gloriose, quòd inconuenit dicere, quòd per sudorem emissum, imò est fatuum dicere, sed per secessum, totum emitti, nec dubium, nec fatuum, nec inconueniens est asserere. Et quamuis Gabriel dicat, quòd non emittatur (Eucharistia) per secessum, nisi prius species à forma propria (vti quilibet cibus) transmutetur, tamen Antoninus noster oppositum tenet, quòd quandoq; non corruptæ emittantur per secessum, & sic totum sacramentum & integrum. Vnde & addit: Si species incorruptæ vel vomuntur, vel (per secessum) egrediuntur, quòd ibi verè est corpus Christi, sicut & supra ex Iohanne de lapide habitum est.*

*Ergo sunt fatuicini.
Antoninus part. 3.
Tit. 13. cap. 6.*

Horrenda.

*Arrige aures Pamphile.
Vide supra tertium meum argumentum.*

Iohan. de lapide Charubianus de resolut; dubiorum.

70

Querat autem fortè aliquis, cum species, ex ventre muris exenterati extracta, sint valde nauseabiles, ita quòd vix aliquis reperiri possit, qui non horreat sumere, quid hinc faciendum? Videtur suasibile, vt dicitur, laicis, quòd quòd sint magis nauseabiles, eò esse coram Deo maioris meriti, & quòd tales fiant martyres coram Deo. Hoc videtur velle Petrus de palude, qui scribit: Si quidem homo esset tanti feruoris, quòd huiusmodi non horreret, sed eam sumeret, commendadus esset, dum tamè esset iciunus, sicut Beatus Hugo Cluniacensis commendauit Goderanum, fumentem portiunculas Eucharistiæ, quas leprosus cum vilissimo sputo euomuerat, dicens, craticulam Laurentij fuisse tollerabiliorem. Quam sententiã totidem penè verbis recitat, & approbat Archiepiscopus tereer werden/ eccle,

*Petrus de Palude lib. 4.
Sent. dist. 9. quest. 1.*

*Wann Pistorius
wollte ein Mär.
ratio & modus.*

M 2

Antoninus

*Tert. part. Sum. Tit. 13.
cap. 6. §. 3.*

Antoninus de Florentia. Cum ergo tales fiant Martyres, & plus quam Laurentius in craticula: & martyrium sit alter baptismus, sequitur, quod quis sumens sic, mereatur remissionem omnium peccatorum. Hac videntur Laicis, si sint adeo imperuasibiles, sic ponenda, ne horreant sumere, est enim eis propurgatorio.

8.

Sed redeo ad murem comburendum, & quero, an non sit ei, sicut quibusdam videtur, nimium, & poena aliquo modo maior delicto? Non enim videtur delictum tam grande. Et ratio videtur esse hac: Quod Deus dudum vnum aut alterum murem, ceteris in exemplum puniisset, & poenalizasset, quod nusquam factum legitur. Est autem super hoc vna historia. Cum maligni quidam Albigenfes hæretici, virtute Diabolorum suffulti, signa facerent, quibus suas hæreses roborauerunt, quia super aquis ambulauerunt, nec submersi sunt. Cernens hoc quidam sacerdos Catholicus, corpus Christi cum pyxide ad flumen, vbi illi virtutes suas ostendebant, portauit, & in audientia omnium dixit: Adiuuro te Diabole, per eum quem manibus meis porto, ne hic exerceas virtutes & fantasias. Sed hæreticis illis, vt prius super aquis ambulantes, sacerdos turbatus, corpus Domini in flumen iactauit. Mira Dei potentia. Mox enim vbi sacramentum tetigit elementum (aquam) hæretici statim vt plumbum descendentes in profundum, submersi sunt, pyxis verò cum sacramento, statim ab angelis sublata est. Videns sacerdos hæc omnia, de miraculo exultauit quidem, sed de iactura sacramenti doluit. Totam verò noctem lachrymis & gemitibus transigens, manè pyxidem cum sacramento repperit super altare. Videtis ergo mi domine, pyxidem in aquis miraculosè conseruatam, cum sacramento, ne suffocarentur, & malignos illos, iusto Dei iudicio, sicut plumbum submersos, quod procul dubio etiam de illis malignis muribus dudum factum fuisset, si esset peccatum magnum tam valdè.

9.

Ideo cogitavi, an non esset poena sufficiata, si sacerdos talem murem, captum, banniret, ita videtur arguere Raymundus noster. Si sacerdos

*Discipulus in Promtuar-
io Exemplorum. Ex-
emplo 37.*

Casarius lib. 9. cap. 12.

*Vsus verus Euchristi-
onis apud Romanistas.*

*Iracundus & zelosus
sacerdos.*

*Raymundus de Euch-
ristia.*

cerdos (*inquit ille*) leuaret corpus Christi (*in Missa*) & veniret columba, vel alia auis (*ein Goll*) & reciperet corpus Christi de manu sacerdotis, quæritur, vtrum talis auis esset excommunicanda? Et videtur quòd sic, (*ait ille*) quia omne committens sacrilegium, est excommunicandū, sed huiusmodi auis esset talis, ergo. *Sic etiam videtur procedendum cum tali sacrilego mure. Verùm obstare videtur, quod ibi sequitur, quòd illa auis (vt doctor ille amplius dicit) non fit excommunicanda, quia sola animalia rationalia sunt excommunicanda, sed eiusmodi auis non est talis, ergo. Et sic etiam mus non est animal rationale, non videtur igitur excommunicandus. Sed sunt exempla in oppositum, vt D. Bernhards Abbatis Clarenuallensis, & alterius cuiusdam Episcopi. Nam de S. Bernhardo, in sua legenda legitur, quòd cum aliquando magna multitudo muscarum ingressa esset monasterium, ab ipso extractum, & multam molestiã omnibus facerent, ille dixerit: Ego excommunico eas, & manè omnes pariter mortuæ inuentæ sunt. Similiter de vno quodam alio Episcopo scribitur: Quòd fuerit olim quædam Ecclesia sancti Vincentij Martyris, quam multi passeris cotidie intrare & fœdare solebant, etiam diuinum officium impediens. Episcopus igitur eius loci, eos excommunicauit, mortem illis comminans, si amplius Ecclesiam intrarent, & defœdarent, qui ab Ecclesia mox recedentes, nunquam ammodò Ecclesiam intrarunt, imò si aliquis vnum capiat, & violenter in illam Ecclesiam portet, statim moritur. Videtis ergo, domine laudabilis nihil, (nimis, inquam) quòd licet etiam irrationalia animalia bannire, si non ex condigno, saltem ex congruo, contrà, quam Raymundus putat. Et certè, si semel talis sacrilegus mus sic banniretur, abstinerent alij, exemplum capientes, & discederent à tali scelesto mure, propter commissum sacrilegium, & excommunicationem subsecutam, & probabiliter nec cibum cum tali caperent, sicut homines rationales, sicut super hoc est quoddam exemplum in vna quadam historia. Nam S. D. N. Papa Gregorius 9. excommunicauit semel aliquem diuitem (credo quòd non satis conferebat) cum autem diues contemneret excommunicationem*

*Historia Lombardica in
legenda D. Bernhards.*

*Crudelitas: relegasset in
Iaponiam.*

Discipulus Ser. 69.

*Vide fabulam Rolli de
Brusforch, aues ex silua
bannientis, ne impediret
tur proces eius silue ferre,
in der Darfusser
Münch Eulens
piegel 185.*

*Wer ein groß/
wasi es war wer.*

tionem Domini Papæ, tunc miracula Dei, ciconiæ, quæ nidificabant super domum eius, ab ea recesserunt, etiam nidum suum mox ad aliam domum transferentes. Quod videns dictus contumax diues, & à cognatis etiam suis admonitus, qui idem in ciconijs considerabant, humilians se multum, petijt se absolui, quod & factum est. Ecce quàm citò absolutus fuit ab excommunicatione illa, tunc statim redierunt dictæ ciconiæ, & nidum suum super domum eius reportarunt. Sic similiter credo, & nullatenus dubito, quod etiam fieret cum muribus, quod mox reliqui discedentes à tali bannito, nullum cum eo commercium haberent, donec faceret se absolui: imò si Discipulo credimus, excommunicatus quidam, statim factus est niger vt pix: post absolutionem, mox albus vt nix: sic de mure excommunicato etiam aliquid fieri posset per miraculum, vnde ceteris esset terribilis & exemplus.

*Er redt darvon/
als wann es war
were.*

Discipulus Serm. 69.

10.

An verò excommunicationis vel exenterationis pœna in talem sacrilegum murem statuenda sit, in eo debet quilibet Episcopus, vel etiam sacerdos, prudentiam, quantam habet, & potest adhibere, ne ei faciat nimium, prout enim qualibet res est circumstantionata, sic etiam debet in ea procedi. Exempli gratia in presenti casu: Aut mus fuit ieiunus, aut pransus, cum corpus Dominicum comederet. Iam minus peccat, si ieiunus, quàm si pransus. Nam vt dicit Discipulus, & quidam doctores nostri, Sacramentum solùm à ieiunis accipi debet, in tantum, vt post sumtionem aquæ, aut alterius cibi vel potus, vel etiam medicinæ, in quantacunq; parua quantitate, non licet illud sumere, adeò, vt si lauanti os, fortè aliquot guttulæ, aut oscitanti fortè musca in os inuolet, dubitetur, an possit facere aut legere Missam, aut communicare. Quamuis fuerunt quidam, qui tenuerunt, quòd medicina non impediatur, cum non sumatur ad nutriendum, sed tantum ad alterandum, & quòd non refert, quid sumatur, sed qua intentione sumatur. Sed alij oppositum defendunt. Et dicit vnus quidam doctor, quòd per hoc posset quis comedere coxam anferis, dum

*Hervens Bricio 4. Sent
dist. 9. quæst. 1.*

dum modò haberet intentionem fumendi per modum medicinae, nec impediretur propter hoc à sumptione huius sacramenti, quod esset inconueniens. Vnde opinio Discipuli videtur probabilior, quia eius rei affert ille suasibiles rationes & consequentias incontradicibiles. Sicuti enim (ait) in vtero matris Mariae non fuit aliquis alius præconceptus, & in sepulchro Christi non fuit aliquis alius antè positus: ita nec cibus nec potus, aut vlla, etiam in quantacunq; parua quantitate, medicina debet esse in communicante antè posita. Vnde credo ego, quòd doctores nostri voluerunt murem exenterari, vt videatur, an etiam alij cibi sint in eius aqualiculo, aut an ieiunus fuerit. Vbi tamen notandum videtur, quòd mus aliqua venia dignus videtur, etsi non semper sit, in casu, ieiunus. Nam vt scribit ABBAS GISELBERTVS: Monachus vacuo ventre non potest benè ieiunare, quod magis verificari videtur de mure, qui non semper inuenit, quod comedat, vnde sæpè est vacuo ventre.

Nec in stabulo Bethlehemitico aliquis antea natus, aut in illo praesepio aliquis alius antè positus, & sic in infinitum, quantus argumentorum cumulus?

Vix quicquam dictum verisimilius Covollarit: Monachus pleno ventre benè potest ieiunare.

11.

Quòd si hic modus procedendi contra murem vobis non placeret, domine gratiose, apparet vnus alius. Nimirum, vt propter honorem Christi, & vt sit minus offensiuum laicis, sacerdos sumat & comedat integrum murem. Nam Raymundus noster, vt scitis, domine mi, scribit in Summula sua: Si sacerdos leuet calicem, & auis vna stercorizaret in calicem, consecratione iam facta, tum dubitatur, vtrum sacerdos debet totum sumere, hoc est, & stercus & sanguinem Christi? Et respondet, si sacerdos non abhorret, tunc sumat in nomine Domini: sic etiam faciendum videtur de mure. Ego tamen malim omnes aues, sicut Bernhardi muscas, banniri potius, quam villarum stercus sumerem. Dicam benè aliud. Querit Raymundus, si musca vel aranea, vel alij venenosi vermes inuenirentur in calice, quid faciendum, & respondet: Si sic esset, quòd sacerdos esset tam grossæ complexionis (certè grossa complexionis) ita quòd non timeret vomitum, tunc posset sumere substantiam illorum vermium: ita etiam de mure videtur, quòd illum debet totum & integrum sumere, tunc corpus Dominicum esset in loco consecrato.

Raymundus in Sum. de Eucharistia.

Queritur, an talis sumptio sit etiam species martyrii, sicut supra de speciebus ex ventre muris exentis tactum est? Raymundus vt supra.

Nec timen-

Raymundus de Eucharistia.

Lib. Conform. f. 72.
Brut. fulmen.

Nec timendum videtur aliquod periculum, quia vt Raymundus etiam habet, dicitur, quòd quondam vnus sacerdos in consecratione deglutiuit talem araneam, & postea post multos dies in imi-
nutione sanguinis aranea de vulnere exiuit. Sicut & de S. Francisco legitur, quòd dicendo Missam, in calice inuenit araneam, quam nolens proijcere, bibit cum sanguine, postea fricans crus, & scalpens: vbi pruritum sentiebat, ipsa aranea è crure exiuit, sine latione eius: ita etiam sacerdos murem sumeret, & deinde venam secaret, aut crus fricaret, & sic mus per vulnus exiret, aut fortè etiam, sicut supra tactum est, per sudorem emittere posset. Sed de eo vos poteritis iudicare, qui estis acutus sicut vnus quercus.

Raymundus in Sum.
de Eucharistia.

Nota.
Pecunia, remedium
animarum.

Et ex congruo id sacerdos facere tenetur, etsi horret, vt sic luat poenam sua negligentia, videtur enim magis in culpa, quam mus. Nam sic dicunt etiam doctores nostri. Si Sacerdos ex negligentia effunderet sanguinem è calice, in pallium alicuius pauperis, tunc pallium esset radendum, quòd si ille pauper nollet carere suo pallio, tum sacerdos tenetur illi soluere, & pro illo satisfacere: aut si sacerdos non esset habens, tum Christi fideles facientes remedia animarum, debent pauperi persoluere pallium. Sic videtur etiam cum sacerdote faciendum, propter negligentiam, quod non melius custodiuit Eucharistiam.

At, si bibat aquam
baptismi? oder wass
sie in den Weich-
Bessel siel?

a Fortè permissione.
Nulla calamitas sola.
Barum hat er sie
ni auch beschwo-
ren/wie S. Bern-
hardi Mucken.

Quae cum sic habeant, gratia agenda Deo, quòd mus, sicut Philo-
sophi dicunt, & supra tactum est, non bibit, aut si bibit, non bibit vinum,
aliter amplius nos vexaret & torqueret. Legitur de S. Francisco, quòd
duobus annis ante suum obitum, dum esset apud S. Damia-
num, in cella quadam facta de stolis, & summè affligere-
tur ex infirmitate oculorum, ita quòd ultra spacium quin-
quaginta dierum non potuit videre lumen diei, nec lumen
ignis, factum est diuina^a promissione, quòd ad augmen-
tum afflictionis, & meriti sui, venirent tunc mures, in cel-
lam suam, qui die noctuq; discurrentes, supra ipsum, &
in circuitu eius, nec sinebant eum dormire, nec orare, nec
quiescere, imò quando comedebat, ascendebant super
mensam

menfam eius, & plurimum ipsum infestabant, vnde tam ipse, quam socij eius cognouerunt manifestè, quòd erat tentatio diabolica. *Videte domine, mures quidem etiam S. istum virum molestarunt, sed id semel tantum, aut iterum factum, & cum ipso solo: illi autem Catholici pessimi mures quotidie, & plurimos, imò plevosq; doctorum nostrorum mirè infestant & exagitant, vt meritò vos, qui estis medicus, de aliquo remedio circumspicere deberetis. Possent fortè tales impij mures maledici, sicut in Burgundia fieri solet, vti quidam excellens Iureconsultus scribit, cum omni processu, quem ordine ponit, vt pòst sequitur.*

Cave Pistor, du hast auch vil Mäuse. Franciscus der heilig gehört auch vnder die Geister Lutheri, propter diabolicas tentationes. Die Mäuse hat ten ein Papisttschē Heiligen schier lebendig gefressen / vor lauter audacht.

EX LIBRO CONSILIORVM D. D.

BARTHOL. DE SCHASSENEO,
Confil. 1.

BURGUNDIONES, INTER ALIAS PRO-
uinciarum partes, quandam habent fertilissimam, quam BELNAM nuncupant: ea vt plurimum animalibus muscis grossioribus abundat, vulgò nuncupatis Hurebers, mirum in modum visis officientibus, & maximum damnum afferentibus, quibus territa regio, cupiens de remedio debito sibi subueniri debere, ad nos Heduos, illius nostræ Burgundia penè principes, recurrere solet, instanter petendo prædictis animalibus præceptum fieri debere per Officialem sedis Episcopalis Heduensis, vt à loco prædicto, in quo damnum dant, se absentent, aut amplius non noceant. Cui si nõ paruerint, anathematizationis vinculo seu maledictionis perpetuæ maledicentur. Quod, quum hæc petuntur, statim solent nostri Hedui hæc executioni demandare, sed an rectè, & de iure, & quomodo fieri possit, videndum est.

Et pro enucleatione præsentis dubitationis, quinque mihi præsupponenda censui.

Primum videlicet (ne cum popularibus loqui videar) quomodo hæc nostra animalia lingua latina vocitari debeant.

Secundum videlicet, nunquid hæc nostra animalia citari possint.

N

Tertium,

Tertium, vtrùm possint citari per procuratores: & si sint citata personaliter: nunquid possint per procuratores, à iudice ea citante, constitutos comparere.

Quartum, quis sit eorum iudex competens, an laicus, an Ecclesiasticus. Et de modo procedendi in ea & sententiandi.

Quintum, quid sit anathema, & maledictio.

Et idè vidi in hac ciuitate Heduen. sententias maledictionis & anathematizationis istorum animalium, & aliarum bestiarum nocentium, putà murium & limacium, quæ fuerunt prolatae ab officiali Heduenfi, & etiam ab officiali Lugdunensi & Matisconèsi modo, & forma, quæ sequuntur.

Et primò fit supplicatio pro parte Parochianorù, in quibus hæc animalia sunt, in hunc, qui sequitur, modum.

Supplicat humiliter & deuotè, lamentabiliter, quereleseq; conquerendo vestri per humiles obsequiales seruitores Parochiani & incolæ de N. & c. Diocefos Heduenfis, ac multi plures, quòd cum in finibus & territorijs suis, alijsq; compluribus locis Heduenfis Diocefos prædictæ, nonnulla animalia immunda in formam murium vrbano- rum existentia, grisei coloris, à nemoribus circumvicinis exeuntia, creaturæ humanæ & rationali contrariæ & nociuæ, adeò excreuerunt, quòd in vineis in dictis locis, finibus, territorijs, satis & pullulantibus damna humano populo insupportabilia faciunt, vineas rodunt, penitus annihilant, & iam incipiunt in vineis abundantiùs pullulare, botros & racemos earundè corrodendo, causabuntq; in dictis Parochijs, multisq; alijs dictæ Diocefos & alibi famem, caristiam, aliaq; damna insupportabilia & inenarrabilia, siue irreparabilia nisi per Dei misericordiam, aut clauu Ecclesiæ potestatem, & bonâ prouisionem vestram dictis Parochianis, & seruitoribus & subditis vestris, aduersus dicta animalia, per vestram dignissimam paternitatem extiterit, & consultum & prouisum. Hinc est, reuerende pater, quòd vos, qui effati reuerendis.

rendissimi vices, onusq; vobis commissum meritissimè geritis, suppliciter exponunt, & exorando deprecantur prædicti Parochiani & subditi vestri, quatenus super præmissis damnis insupportabilibus salubriter eisdem consulere & prouidere dignemini, ne fructus naturæ diuina virtute producti, vitæ humanæ destinati, per huiusmodi animalia irrationabilia perimantur, in cultus diuini detrimentum, & militantis Ecclesiæ diminutionem, fidelium prouidebis salutem. Et dictos Parochianos vestros subditos apud altissimum perpetuos habebitis oratores, & in percipiendis filios obediētes.

Postmodum distribuitur Aduocatus pro consilio dictorum animalium, qui respondet, prædictam maledictionem, anathematizationem, & excommunicationem fieri non debere per rationes, quæ suprà dictæ sunt: concludens, prædicta animalia anathematizari non posse: sed tamen iudices, & officiales solent facere adiurationem in hunc modum.

Adiuuro vos limaces, & vermes, & omnia animalia immunda, alimenta hominum dissipantia & corrodentia, hoc in territorio & Parochiatu existentia, vt à dicto territorio & Parochiatu & tota Parochia discedatis, & ad loca, in quibus nullis nocere possitis, accedatis, in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Amen.

Postmodum proferunt isti officiales sententias maledictionis & anathematizationis, in ampliorem formam, vt sequitur. Primò de officiali Hedueni.

IOHANNES BOBILERII, &c. EPISCOPVS, &c. VICARIVS, &c. PRESBYTERIS ET CURATIS DE AVALONE, DE YLLANEYO, &c.
& alijs villis circumuicinis, & alijs, quibus pertinebit, salutem in Domino sempiternam.

DEVS OMNIPOTENS GLORIOSVS CONDITOR, humani generis creator & conseruator, pijsimusq; redemptor, in cuius ditione cuncta posita sunt, cuius

nutu reguntur vniuersa, cui cura est de omnibus, cum omnium sit Dominus, hominem cui omnia subiecit sub pedibus eius, propter ipsum posteriùs creando cætera visibilia creauit: in sudore vultus sui panem suum quærere de Paradiso voluptatis, vt operaretur terram, de qua sumtus erat, in suæ transgressionis pœnam præcepit. Qui licet, peccatis hominum exigentibus, iuxta Propheticum dictum, patiatur, quòd residuum æruginis comedat locusta: & residuum locustæ comedat bruchus, & residuum bruchi comedat ærugo, cum etiam ipse, qui dat pullis coruorum escam inuocantibus eum, hominibus non deficit in necessarijs, sed vtique sunt, vt per talia flagella peccatores per pœnitentiam ad eum conuertantur. Sanè ex humili supplicatione Parochianorum vestrorum, diuini auxiliij & Ecclesiæ remedium super hoc deuotè postulando, & multorum aliorum fide dignorum relatu discimus non sine cordis amaritudine referendum, apud vos in territorijs vestris nuper inualuisse diuinæ iustitiæ vltionem, videlicet mures, forices, & alios vermes de terrarum latibulis erumpere, qui segetes, blada, & vineas, & radices, quæ de terra ex labore hominum germinant, de quorum fructibus suo tempore recollectis, agricolæ & patriotæ pauperum eorum vitam sustentare sperabant, dissipant, truncant, & corrodunt incessanter, quæ omnia magni sunt materia doloris, & pias aures pertrahunt ad stuporem. Vnde super pestibus tam stupendis de congruo remedio ex viribus clauium Ecclesiæ de diuina pietate firmam spem tenentes, iuxta vestram supplicationem, cum DEI auxilio prouidere affectamus: eò quòd ad hoc diuina charitas, & tam admirabilis articuli necessitas, ac patriæ desolatæ comparsio nos compellunt.

In CHRISTI igitur nomine, Amen. Inprimis consulimus & vos Ecclesiarum prædictarum rectores, & cunctos

cunctos fideles vestros, ex visceribus charitatis exhortamur in Domino: quatenus cum piarum mentium sit timere culpam, vbi culpa non est: vos & populus vester Philisthæos imitando, qui sarcam fœderis detinentes, murium infestatione percussi, iram Domini desinere professi sunt, mures aureos peccato reddendo, prout sacralibri Regum historia testatur. Pestes huiusmodi esse vltionis diuinæ iudicium: confitendo iniquitatibus vestris talia adscribatis, scientes, & ad memoriam in exemplum reuocantes, nonnullos retroactis temporibus non solum in rebus suis exterioribus, verum etiam in personis per rabiem murium & aliorum vermium, quia DE VM offenderant, fuisse punitos, prout authenticæ narrant historia: &c. Igitur his & alijs non modicè fulti argumentis, audaciam accepimus, cum huiusmodi muribus (qui inter polluta & immunda legis DEI attestazione memorantur) in eundem certamen & eis interdicendum potestatem, vltiùs, ne prædictis supplicibus nocumentum inferant, nec populo Christiano, quia quamuis secundum se, quibus bonum vel malum propriè contingere non potest, non sunt anathematizandi, seu maledicendi: tamen in ordine ad hominem, propter quem facti sunt ipsi, maledictionis & anathematizationis capaces fore, sanctorum doctorum affirmat auctoritas. Postquam igitur ad notitiam vestram, præsentis nostræ literæ peruenerint, & per vos supplicatæ fuerint: nos tamen virtute sanctæ & indiuiduæ Trinitatis exnunc, prout extunc auctoritate, qua fungimur, muribus, animalibus immundis, nociuis prædictis, & vos in Parochijs vestris, quibus tales pestes & nociua contingunt, in Ecclesijs coram populo, dum Missarum solennia celebrabuntur, & in processionibus vestris in virtute & auctoritate, qua supra præcipiatis eisdem publicè, deuotè, cum fiducia ipsis per virtutem sanctæ crucis armati, fidei clypeo coniurantes, admonentes, ac anathematizantes: vt à vexatione ipsa & populi, va-

puli, vastationeq; vinearum, bladorumq; & cæterorum fructuum terræ, & fidelis populi cessent penitus, & deficiant intra trium horarum spatiū, nec grauandi vterius habeant potestatem: quòd si præcepto huiusmodi Ecclesiastico non pareant, & recedant vltra nocentes, & vterius apparentes, ipsos mures & vermes prædicta autoritate & virtute, quibus supra, ex Dei & Ecclesiæ parte maledicimus & anathematizamus, & in eos anathematizationis sententiam & maledictionis ferimus in his. Et vos anathematizationis & maledictionis sententiam in eos proferatis sæpius & frequenter, mandatum nostrum exequentes, donec appareat diuinæ pietatis & misericordiæ effectus. Datum Hedue sub sigillo, &c.

Addam vnum tantum exemplum, in quo, etsi limaces solum maledicantur: tamen, cum de similibus idem sit iudicium, rectè huc refertur.

VICARII GENERALES, REVERENDISSIMI IN CHRISTO PATRIS ET DOMINI, DOMINI IOHANNIS ROLINI, MIseratione diuina S. Stephani in Celiomonte, Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ Presbyteri, Cardinalis & Episcopi Heduen: vniuersis & singulis Presbyteris, curatis, vicarijs, & Ecclesiarum Rectoribus, cæterisq; viris Ecclesiasticis in ciuitate & Diocesi Hedueni constitutis, Salutem in Domino sempiternam.

SICVT ACCEPIMVS IN PLVRIBVS ET diuersis limitibus & terris Diocesis Heduenfis, infinita multitudo limacum, ab anno citrà vigerunt, & adhuc vident, semina & fructus terrarum roserunt & vastauerunt, roduntque & deuastant, ex quibus cultus diuinus fieri, & Christi fideles sustentari debeant, in magnam Reipublicæ & subditorum, ac incolarum dictæ Diocesis Heduenfis damnum & præiudicium, petentium & requirentium, virtute

virtute diuina & potestate sanctæ matris Ecclesiæ, sibi misericorditer prouideri, ne deinceps fructus terræ pereant: sed vt Christi fideles ipsos fructus huiusmodi percipere, & ex ipsis eleemosynas ad laudē Dei omnipotentis, exaltationemq; sanctæ matris Ecclesiæ, & Christi fidelium sustentamentum percipere & colligere valeant. Cumq; vestigia omnipotentis Dei, & Iesu Christi eius filij, Domini nostri, qui maledixit terræ in opere Adæ, & ficulneæ fructum non gerenti, de benignissima Dei misericordia confidentes, insequendo, vobis vniuersis & singulis suprâ dictis præcipimus & mandamus, quatenus conuocatis omnibus & singulis Parochianis vestris, vtriusq; sexus, cum aqua benedicta & vexillo processionaliter accedatis, per & inter fines Parochiarum vestrarum, cum aspersione aquæ benedictæ in finibus prædictis Litaniam decantando, & populum vestrum exhortando, quatenus cum cereis & candelis ardentibus vobiscum accedant deuotè, Deum, gloriosissimamq; virginem Mariam, & omnes sanctos & sanctas Dei humiliter exorent & deprecentur, quatenus ab huiusmodi tribulatione eos liberare dignetur, dictasq; limaces terræ & fructibus eius damna inferètes, moneatis & iniungatis in virtute Domini nostri Iesu Christi, eiusque gloriosissimæ Passionis, beatorumque Apostolorum Petri & Pauli, & in virtute clauium sanctæ matris Ecclesiæ, vt intra dierum trium spacium, vt à dictorum fructuum demolitione & deuastatione se abstineant, & ad loca deserta, in quibus nocere non possint creaturis & fructibus terræ, se transferant sub pœna indignationis diuinæ maiestatis & æternæ maledictionis. Et huiusmodi processiones, per tres dies continuos, sine interruptione faciatis, populum vestrum, quantum vobis possibile fuerit, ad deuotionem exhortando. Et limaces huiusmodi maledicèdo, vt, misericordia Dei præueniète, ab huiusmodi flagello liberari valeamus. Nos enim & omnipotentis Dei misericordia, beatorumq; Petri & Pauli, Apostolorum eius, autoritate Reuerendissimi nostri domini
 Cardina-

Cardinalis & Episcopi Heduenfis, cuius vices gerimus, hac in parte omnibus & singulis verè pœnitentibus, & confefsis in dictis processionibus, cùm iuerint, & eas continuauerint, Deum deprecando, vt huiusmodi flagellum à nobis amoueat, centum diès de iniunctis pœnitentijs in Domino misericorditer relaxamus, præsentibus post sex à data præsentium minimè valituris.

Datum Matischoni, die decimo septimo mensis Augusti, Millesimo quater centesimo octuagesimo septimo. C. Droini, Datum per copiam per me M. Episcopi.

Aut si fortè superstitiosum id videri hæreticis posset, cogitavi ego, an sic necesse sit, consecratas hostias reseruare, & semper in præsentem habere, & an non in casu dari possent hostia non consecrata, saltem propter iam dictos impios & sacrilegos mures. Nam licet multi doctores illud non teneant, ad cauendam idololatriam, si fortè talis hostia non consecrata ab aliquo adoraretur: tamen etiam doctores sunt in contrariū. Et extant

Guilielmus Altsidiorensis lib. 4. Sent. c. 410.

exempla, apud Casarium nostrum plura in oppositum. Sic enim Altsidiorensis noster scribit: Et si in sacramento Eucharistiæ, nulla debet esse simulatio: tamen in casu aliquo, necesse est fieri simulationem, sicut, cùm sacerdos per negligentiam suam non habet hostiam consecratam, & aliquis petit Eucharistiam, & si non detur ei, valdè scandalizabitur, tum ad vitandum scandalum debet sacerdos ei dare simplicem hostiam.

Das thets.
Raymundus de Eucharistia.

Quod ideo miror, quia Raymundus videtur in hoc casu durus tam valdè, querit enim: Si sacerdos videns vsurarium accedere ad Eucharistiam, in multitudine populi, & timens scandalū in populo, si neget ei corpus Christi, & dat ei, inter duas hostias non consecratas, vnum grossum (monetam) qui recedens ab altari percipit grossum in ore, incipitq; pœnitere & flere propter sua peccata, & sic incipit se conuertere ad Christū, distribuēs omnia sua bona pauperibus, faciendo emendam, vtrum sacerdos talis sit degradandus? Resp. Quòd sic, quia idololatriam comisit, dando hostias nō consecratas, quas, astantes adorauerunt, tanquam cōsecratas, et si igitur magis colendus videtur, quia conuertendo peccatorē, maximū gaudium parauit Deo &

Deo & angelis, tamen peccauit, & tenetur confiteri: quamuis completa pœnitentia, Episcopus suus potest misericorditer secum dispensare.

Cogitauit etiam de alia opinione, si diceremus, sicut quidam ex doctoribus modernioribus, quòd doctores nostri, ingeniorum concertatione fortè nimis curiosi, vel nimis etiam confidentes, in hoc fuerunt, & modum transierunt, vel quod probare instituerunt, minùs cumulatè effecerunt, vel etiam ignorantia, aut partium studio, à ratione, & opinione ea, quam Romana tenet Ecclesia, nonnihil aberrauerunt. *Sed de hoc dubito, nam à nullo Concilio, aut Papa reprehensi aut condemnati leguntur. Et sic etiam faciemus ipsorum scripta, quæ tamen magna ex parte canonizata sunt, dubia, cum tamen Valentianus noster eos faciat aliquatenus Pape consiliarios, audiendos & obseruandos in Concilijs, vbi de Religione Catholica Decreta cuduntur, dicens: quòd Scholastici Doctores etiam in numero Ecclesiasticorum Doctorum censendi sint. Et quod commune eorum placitum negare, sit temerarium, cum Papa in definiendo etiam illorum concordis sententia nitatur.*

Hardingus contra Iuclum, art. 22.

Doctores Pontificij scriptiusculè à doctrina Romana Ecclesia nonnihil aberrarunt.

Credo igitur, quod THOMAS DE ARGENTINA scribit, hic valere debere, quòd scilicet vellet, (vt ait) quòd in isto puncto, & in quibuslibet alijs, in quibus tractatur de ijs, quæ ad Sacramentorum necessitatem pertinent, Doctores nunquam sibi contradicerent. Et sicubi hoc contingeret, quòd Ecclesia Romana per suam determinationem remedium adhiberet. *Sed de eo vos poteritis admonere, quando olim etiam fuit vnus Cardinalis, vel quasi, vt Papa hic faciat vnã emendam.*

Thomas de Argentina, Vido Gabr. super Can. Missa. lect. 35.

N.B.

Die Jesuiter gegen drey Hellsendarumb.

Ego scio multa dubia apud nostros Doctores variè esse disputata, sed nihil tam de difficili, quàm istud. De stola querunt doctores nostri: Si aliqua stola sit quintipedalis, & ponatur, quòd vna eius pedalitas vetustate consumta indigeat resarciri, & resarcia-

Iohan. Maior lib. 4. Sent. dist. 13. quæst. 4.

O

tur,

De consecrat. Ecclesia,
C. Qui in dubijs iuncta
glossa.

tur: tamen sic erit tota benedicta, vt est in Decretis, sicut etiam fit de oleo non benedicto, & aqua non benedicta, oleo vel aquæ benedictæ addita. Remoueaturn alio tempore alia pedalitas, & resarciatur, & sic successiuè vsque ad quintam pedalitatem inclusiuè, tunc quæritur, an illa stola etiam fit consecrata? Ratio dubitandi est, quia cuius nulla pars est consecrata, nec ipsum totum consecratum dici poterit, sed sic est de illa stola, quam Præsul nunquam vidit: nam ad decem leucas nullam eius partem sibi vicinam habuit. Et respondetur: Si maior pars stola simul & semel vetustate consumpta fuisset, tota esset benedicenda: sed vbi est tam magna intercapedo temporis, in ablatione partium, ibi dicendum, quod tota est sufficienter consecrata. Nam stola nostra est eadem identitate morali, licet non identitate Metaphysica, cum stola benedicta ab Episcopo? Et hoc sufficit, cum partes succedant in simili situ & figura.

Pelbartus littera c.
parag. 1. part. 4. Resarij.

Aut si calix consecratus sit deaurandus, quarunt Doctores, an iterum debeat consecrari. Et ratio dubitandi videtur hæc: Si enim paries Ecclesie de crustatus, fit recructandus, etiam reconsecrandus postea est, vt Doctores nostris placet, videtur ergo eadem ratio in calice deaurando. Sed respondent Doctores nostri: Quod si calix argenteus tantum fuit, nec inauratus, consecrari iterum debere, si inauratur, etsi antea consecratus fuerit, quia consecratio facta est tantum in eius superficie: si autem iam antea deauratus & consecratus fuit, etsi aurum deperditum, vt de nouo fit inaurandus, tamen non denuò fit consecrandus. Nec impedit similitudo de pariete incrustato vel incrustando, quia in deaurando, in positione auri, aurum adeò subtiliter ponitur, quod non videtur tantum in eius superficie fieri consecratio, quin etiam maneat in argentum. Et ita seruat consuetudo. Sic, domine vicarie, sine difficultate possunt dari resolutiones rationabiles in his tam grandibus questionibus, sed in hac questione Doctores hærent, sicut mus in pice, vnde quaeso, domine deuotissime, velis in illos liberare, qui solus penè hodie est liberator Romani Israel, sicut olim Moses Cretensis, aut famosus ille Bencorba, populi Iudaici.

Maneat, pro, manet.

Ego

Ego iam debeo epilogare, nam, vt dicit quidam Doctor noster: Homo non debet nimis longus esse, etiam in sacra Missa, quia talibus sacerdotibus potest populus dicere, vt ait alius quidam Doctor, dederunt in escam meam sel.

Iohan. Maior. 4. Sem. dist. 13. quest. 4.

Guiliclmus Parisiensis in diuina Rhetorica.

Quod restat, quaeso, domine cordialissime, respondete mihi, si ego pauperculus frater rebus non possum regratiari: verbis tamen gratias vobis agam, magis, quam possum.

Valete curialiter.

Qui qua vult dicit, qua non vult, audiet.

Finito libro sit laus & gloria Christo,
 Qui me scribebat, Ranciscus nomen habebat,
 Qui me finiuit, partecus rodere sciuit.
 Alba manus scribe, cessa, non omnia scribe:
 Alba manus cessa, quia digiti sunt mihi fessa.

Inuenti Lipsia in Monasterio Nudiipedum.

NE PAGELLA HAEC VACARET, VISVM EST FRATRI VVILHELMO HANCCOMMENDATITIAM inserere, vt si fortè illo suo tractatulo Dominum Pistorium aliquantulum offendisset, reconciliare eum hoc pacto sibi, & porrò placatiori vti posset.

ALEXANDRVM MACEDONEM, eum, qui primus Monarchiam Graecorum constituit, & propter res fortiter & feliciter gestas Magni cognomen consecutus est, eum, inquam, grauiter aliquando conquestum aiunt, quod non

in Homeri tempora incidisset, vt sic à præclaro Poeta res eius præclare gesta, elegantiori carmine describerentur.

De eadem autem temporum iniuria, & quòd non Apellis seculo natus fueris, tu Pistori, iustioribus rationibus permotus, conquiri posse videris: nam is acutiore penicillo naturam, ingenium, mores, vitam denique omnem, eleganter depingere, atque egregias illas animi tui virtutes, ad viuuum quasi, exprimere potuisset.

Istud verò, quicquid sit incommodi, te eò aequiori animo ferre decet, quòd quidam non ex postremis Romana Ecclesia Doctõribus, id resarcire voluisse, atque resarcisse perbellè videtur, imò maiori cum laude & commendatione tua, quàm si ipse Apelles singulari studio & diligentia id præstare aggressus esset. Ille enim cum Ethnicus fuerit, fortè etiam indoctus, ineptior visus fuisse, quàm vt breui tabella tantum virtutum tuarum cumulum complecti potuisset. Hic verò Doctor Catholicus, summa in Ecclesia Romana autoritatis, hisce tuis laudibus commemorandis quasi natus videtur. Is autem est Ropertus Holgot, Prædicatorij ordinis frater, quem Anglia produxit, hic aded scitè, dextrè aded, aded feliciter, omnes animi tui dotes stylo expressit, vt, quasi aliquid supra hominem saperet, etiam cogitationes tuas affecutus, depinxisse mihi quidem videatur. Cuius etiam (rhetorico ornatu per egregiam comparationem amplificatione instituta) commendatio gratissima tibi esse debet, vel eam solum ob causam, quòd de te etiam nondum nato, quasi animus talem heroem præfagiret, vaticinatus fuisse existimari possit, dum ita scribit: Nemo de facili bene iudicat, nec de gratijs proprijs, nec de culpis proprijs, sed gratias nostras nimis magnificamus, & culpas nostras nimis attenuamus. Et ideo vix est aliquis, qui bene iudicet de seipso. Hinc est, quòd nonnulli, cum pauca faciant, magna sibi arrogant, & facta propria non aliter extollunt, quàm si per ea ceteri omnes supportarentur. Omnino similes Galdenio, depicto vel sculpto, qui collo, humeris, brachijs, & facie

Ropertus Holgot, in
lib. Sap. lect. 106.

Pistor quomodo Magnificus.

Pistor parum præstat, &
multum sibi arrogat.

Pistor similis Galdenio.

cie prominens, totam (mundi) fabricam, cum onerosa fatigatione, se simulat supportare, & tamen fabrica ita fortiter staret, & æquè duriter, si totum illud idolum deleatur vel tolleretur.

Pistor totam mundi machinam sicut sibi sustinere videtur. Pistor idolum.

Tales etiam similes sunt cuidam ab alienato à mente, qui semper stans sub diuo, nullo modo voluit intrare domum, nec sedere, nec edere, vel bibere, requisitus quare hoc faceret, respondit: quia ipse supportaret totum cœlum, & si ad horam dimitteret, cœlum esset casurum. Ita est de nonnullis præsumtuosis, qui inflati scientia seculari, reputant, se totam Ecclesiam supportare, discretionem & sapientiam suam, quam se habere præsumunt. Sic ille. *Quòd si fortè hec tenuior, quàm pro donis atque meritis tuis tibi videbitur collaudatio, & dicendi etiam genus paulò humilius, quàm par sit, te virum sapientem cogitare oportet virumque, & quòd grata sit eruditæ breuitas, & quòd simplex sit veritatis oratio, cum fuco, vii mendacium, neutiquam indigeat. Neque dubites, si omnino ampliorem commendationem requiras, fore paulò post, qui crassiori Minerua virtutes tuas, non in cera molli, ubi leui momento deleri, sed in lapide durissimo, ut perpetuò conspici queant, aded affabrè exsculpent, ut, qui te nunquam, ne quidem à longè, aspexit, penitus tamen, etiam intimos animi tui recessus, quasi inrospicere, & melius, quàm tu te ipsum, nosse porro possit. In quo, si quid est, quod ars mea efficere possit, nequaquam tibi, minus etiam, quàm Terentianus ille Sofia, deero: & si Epistolas, de quibus scripsisti, transferre volueris, vno & eodem labore hunc marem eis adiunges. Valetè aulicè.*

Pistor confertur homini ex toto a mentis.

Pistor, sicut alter Atlas, cœlum suis humeris supportat.

Pistor præstat Pontificis suis, ne cœlum ipsorum ruat.

N B.

Attende domine.

Salutis tuæ (ni Epicureus sis)
amans, at ingentem fastum
tuum ex animo fastidiens

Frater VVilhelmus
de Stutgardia.

1020973

T V B I N G A E

M. D. X C I I I.

ERRATA TYPOGRA-
PHICA.

Prior Numerus paginam, alter lineam denotat.

Pagina 13. linea 19. lege illa. 23. 2. brutum. Ergo, nec spiritualiter, sic distinguendum erat: brutum, Ergo: Nec spiritualiter. 31. 27. nuda. 33. 10. ultra. ibidem. 22. fiduciam. 37. 17. crederent. 38. 6. permerdaret. 43. lin. antepenultima, perfectissimè. 45. 24. amoueat. ibidem. 29. tormentum. 46. 13. post: Nonné, adde: de. 49. 27. pro credere, lædere. 52. 2. iudicans. Ibidem. 2. pto ad non, lege, à Deo. 60. 27. informare. 61. 30. Quod non credo: sunt auctoris etiam verba, non Domini Holderi. 70. 8. Substantia. 73. 10. purgaret. 76. 16. & 17. in margine: Exterius (&) interius. 78. lin. vltima, vitetur. 83. 23. dicatur. 84. 8. hæc. 86. 1. miraculo, 93. 16. Fortè, ineandum certamen.

